

303 32

ส 6847

ร 3

การกีฬาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญาโท

ของ

ธีราพร กุลนันทน์

15 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2530

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177035

การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

ธีราพร กุลนันทน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2530

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยศึกษากับเด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร 59 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่ม อายุ 3 - 4 ปี กลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 4 - 5 ปี กลุ่มทดลองที่ 3 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 5 - 6 ปี ในสถานการณืการเล่น 3 แห่ง คือ การเล่นบลิ๊อค การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ และการเล่นทราย เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลของเด็กให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมที่เิงประสงค์และไม่เิงประสงค์และนำผลการวิเคราะห์มาบันทึกลงในแบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่เิงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่เิงประสงค์สูงขึ้นไปอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และทำพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เิงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เิงประสงค์สูงที่สุด

A STUDY OF THE EFFECTS OF MIXED - AGE - GROUP PLAYING
UPON PRE - SCHOOL CHILDREN'S SOCIAL BEHAVIOR

AN ABSTRACT

BY

THEERAPORN` KULNANUN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

September 1987

The purpose of This Research was to Study the effects of mixed - age - group playing upon pre - school children's social behavior eighteen from fifty - nine pre - school children age 4 - 5 years were randomized into three group. The first group was arranged to play with children age 3 - 4 years, while the second group play with children age 4 - 5 years and the third group play with children age 5 - 6 years in three playing situations namely, block playing, creative plastic playing and sand playing during six week period. The data on children's social behavior as described by the researcher was analyzed by two experts and the researcher to determine the desirable and undesirable social behavior. The two types of social behavior were then recorded in Social Behavior Frequency Form.

The findings of the study revealed that three experimental groups had significant differences in social behavior. The third group manifested highest level of social behavior adjustment while the second group manifested lowest level of social behavior adjustment considering desirable and undesirable social behavior, the study revealed the significant differences in three experimental groups. The first and the third group manifested about the same higher levels of desirable social behavior adjustment. All three groups manifested significant differences in undesirable social behavior adjustment from which the highest level of undesirable social behavior adjustment was manifested in the third group.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาโท
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

..... น.ส. อรุณรัตน์ ประธาน

..... น.ส. อรุณรัตน์ ประธาน

..... พล.ต.ท. กรรมการ

..... พล.ต.ท. กรรมการ

..... พล.ต.ท. กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำและช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ กุรุรัตนะ รองศาสตราจารย์ชูเกียรติ วงศ์รัตนะ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. นรินทร์ แจ่มจำรัส รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิจัย ที่ได้ให้คำชี้แนะเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ และครู โรงเรียนจิตจำรูญวิทยา ผู้ช่วยผู้วิจัย ทั้ง 3 ท่าน ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณไพรัช สังวริบุตร และคุณสยาม สังวริบุตร และพนักงานใน สังกัดบริษัทคาราดีโอ ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อการบันทึกภาพโดยใช้วีดีโอ

ขอขอบคุณ คุณมัยนา จัสมรเรือง คุณวริ เกียสกุล คุณมัทนา ทำพริก ตลอดจนเพื่อน ๆ และน้อง ๆ อีกหลายคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการ ทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอโน้มมรลัดถึงพระคุณของบิดา มารดา และ ร.ต.อ. สรรค์ กุลนานันท์ ที่ได้เมตตาเป็นกำลังใจอีกทั้งสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

ธีราพร กุลนานันท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิที่ตั้ง	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
กำหนดนิยามศัพท์	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะเหงื่อ	9
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคม	15
เอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเด็กด้วยวิธีการทางการสังเกต	29
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	39
ประชากร	39
กลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	40
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	50
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51

5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	51
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	51
	เวลาที่ใช้ในการทดลอง	64
	การดำเนินการทดลอง	64
	การวิเคราะห์ข้อมูล	65
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	66
	อภิปรายผล	68
	ข้อเสนอแนะ	69
	บรรณานุกรม	83
	ภาคผนวก	87

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการตรวจสอบแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของผู้เชี่ยวชาญ	42
2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม หลังการทดลอง	60
3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	60
4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของ กลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	61
5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามของ กลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการทดลอง	61

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้นำของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	52
2 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้ตามของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	53
3 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเข้ากลุ่มของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	54
4 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการร่วมมือของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	55
5 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สิทธิของตนของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	56
6 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หลังการทดลอง	57
7 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมมองการกระทำของตน ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	58
8 การแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมป้องกันตนเองของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง	59

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหาทางด้านพฤติกรรมทางสังคมเป็นปัญหาสำคัญที่พบในสังคมปัจจุบันปัญหาหนึ่ง
เนื่องมาจากบุคคลในสังคมขาดคุณภาพที่สังคมนั้น ๆ ต้องการ เช่น ขาดความรับผิดชอบ
ขาดความรู้ในการปฏิบัติตนในสังคม ขาดการเป็นผู้นำผู้ตามที่เหมาะสม ขาดความเอื้อเฟื้อ
เผื่อปัน เป็นต้น

ในอดีตการอบรมสั่งสอนให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมเป็นหน้าที่ของครอบครัว
ปัจจุบันระบบของสังคมเปลี่ยนไป ระบบเศรษฐกิจทำให้บิดามารดาต้องออกทำงานนอกบ้าน
ระบบครอบครัวขยายมีแนวโน้มที่เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ค่านิยมของการมีลูกของคู่สมรส
เปลี่ยนไปจากการมีลูกมากมาเป็นการมีลูกคนเดียวหรือสองคน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
ทำให้เด็กมีโอกาสในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากสมาชิกต่างวัยในครอบครัวน้อยลง
กว่าในอดีต เด็กในสังคมจึงมีแนวโน้มในการเข้าโรงเรียนเร็วขึ้น โรงเรียนจึงมีหน้าที่ใน
การตระหนักถึงพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็กมากขึ้น ชนิดา รักษาพลเมือง (ชนิดา
รักษาพลเมือง 2525 : 108) ได้กล่าวสรุปถึงหน้าที่สำคัญของสถาบันการศึกษาว่า สถาบัน
การศึกษามีหน้าที่ในการช่วยส่งเสริมพัฒนาบุคคลแทนสถาบันครอบครัว ดังนั้นโรงเรียนจึงมี
บทบาทในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

การพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตั้งแต่
วัยเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงเป็นระยะที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างพื้นฐานพัฒนาการให้กับ
เด็กอย่างมั่นคงและถูกต้อง การพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพทางหนึ่ง คือการพัฒนา
ทางด้านสังคม ปีเรลสัน และสตินเนอร์ (Berelson and Stiner. 1966 : 135)
ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยกับการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมว่า
เด็กควรได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ ความเชื่อทางจิตใจและสังคมตั้งแต่เล็ก ๆ ซึ่งจะมีผล

สืบเนื่องต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กเมื่อโตขึ้น ฉะนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยถ้าได้มีการปลูกฝังและส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการทางสังคมที่เหมาะสม จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เฮิร์ลอค (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 220 อ้างอิงมาจาก Herlock n.d.) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยว่า พัฒนาการสังคมจะเป็นแบบแผนตามลำดับขั้นที่จะสังเกตได้จากพฤติกรรมทางสังคม และมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเด็กจำเป็นต้องรู้จักปรับตัวที่จะเข้ากับผู้อื่นในสังคม ฮาร์โล (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร 2522 : 146 อ้างอิงมาจาก Harlow n.d.) และสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ 2522 : 287 - 289) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยว่าเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับกลุ่มเพื่อน การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กจากกลุ่มเพื่อนจะสร้างเสริมบุคลิกภาพขั้นพื้นฐานของเด็ก เพื่อเตรียมตัวสู่วัยผู้ใหญ่ ทำนองเดียวกัน เครือวัลย์ ขจรพันธ์ (เครือวัลย์ ขจรพันธ์ 2524 : 72 - 74) กล่าวถึงการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยว่าการที่เด็กขาดประสบการณ์ทางด้านปฏิสัมพันธ์ทำให้เด็กมีปัญหาทางด้านสังคมทั้งในปัจจุบันและต่อ เนื่องจนถึงระยะที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เนื่องจากการเล่นและการทำกิจกรรมของเด็กเป็นประสบการณ์จำเป็นที่นำเด็กเข้าสู่การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสังคมได้

การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นได้หลายทาง การเล่นเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาได้ทุกด้านรวมทั้งทางด้านสังคมด้วย ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง นักการศึกษาจึงถือว่าการเล่นคือ การเรียนรู้ ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (ฉวีวรรณ กินาวงศ์ 2526 : 139) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมว่า การเล่นช่วยให้เด็กเอื้อเฟื้อแบ่งปัน รู้จักร่วมมือกัน เป็นการสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อน ทำนองเดียวกัน ประภาพรณ สุวรรณสุข (ประภาพรณ สุวรรณสุข 2526 : 119 อ้างอิงมาจาก Susan Isaacs. 1972, Hartler Frank and Johnson. 1952, Magaret

Lowerfeld. ,1967) และ เลขา ปิยะอัจฉริยะ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ 2524 : 23 อ้างอิงมาจาก Rubin and Maioni. 1957) ได้ศึกษาผลงานวิจัยหลายเรื่อง ซึ่งสรุปได้ชัดเจนว่า การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วทำให้ผู้วิจัยทราบว่า นอกจากเด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากการเรียนการสอนแล้ว เด็กยังสามารถเรียนรู้ได้จากการเล่น การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ถ้าเราพิจารณาถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน จะพบว่า โดยปกติเด็กปฐมวัยมีโอกาสในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากการเล่นกับกลุ่มเพื่อนที่มีอายุใกล้เคียงกันและห้องเรียนเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นระบบชั้นเรียนเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การจัดระบบการเรียนการสอนเช่นนี้ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอยู่ในวงจำกัด ถ้าโรงเรียนจัดให้เด็กได้มีโอกาสเล่นหรือมีการปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่ต่างกลุ่มต่างห้องเรียนบ้าง อาจทำให้เด็กเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมได้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังจากที่เด็กได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มคือ อายุน้อยกว่า ใกล้เคียงกัน และอายุมากกว่า ต่างห้องเรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังจากที่มีการเล่นกับเด็กต่างกลุ่ม

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังจากมีการเล่นกับเด็กต่างกลุ่มแล้ว และเพื่อให้ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ และดำเนินการส่งเสริมการเล่นต่างกลุ่มที่เหมาะสมให้กับ เด็กปฐมวัยทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน

ทดลองเพื่อ เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการ เล่นต่างกลุ่มของเด็กปฐมวัยกับพัฒนาการ
ทางด้านอื่น ๆ ของเด็กให้ลึกซึ้งกว้างขวางออกไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากร เป็นเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนจิตจรรย์วิทยา
ปากเกร็ด นนทบุรี ปีการศึกษา 2529 อายุ 4 - 5 ปี จำนวน 2 ห้องเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กอนุบาลศึกษาปีที่ 1 จำนวน 18 คน กำลังศึกษาอยู่ใน
โรงเรียนจิตจรรย์วิทยา ปีการศึกษา 2529 อายุ 4 - 5 ปี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย
3. การเล่น กลุ่มทดลองได้ เล่นทราย พลาสติกสร้างสรรค์ และบล็อก
ครบทั้ง 3 แห่ง ในเวลาที่กำหนดเท่า ๆ กัน โดยหมุนเวียนกันเล่นวันละ 1 แห่ง
4. ตัวแปรที่จะศึกษา
 - 4.1 ตัวแปรต้น คือ การเล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 3 - 4 ปี
การเล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 4 - 5 ปี
การเล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 5 - 6 ปี
 - 4.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมทางสังคม
5. เวลาที่ใช้ในการทดลอง
ใช้เวลา 60 คาบ ๆ ละ 20 นาที ตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530
ถึงวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2530

คำนิยามศัพท์

1. การเล่น หมายถึง การทำกิจกรรมของเด็กปฐมวัยซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ
การเล่นทราย การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การเล่นบล็อก โดยให้เด็กแต่ละกลุ่มมีการเล่น
อิสระในเวลาที่กำหนด
 - 1.1 การเล่นทราย หมายถึงการเล่นในกะบะทรายซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์
การเล่นทราย คือ, พลั่วพลาสติก คราดพลาสติก ถังพลาสติก และตะแกรงสำหรับร่อนทราย
พลาสติก

1.2 การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ หมายถึง การเล่นในห้องเรียนซึ่งมีอุปกรณ์การเล่นเป็นพลาสติกสร้างสรรค์ จำนวน 12 ชุด ประกอบด้วยพล สติกสร้างสรรค์แบบที่ 1 จำนวน 6 ชุด และพลาสติกสร้างสรรค์แบบที่ 2 จำนวน 6 ชุด (1 ชุดสามารถเล่นได้ 1 คน)

1.3 การเล่นบล็อก หมายถึง การเล่นในห้องเรียนซึ่งมีอุปกรณ์การเล่นเป็นบล็อกไม้ จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วยบล็อกไม้เล็ก จำนวน 1 ชุด ของบริษัท Vailla และบล็อกไม้ขนาดใหญ่ของร้านคิมลชัยศึกษากรณ์

1.4 การเล่นอิสระ หมายถึง การเล่นของเด็กโดยปราศจากการชี้แนะจากครู ขณะที่เด็กกำลังเล่นเด็กจะเริ่มเล่น และสอนการเล่นในกลุ่มของตนตามธรรมชาติ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเพียงแต่ชี้แนะก่อนลงเล่นตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ในภาคผนวก

2. การเล่นต่างกลุ่มอายุ หมายถึง การเล่นของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม เล่นกับกลุ่มเด็กที่มีระดับอายุต่าง ๆ ที่อยู่ต่างห้องเรียน ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 อายุ 4 - 5 ปี เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ อายุ 3 - 4 ปี

2.2 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ อายุ 4 - 5 ปี

2.3 กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 3 อายุ 4 - 5 ปี เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ อายุ 5 - 6 ปี

3. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การพูดหรือการแสดงออกทางท่าทางโต้ตอบระหว่างเด็กกับเด็ก ขณะที่กำลังเล่นในสถานการณ์การเล่นที่ผู้วิจัยกำหนดให้ ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ดังนี้

3.1 การเป็นผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการบ่งบอก ชี้นำ แนะนำหรือสอนเพื่อน

3.2 การเป็นผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการทำตาม หรือปฏิบัติตามคำสั่ง หรือยอมตามเพื่อน

3.3 การเข้ากลุ่ม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการพูดหรือการกระทำ เมื่อเข้าไปมีความสัมพันธ์กับกลุ่มหรือบุคคลอื่น หรือขณะอยู่ร่วมกันกับกลุ่ม หรือบุคคลอื่น

3.4 การร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงปฏิริยาสนองตอบต่อการร้องขอและไม่ร้องขอของเพื่อน

3.5 การใช้สิทธิของตน หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการเข้าใจว่าตนเองและเพื่อนมีสิทธิที่จะเล่นของเล่นได้เท่ากัน หรือใครจะเล่นกับใครก็ได้

3.6 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเมื่อมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และให้ทำการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดปัญหานั้น ๆ

3.7 การมองการกระทำของตน หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกต่อการกระทำของตน เมื่อผู้อื่นพูดถึงหรือแสดงท่าทีเกี่ยวกับการแสดงนั้น ๆ

3.8 การป้องกันตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกทางวาจาหรือท่าทางที่ทำให้ผู้อื่นหยุดหรือไม่กล้าแสดงความก้าวร้าว หรือข่มขู่ตนเอง หรือการป้องกันเพื่อไม่ให้เพื่อนเข้ามาใช้สิทธิในการเล่นของตนที่กำลังดำเนินอยู่

4. พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาในสถานการณ์การเล่นที่เกิดขึ้นนั้นเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้วิเคราะห์พฤติกรรมดังกล่าว และในการวิเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญได้คำนึงถึงวุฒิภาวะและการเรียนรู้ของเด็กวัย 4 - 5 ปี เป็นหลักสำคัญ

5. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนจิตจำรูญวิทยา ปีการศึกษา 2529 อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี

6. กลุ่มทดลอง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะศึกษา จำนวน 18 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวและพบเห็นเป็นประจำ เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ มนุษย์จึงแสวงหาและเรียนรู้ชีวิตที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การหึงพาวากัยซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือกัน การอยู่ร่วมกันจากสังคมเล็ก ๆ คือ ครอบครัวสู่สังคมใหญ่หรือสังคมในชุมชน สังคมประเทศ และสังคมโลกในที่สุด การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์จึงเริ่มต้นจากการเรียนรู้จากครอบครัวสู่การเรียนรู้ในชุมชน

สังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีการกระทำ (Action) และการกระทำตอบโต้กัน (Reaction) ต่อเนื่องกันจนกลายเป็นระบบชั้นที่เรียกว่า ระบบแห่งการกระทำตอบโต้กัน ซึ่งทางสังคมเรียกว่า "การปะทะสังสรรค์ทางสังคม" กล่าวโดยสรุป สังคมมนุษย์ก็คือ ระบบแห่งความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป การที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกันดังกล่าว ทำให้เกิดกลุ่มสังคมตั้งแต่กลุ่มบุคคล 2 - 3 คน กลุ่มครอบครัว สถาบันหรือองค์การทางสังคมชุมชน สังคมประเทศชาติ และสังคมโลก ในที่สุด (วรารคม ทีสุโกะ 2524 : 13) เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมย่อมมีการปะทะสังสรรค์ทางสังคมมนุษย์หรือบุคคลในสังคมจึงต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนและผู้อื่น เพื่อนำมาปรับปรุงพฤติกรรมทางสังคมของตนเอง ใ้มีชีวิตรอยู่ในสังคมนั้นได้โดยไม่มีปัญหา การเรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมหรือพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์นั้น เริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เด็กและการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นภายในวันเดียวหรือคืนเดียว เด็กจะต้องมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เมื่อเด็กโตขึ้นมาเป็นวัยรุ่น เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาในการปรับตัวทางสังคม แม้ว่าพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กจะเป็นไปตามปกติก็ตาม จากการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นชายหญิงไม่สามารถปรับตัวเข้าสังคมได้ มีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาทางด้านสังคม ซึ่งวัยรุ่นกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประการ เช่น จะปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะหลีกเลี่ยงการทะเลาะกับเพื่อน ทำอย่างไรจึงจะไม่โกรธกับ

เพื่อน และทำอย่างไรจึงจะพัฒนาลักษณะการเป็นผู้นำ เป็นต้น ดังนั้นถ้าเด็กพัฒนารูปแบบของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือทัศนคติไม่เหมาะสมต่อบุคคลอื่น ๆ หรือต่อกิจกรรมของสังคม ย่อมเป็นไปได้ว่า เมื่อเขาเป็นผู้ใหญ่ก็ย่อมจะเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นปัญหาของสังคม (พรณี ชูทัย เจนจิต 2526 : 166)

วารคม ทีสุกะ (วารคม ทีสุกะ 2524 : 53) ได้เขียนถึงการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ไว้ 4 ทาง คือ

1. ตัวของเด็กเอง การเรียนรู้เริ่มด้วยเด็กมีการปะทะสังสรรค์ หรือมีปฏิสัมพันธ์กัน
2. เรียนรู้จากตัวแบบ เด็กจะไม่สนใจว่าผู้ใหญ่สอนอะไร แต่เด็กจะคิดว่าสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำคือสิ่งที่ถูกต้อง
3. เรียนรู้จากการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เด็กมักถือว่าความทุกข์ยาก หรือความพ่ายแพ้ของผู้อื่นถือเสมือนของตัวเอง เด็กมักจะเอาตัวเองไปเทียบเคียงบุคคลอื่นในสังคม
4. เรียนรู้จากการอบรมสั่งสอน ในการเรียนรู้ของเด็กทั้งตั้งใจ ไม่ตั้งใจ เด็กสามารถเรียนรู้จาก

- 4.1 บ้าน - ครอบครัว
- 4.2 เพื่อนรุ่นเดียวกัน - เพื่อนบ้าน
- 4.3 โรงเรียน
- 4.4 กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในสังคม
- 4.5 เครื่องมือสื่อสารชนิดต่าง ๆ

สำหรับเด็กเล็ก ๆ สามารถเรียนรู้ได้จากการเล่นมากที่สุด วารคม ทีสุกะ (วารคม ทีสุกะ 2524 : 55) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้โดยการเล่นของเด็กว่า ทำให้ได้มีโอกาสแสดงตัวกับเพื่อนในระยะนี้ชีวิตเด็กขยายกว้างขึ้น เด็กจะแสดงออกซึ่งอารมณ์รัก โกรธ หวงของเล่น เด็กเรียนรู้การพูดการกระทำต่าง ๆ มากขึ้นกว่าในครอบครัว ซึ่งชีวิตช่วงนี้มีความหมายและมีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กไม่น้อยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การเล่นกับกลุ่มเพื่อนของเด็กเพื่อพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษา เพราะเด็กต้องอยู่ในสังคม ต้องมีการปะทะสังสรรค์กันในกลุ่ม การเตรียมเด็ก

ให้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมตั้งแต่เล็ก ๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังให้บุคคลในสังคมมีพฤติกรรมที่สังคมนั้น ๆ ต้องการได้ และไม่เป็นปัญหาต่อสังคมในอนาคต

ถ้าเราพิจารณาถึงการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กนั้นก็มีหลายทางดังได้กล่าวข้างต้น แต่การเรียนรู้ด้วยตัวของเด็กเองนั้น นักการศึกษาต่างก็ยอมรับว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด เพราะเด็กมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าการจัดการเล่นให้เด็กมีโอกาสนในการปะทะสังสรรค์กับบุคคลต่างกลุ่มอายุด้วยตัวของเด็กเอง อาจจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากประสบการณ์นั้น ๆ ได้กว้างขวางกว่าเดิม แทนที่จะเรียนรู้ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มเด็กอายุใกล้เคียงกันเพียงอย่างเดียว

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยไว้หลายหัวข้อซึ่งประกอบด้วยการทำวิจัย เช่น รู้จักสภาพทั่ว ๆ ไปของการเล่นของเด็ก เข้าใจพัฒนาการเล่นในแต่ละอายุ การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม ขั้นพัฒนาการทางสังคม เป็นต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์และตั้งสมมติฐานในการวิจัย จัดรูปแบบในการสังเกต ซึ่งมีหัวข้อดังต่อไปนี้ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่น เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย และเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเด็กด้วยวิธีการสังเกต

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่น

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการเล่นของเด็ก ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การเล่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของการเล่น ลำดับขั้นในการเล่น พฤติกรรมการเล่น ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์พฤติกรรม จัดประสบการณ์การเล่นและสถานการณ์ในการทดลองสำหรับเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัยของเด็ก

1.1 ความหมายของการเล่น

คำว่า "เล่น" ตามพจนานุกรมไทยของ มานิตย์ มานิตย์เจริญ (มานิตย์ มานิตย์เจริญ 2514 : 1257) มีความหมายว่า ทำเพื่อสนุกหรือผ่อนคลายอารมณ์ แข่งขัน พนัน

ฮัลต์และกิบบี้ (ฮัลต์สมร วรณดิถี 2520 : 1 อ้างอิงมาจาก Hultt and Gibby n.d.) ใช้ความหมายของการเล่นว่า หมายถึง ความเพลิดเพลิน เป็นกิจกรรมที่เกิดโดยอัตโนมัติ ไม่มีการวางแผน ไม่มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงมาก เกินไปกว่าทำให้เกิดความสนุกสนาน และเป็นภาระระบายความเครียด

แฟรงค์ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 64 อ้างอิงมาจาก Leeper Frank. et. al. 1971) กล่าวถึงการเล่นว่า การเล่นคือการเรียนรู้และเป็นการทำงานสำหรับเด็ก

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (ประภาพรรณ สุวรรณสุข 2524 : 6) ให้ความหมายของการเล่นในทัศนะของผู้ใหญ่และเด็ก ดังนี้ การเล่นในความหมายของผู้ใหญ่ทั่วไป มักจะหมายถึงการทำกิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินไม่เคร่งเครียดทั้งแก่ผู้ทำกิจกรรมเองและแก่ผู้ไม่ได้ทำกิจกรรม แต่มีส่วนรับรู้ แต่สำหรับความหมายการเล่นสำหรับเด็กนั้น ประภาพรรณ สุวรรณสุข กล่าวว่า ในความคิดของเด็ก การเล่นและการทำงานมีความหมายต่าง ๆ กันคือ การเล่น หมายถึง สิ่งที่เด็กอยากทำหรือต้องทำเอง ส่วนการทำงาน หมายถึง สิ่งที่เขาต้องทำเพราะผู้ใหญ่บังคับหรือแสดงความต้องการให้เราทำ

ฉวีวรรณ กิณาวงศ์ (ฉวีวรรณ กิณาวงศ์ 2526 : 223) ให้ความหมายการเล่นของเด็กว่า กิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก โดยที่เด็กไม่คำนึงถึงผลของกิจกรรมหรือการกระทำนั้น ๆ การเล่นมีความหมายสำหรับเด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเองไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมจะแตกต่างกันออกไปตามวัยและความต้องการของเด็ก

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ จะเห็นว่าความหมายของการเล่นในทัศนะของนักการศึกษาจะหมายถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ ซึ่งนักการศึกษาจะมองการเล่นในรูปแบบเฉพาะวัยเฉพาะกลุ่ม สำหรับผู้ที่ไม่ใช่ นักการศึกษาจะมองการเล่นในลักษณะกว้าง ๆ ซึ่งครอบคลุมถึงการแข่งขันและการพนันด้วย ด้วยเหตุนี้การเล่นในทัศนะของนักศึกษาก็จะแตกต่างจากคนทั่วไป ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้เราทราบว่า การเล่นในทัศนะของบุคคลแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน และกลุ่มคนที่ขาด

วัตต์และกัปป์ (ศรีธรมวงษ์ วรณกุลปิ่น 2520 : 1 อ้างอิงมาจาก Hultt and Gabby n.d.) ใช้ความหมายของการเล่นว่า หมายถึง ความเพลิดเพลิน เป็นกิจกรรมที่เกิดโดยอัตโนมัติ ไม่มีการวางแผน ไม่มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงมากเกินไปกว่าทำให้เกิดความสนุกสนาน และเป็นการระบายความเครียด

แฟรงค์ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 64 อ้างอิงมาจาก Leeper Frank et. al 1971) กล่าวถึงการเล่นว่า การเล่นคือการเรียนรู้และเป็นการทำงานสำหรับเด็ก

ประภากรธรณ สุวรรณฤช (ประภากรธรณ สุวรรณฤช 2524 : 6) ให้ความหมายของการเล่นในทัศนะของผู้ใหญ่และเด็ก ดังนี้ การเล่นในความหมายของผู้ใหญ่ทั่วไป มักจะหมายถึงการทำกิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน, ความเพลิดเพลินใจ เครื่องมือหรือสิ่งที่ทำกิจกรรมเองและแก่ผู้อื่นไม่ได้ทำกิจกรรม, แต่สำหรับความหมายการเล่นสำหรับเด็กนั้น ประภากรธรณ สุวรรณฤช กล่าวว่า ในทฤษฎีของ แจ็ค การเล่นและการทำงาน มีความหมายต่าง ๆ กันคือ การเล่น หมายถึง สิ่งที่เราอยากทำหรือต้องทำเอง ส่วนการทำงาน หมายถึงสิ่งที่เราต้องทำเพราะผู้ใหญ่บังคับหรือแสดงความต้องการให้เราทำ

จิววีวรรณ กัณหาวงษ์ (จิววีวรรณ กัณหาวงษ์ 2526 : 223) ให้ความหมายการเล่นของเด็กว่า กิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก โดยที่เด็กไม่คำนึงถึงผลของกิจกรรมหรือการกระทำนั้น ๆ การเล่นมีความหมายสำหรับเด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเองไม่ว่าจะบังคับให้ ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมจะแตกต่างกันออกไปตามวัยและความต้องการของเด็ก

จากตารางที่ ๒ แสดงตารางต่าง ๆ จะเห็นว่าความหมายของการเล่นในทัศนะของนักการศึกษาจะหมายถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ ซึ่งนักการศึกษาจะมองการเล่นในรูปแบบเฉพาะไว้เฉพาะกลุ่ม สำหรับผู้ที่ไม่ใช่ นักการศึกษาจะมองการเล่นในลักษณะกว้าง ๆ ซึ่งครอบคลุมถึงการแข่งขันและการแข่งขันด้วย ด้วยเหตุนี้ เราเห็นว่าทัศนะของนักการศึกษาจึงแตกต่างจากคนทั่วไป ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้เราทราบว่า การเล่นในทัศนะของบุคคลแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน และกลุ่มคนที่ขาด

ความรู้ความเข้าใจในการเล่นที่ผิด ๆ เป็นการสูญเสียเปล่าสำหรับเด็ก และไม่ทราบว่าความหมายจริง ๆ ของการเล่นสำหรับเด็กคืออะไร ซึ่งเป็นผลที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะศึกษาเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เราทราบและเข้าใจถึงผลการเล่นอย่างแท้จริง

1.2 พฤติกรรมการเล่น

แฮมมอน (Hammond. 1967 : 244) กล่าวถึง พฤติกรรมการเล่นไว้

4 ประการ คือ

1.2.1 การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นชนิดของการเล่นเมื่อเด็กเริ่มรู้จักเล่น

1.2.2 การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) เด็กจะเล่นตามลำพังแต่จะเล่นอยู่ใกล้กับผู้อื่นแต่จะไม่เล่นด้วยกัน

1.2.3 การเล่นโดยเริ่มสนใจผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เริ่มที่จะสนใจเล่นกับเพื่อนอื่น ๆ กลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 2 - 3 คน

1.2.4 การให้ความร่วมมือในการเล่นกับผู้อื่นอย่างเต็มที่ (Cooperative Play) เด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาทของการรวมกลุ่มมากขึ้น และมักจะเล่นเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 2 - 5 คนขึ้นไป

1.3 คุณค่าและประโยชน์ของการเล่น

รูท (ซีมยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 65) อ้างอิงมาจาก Ruth. 1951) กล่าวว่า การเล่นเป็นเครื่องชี้วัดภาวะของเด็กในทางสังคมและสื่อบุคลิกภาพของเด็กด้วย

เพียร์เจห์ (ซีมยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 64) อ้างอิงมาจาก Piaget. 1962) กล่าวว่า การเล่นจะทำให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมเต็มที่

สคาร์ฟ (ซีมยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 64 - 65) อ้างอิงมาจาก Scarfe. n.v. 1966) มีความเห็นว่า การเล่นเป็นวิธีค้นพบโลกใหม่ และการทดลองที่จะช่วยย้

เด็กสร้างความสัมพันธ์ของตนเองกับโลกโดยรอบ การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้ ช่วยให้เด็กปรับตัวกับโลกชีวิตการงานและฝึกทักษะที่จำเป็นของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นทำให้เด็กมีความมั่นใจ และค้นพบตัวเองทีละน้อย

การเล่นช่วยให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม
(จินตนา หมู่กิ่ง 2525 : 7)

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นในหนังสือ "การศึกษาเด็ก" ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยุโลก โภยสรุปว่าการเล่นนั้นเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ซึ่งรวมพัฒนาการทางสังคม ซึ่งเป็นการช่วยฝึกฝนมารยาทที่ดีให้แก่เด็ก

1.4 การเล่นกับการปรับตัว

ประภาพรรณ สุวรรณฤช (ประภาพรรณ สุวรรณฤช 2524 : 133 - 134) กล่าวถึงการ เล่นทั้งสังคม ไว้ในหนังสือพฤติกรรมวัยเด็กพอสรุปได้ว่า การเล่นของเด็กนอกจากเป็นการทำให้เด็กได้ออกกำลังกายและสนุกสนานแล้ว ลักษณะการเล่นของเด็กยังเป็นการสะท้อนถึงลักษณะของสังคมที่เขาอยู่ตลอดจนเป็นการเตรียมให้เด็กมีประสบการณ์การเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอีกด้วย

1.4.1 การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคม การเล่นของเด็กจะแตกต่างกันขึ้นกับความซับซ้อนทางสังคม เช่น สังคมที่เด็กอยู่มีความซับซ้อนมาก เกมที่เด็กเล่นก็จะมีลักษณะซับซ้อนมากเช่นกัน ถ้าสังคมที่เด็กอยู่มีความซับซ้อนน้อย ก็มีความเป็นอยู่ง่าย ๆ เกมก็จะไม่มีความซับซ้อนมากนัก

1.4.2 การเล่นเป็นการลดความตึงเครียดที่เกิดจากความขัดแย้งในสังคม ตามทฤษฎีการเล่นเพื่อลดความขัดแย้งทางสังคมที่ได้ตั้งสมมติฐานเอาไว้ว่า การที่เด็กได้อยู่ในสภาพสังคมที่แตกต่างกัน เช่น สังคมในบ้าน สังคมในโรงเรียน สังคมนอกบ้าน สังคมทั่วไป ฯลฯ เด็กจะพยายามแสดงออกที่จะสะท้อนลักษณะที่สำคัญของสังคมนั้น ๆ เมื่อลักษณะที่เด็กแสดงออกมาเกิดความขัดแย้งกับสังคมนั้นย่อมจะทำให้เด็กเกิดความเครียดขึ้น เด็กอาจลดความเครียดเหล่านั้นได้โดยการแสดงออกผ่านทางการเล่น นับว่าการเล่นเป็นการช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี (ประภาพรรณ สุวรรณฤช 2528 : 134 อ้างอิงมาจาก

Robert and Sutton Smith. 1962)

1.4.3 การเล่นเป็นการเตรียมชีวิตสำหรับการเป็นผู้ใหญ่

กรือส (ประภาพรณ สุวรรณสุข 2524 : 135 อ้างอิงมาจาก Gross. 1891) ได้กล่าวถึงการเล่นว่าเป็นการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็ก

ลิล็อค (ประภาพรณ สุวรรณสุข 2524 : 135 อ้างอิงมาจาก Lee-Lock. 1971) ได้กล่าวถึงการเล่นในหมู่บ้านแอฟริกัน เป็นการเล่นที่แสดงออกตามบทบาทของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการเล่นที่จะนำเด็กไปสู่การปรับตัวทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสามารถอยู่ในสังคมได้

1.5 วิจัยเกี่ยวกับการเล่น

กริฟฟิธส์ (ประภาพรณ สุวรรณสุข 2526 : 119 อ้างอิงมาจาก Griffiths. 1937) ได้ศึกษาการเล่นของเด็กอายุ 5 ขวบ เป็นจำนวน 50 คน และพบว่าการเล่นของเด็กโดยอาศัยจินตนาการนั้นเป็นวิธีการแก้ปัญหาของเด็ก ซึ่งมาสรุปว่าการเล่นคือการแก้ปัญหานั้นเอง

ฮาร์ทเลย์ แฟรงค์ และโกลเดนชิน (ประภาพรณ สุวรรณสุข 2526 : 119 อ้างอิงมาจาก Hartler Frank and Johnson. 1952) ได้สังเกตการเล่นของเด็กและพบว่า

1. การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบของผู้ใหญ่
2. การเล่นเป็นการแสดงชีวิตจริง
3. การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ของเด็กในสังคม
4. การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก
5. การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ
6. การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมติ
7. การเล่นเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก
8. การเล่นเป็นการแก้ปัญหาและลองใช้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

โอเวนเฟลด์ (ประภาพรรณ สุวรรณคู่ช 2526 : 119 อ้างอิงมาจาก Lowenfeld. 1967) ได้ทำการวิจัยพบว่า การเล่นเป็นการแสดงถึงจินตนาการของเด็ก ทำให้เด็กได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อม นอกจากนี้การเล่นเป็นการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็กอีกด้วย

ไอแซค (ประภาพรรณ สุวรรณคู่ช 2526 : 119 อ้างอิงมาจาก Isaccs. 1972) ได้ทำการสังเกตและวิเคราะห์การเล่นของเด็กพบว่า การเล่นเป็นขบวนการพัฒนาการของเด็ก ทั้ง 4 ทาง ได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ชูชาน ไอแซค ได้แบ่งการเล่นออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและการคิด
2. การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม
3. การเล่นเป็นการทำให้เด็กไปสู่ความสมดุลในสิ่งกับ

เลขา ปิยะฉัจฉริยะ (เลขา ปิยะฉัจฉริยะ 2524 : 23) ได้รวบรวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก ไว้ดังนี้

การเล่นมีผลต่อการพัฒนาการ

1. ด้านความคิดสร้างสรรค์ จากผลงานของ Fietelson and Rosa (1973)
2. ด้านความสามารถในการยอมรับความกีดกันและทัศนคติของผู้อื่น จากผลงานของ Rubin and Moloni (1975)
3. ด้านความสามารถในการแยกแยะจัดหมวดหมู่ จัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ จากผลงานวิจัยของ Rubin and Moloni (1975)
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา จากผลงานวิจัยของ Hartshorn and Brantley (1974)
5. ด้านปริมาณและการซับซ้อนของภาษาที่เด็กใช้ จากผลงานวิจัยของ Lovinger (1974)
6. ด้านคะแนนเชาว์ปัญญา ความจำเกี่ยวกับลำดับขั้นของเรื่องราวและทักษะในการเล่นเรื่องจากผลงานวิจัยของ Saltz and Johnson (1978)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเล่น คุณค่า ประโยชน์ของการเล่น การเล่นกับการปรับตัวและงานวิจัยเกี่ยวกับการเล่น พบว่า การเล่นนั้นสามารถพัฒนาได้ทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเลียนแบบผู้ใหญ่และชีวิตจริง การสร้างปฏิสัมพันธ์และการนำประสบการณ์มาใช้แก้ปัญหาและนอกจากนี้การเล่นยังเป็นจุดเชื่อมโยงความคิดระหว่างเด็กกับสังคมจึงทำให้มองเห็น การใช้ความคิด การใช้เหตุผล ตลอดจนการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ของเด็กโดยผ่านการเล่น การวิจัยที่ผ่านมาทำให้เราทราบถึงพฤติกรรมของเด็ก ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาด้านต่าง ๆ ของเด็ก -
 ด้านมองในด้านของพัฒนาการทางสังคมยังมีจุดที่เฝ้าศึกษา เช่น การเล่นกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็ก การเล่นช่วยพัฒนาทางด้านสังคมได้หลายลักษณะ แต่ในด้านการเล่นต่างกลุ่มอายุ เป็นการเล่นลักษณะหนึ่งซึ่งช่วยเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม ได้กว้างขวางขึ้นทางหนึ่ง เนื่องจากยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ทำวิจัยเรื่องนี้ในประเทศไทย จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านสังคม

2.1 ความหมายของพัฒนาการทางด้านสังคม

เฮอล็อก (Hurlock. 1978 : 228) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่าเป็นการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมกับแบบแผนของพัฒนาการทางสังคมว่า เป็นการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ เพื่อจะเข้าสังคมได้ การที่เด็กจะเข้าสังคมได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม
2. บทบาทในสังคม
3. ทัศนคติของเด็กต่อสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 200) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง

การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เนื่องมาจากค่านิยมและเจตคติ ส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะคนและส่วนที่สัมพันธ์หรือร่วมกับบุคคลอื่น

2.2 ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม

กู๊ด (Good. 1945 : 44) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ในหนังสือ Dictionary of Education ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การแสดงออกที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม หรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

เพจ (Page. 1977 : 314) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น โดยได้รับการควบคุมจากองค์การทางสังคมหรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

อิงลิช (English. 1958 : 506) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น หรือพฤติกรรมที่แสดงออกโดยได้รับการควบคุมจากองค์การทางสังคมที่มีการจัดรูปแบบแล้ว เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

2.3 ลำดับขั้นของการพัฒนาการทางสังคม

ทฤษฎีจิตวิทยาที่กล่าวถึงลำดับขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอย่างเด่นชัดมี 2 ทฤษฎี ดังนี้

1. ลำดับขั้นแห่งการพัฒนาการทางสังคมประภคของ อีริกสัน (Erikson's stage in the Development of Socialization) อีริกสันได้แบ่งลำดับขั้นของการพัฒนาของมนุษย์ออกเป็น 8 ขั้น ตามความเชื่อที่ว่าคนแต่ละคนมีวิธีการปรับตัวที่ดี เพื่อที่จะมีบุคลิกลักษณะที่เป็นไปในทางบวกมากกว่าทางลบ ในขั้นนี้จะกล่าวเพียง 3 ขั้นตอนแรกที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น

ลำดับขั้นแห่งพัฒนาการทางสังคมประภคของ อีริกสัน (Maler. 1969 : 32 - 35) ขั้นแรก อายุประมาณแรกเกิด - 1 ขวบ เป็นการพัฒนาการความรู้สึกไร้ความกังวลใจ ขณะที่พยายามเอาชนะความรู้สึกไม่ไร้ความกังวลใจ เป็นขั้นของการทำความหวังให้เป็นจริง

(Acquiring a sense of basic trust while overcoming a sense of mistrust - a realization of hope) ในระยะนี้ถ้าทารกมีความสบายทางกาย ได้รับความรักความอบอุ่นจากแม่ยามที่เขาต้องการก็จะมี การปรับตัวที่ดี สามารถพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจและความรู้สึกมั่นคงขึ้นได้ กล่าวคือ ทารกสามารถอดทนต่อการจากไปของแม่โดยไม่ เกิดความตึงเครียดได้ และในทางตรงกันข้าม ถ้าทารกรู้สึกไม่สบายทางกาย ขาดความรัก ความอบอุ่นก็จะ เป็นผู้ที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ กลายเป็นผู้ที่ขาดความรู้สึกมั่นคง มีความกลัว และขาดความไว้วางใจ

ขั้นที่สอง อายุประมาณ 1 - 3 ขวบ เป็นการพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระขณะที่กำลัง ต่อสู้กับความรู้สึกผิดและความละอาย เป็นขั้นของการทำความตั้งใจให้เป็นจริง (Acquiring a sense of autonomy while combating a sense of doubt and shame - a realization of will) ระยะนี้เด็กจะเริ่มฝึกหัดการซัดถ้าย ถ้าเด็กปฏิบัติได้ดีก็จะ สามารถผ่านขั้นนี้ไปได้ด้วยดี เด็กเริ่มรู้ที่จะรักษาความตั้งใจของเขาไว้ และทำความตั้งใจ ของเขาให้เป็นจริงได้

ขั้นที่สาม อายุประมาณ 3 - 6 ขวบ เป็นการพัฒนาการริเริ่มขณะที่พยายามเอาชนะ ความรู้สึกผิดเป็นขั้นของการทำความมุ่งหมายให้เป็นจริง (Acquiring a sense of initiative and overcoming a sense of guilt - a realization of purpose) ระยะนี้เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตัวเองแทนที่จะกิดถึงแต่ตนเองเท่านั้น เด็กสามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ได้ทั้งทางด้าน ทักษะความรู้ และความพร้อมทางอารมณ์ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือ และการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีได้ ในเด็กชายจะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับระยะ (Space) ความอยากรู้อยากเห็น การสำรวจสิ่งต่าง ๆ และทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น ขณะที่เด็กหญิงจะพยายามทำตัวเอง ให้เป็นที่น่าสนใจ เชื่อเชื่อผู้อื่น เจ้าอูบาย และช่างล้อเลียน ระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัว เด็กจะต้องพึ่งพาผู้ใหญ่อยู่ต่อไป ทำให้ความกิดจินตนาการและพัฒนาการทักษะทางด้านสังคม ถูกจำกัดลงไปด้วย

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมระหว่างบุคคล (A Social Interpersonal Theory of Development) ซูลิแวน ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น ในขั้นจะกล่าวโดยเฉพาะขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

เด็กปฐมวัย เป็นระยะที่เด็กได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว และทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ทิศทางของวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเขามีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็เรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกกังวลและสามารถขจัดความวิตกกังวลนั้นได้ (Dinkmeyer. 1965 : 150 - 151 อ้างอิงมาจาก Sullivan. n.d.)

เยาวยา เดชะคุปต์ (เยาวยา เดชะคุปต์ 2522 : 19) กล่าวสรุปถึงการเล่นกับพัฒนาการทางสังคมว่า ในระยะแรกของพัฒนาการทางสังคมเด็กจะถือเอาตัวเองเป็นจุดเด่น เป็นศูนย์กลางของความสำคัญ (Egocentrism) เนื่องจากพัฒนาการทางภาษาที่ยังไม่อยู่ในขั้นที่จะใช้ภาษาเป็นสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจตามตนได้ และเด็กยังต้องการการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง การเล่นในระยะประมาณ 2 ขวบ จึงเป็นการเล่นคนเดียว ต่อมาเมื่อเด็กรู้จักและสร้างตัว (self) ที่แท้จริงขึ้นมาแล้ว โดยสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ออกได้ว่าแตกต่างกันหรือเหมือนกัน และเรียนรู้ว่าฉันกับท่านเป็นคนละคนกัน แต่ฉันกับท่านอาจมีความสัมพันธ์กันได้ เด็กจึงเริ่มจะสนใจและต้องการเล่นกับเด็กอื่นก่อนที่เด็กจะเข้ากลุ่มเล่นกับผู้อื่นได้อย่างเต็มทีนั้น ลำดับขั้นของการเข้ากลุ่มจะเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป คือเมื่อยังไม่รู้จักเล่นด้วยก็ได้แต่เล่นคนเดียวและอยู่ใกล้ ๆ กับเด็กอื่นก่อน ต่อมาพยายามจะเข้าร่วมเล่นโดยการเล่นเหมือน ๆ กัน เขายอมเป็นผู้ตามเป็นส่วนประกอบที่ทำให้การเล่นของผู้อื่นสมบูรณ์ แล้วในที่สุดเข้าร่วมเล่นด้วย โดยตัวเองได้มีโอกาสเป็นผู้นำบ้าง มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นบ้าง เด็กส่วนมากสามารถนำตนเป็นคนหนึ่งของกลุ่มได้สำเร็จเมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ

จากการศึกษาเอกสารพบว่า เด็กเริ่มเล่นกับผู้อื่นมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยเรียน คือประมาณ 4 - 6 ขวบ และเด็กจะพยายามทำตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้เมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ จะเห็นว่าการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กวัย 4 ขวบ เป็นเรื่องน่าสนใจ

เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นที่เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เริ่มเรียนรู้การปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้ ฉะนั้นเด็กวัย 4 ขวบ จึงเป็นวัยที่น่าปลูกฝังประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการปรับตัวของเด็กเมื่ออยู่ในสังคมอื่นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสังคมของเด็กปฐมวัยที่ทดลองเล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุนั้นควรจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็ก 4 ขวบ เพราะเด็กเริ่มมีความสามารถในการเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่ได้รับมาปรับตัวในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กวัย 3 ขวบ จะเห็นว่าเป็นวัยที่เด็กยังไม่สามารถเรียนรู้การปรับตัวเพื่อจะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้ เด็กวัยนี้ยังจำเป็นต้องใช้เวลาในการสังเกตทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใหม่ เนื่องจากเป็นปีแรกของการจากบ้านมาสู่โรงเรียน และในทำนองเดียวกันผู้วิจัยไม่เลือกเด็กวัย 5 ขวบ เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเด็ก 5 ขวบมีประสบการณ์ในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมเรียนมาแล้ว 2 ปี จึงทำให้เด็กเรียนรู้การปรับตัวมากกว่าเด็ก 4 ขวบ จึงไม่เหมาะที่ผู้วิจัยจะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการสังเกตพฤติกรรมดังกล่าว

2.4 รูปแบบของพฤติกรรมที่เข้ากับสังคม (Social Behavior Patterns) เซอร์ลอค (Harlock, 1964 : 274 - 275) ได้กล่าวถึงรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมไว้ดังนี้

1. การร่วมมือ (Cooperative) เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับคนอื่น ยิ่งเด็กมีโอกาสทำกิจกรรมมากเท่าใด เขาก็จะเรียนรู้ความร่วมมือนี่จะทำกิจกรรมมากขึ้น
2. การแข่งขัน (Rivalry) การแข่งขัน อาจเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามรถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือถ้าเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ใช้อาวุธ จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม
3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Generosity) แลกของขวัญในรูปของการแบ่งปันสิ่งของ จะช่วยให้สังคมยอมรับตนเอง
4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (Desire for Social Approval) จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมตามคำสั่งสังคมคาดหวัง

5. ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เมื่อเด็กให้พบประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความทุกข์ยาก เด็กจะรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยแสดงออกมาในรูปของ การปลอบโยน
6. เอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เด็กจะพัฒนาความสามารถนี้เมื่อเด็กเข้าใจดีทั้งใจและการแสดงออกของผู้อื่น
7. การพึ่งพาอาศัย (Dependency) เด็กต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือทาง ความสนใจ ความรักใคร่ จะกระตุ้นให้เด็กประพฤติในทางที่สังคมยอมรับ
8. มีความเป็นเพื่อน (Friendliness) ความเป็นเพื่อน โดยการต้องการที่จะทำอะไรร่วมกับคนอื่น
9. การไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) เด็กจะแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อเพื่อนและทำสิ่งต่าง ๆ ให้ช่วยเหลือเพื่อน
10. การเลียนแบบ (Imitation) - เด็กชอบเลียนแบบบุคคลที่เขาเห็นว่า เด็กอาจเลียนแบบขณะเล่นร่วมกับกลุ่ม
11. ความผูกพัน (Attachment behavior) เมื่อเด็กได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ เด็กก็จะถ่ายทอดความรู้สึกนั้นไปยังบุคคลอื่น และเรียนรู้ความมีมิตรภาพ กับคนอื่น

2.5 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 6 ขวบ

เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนในระยะแรกนั้น เด็กเริ่มมองตัวเองว่าต่างจากคนอื่น เด็กจะแหวดล้อมไปด้วยเพื่อน และปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่คนอื่น ๆ มากกว่าพ่อแม่ เด็กเริ่มมองตัวเองโดยมีวัตถุประสงค์ รู้จักวิเคราะห์ที่ในตัวเอง เมื่อทดสอบสิ่งที่กระตุ้นใจเขา หักเกณฑ์ ในด้านการแข่งขัน การชิงดี และการประนีประนอม จะเริ่มปรากฏ เด็กจะรู้ถึงสถานะของตน และรู้จักความสัมพันธ์ของตนเองกับวัฒนธรรมที่เขาเป็นส่วน (Dunkley, 1966 : 159 - 160)

ภรณี กุรุรัตน์ (ภรณี กุรุรัตน์ 2523 : 8 - 12) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 5 ขวบ ไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 ขวบ

ใช้คำศัพท์ได้ประมาณ 900 คำ สามารถพูดคุยกับคนอื่นได้ ต้องการความรักและการยอมรับจากผู้ใหญ่ จะใช้คำถามที่ขึ้นต้นด้วยอะไร? ที่ไหน? และใคร? มีความสนุกสนานที่จะเล่นกับคนอื่น ๆ ชอบเล่นและถามเรื่องราวที่มีความนึกฝันไปเอง บางครั้งใช้ประสบการณ์ของตัวเองในการเล่นกับของเล่นหรือตุ๊กตา

2. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 4 ขวบ

สามารถใช้คำศัพท์ได้ประมาณ 1,500 คำ ตั้งคำถามที่ขึ้นต้นด้วยเมื่อไหร่? อย่างไร? ทำไม? ชอบเล่นเรื่องต่าง ๆ หรือนิทาน ซึ่งบางครั้งก็เป็นเรื่องที่เกิดจากความคิดฝันของตัวเอง เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มและกลุ่มที่เล่นขึ้นอยู่กับกิจกรรม เด็กสนใจทำกิจกรรมอะไร อาจสลายตัวของกลุ่มไปในบางครั้ง และบางครั้งก็รวมกลุ่มใหม่ เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ เล่นสมมติหรือใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความรู้สึกห่วงใยหรือกังวลกับเด็กที่ได้รับบาดเจ็บ รอคอยในการทำกิจกรรม เมื่อเจ็บ เหนื่อย หรือไม่สบาย ตกใจกลัว หึงผู้ใหญ่เพื่อให้ปลอบโยน

3. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 5 ขวบ

ใช้คำศัพท์ได้ประมาณ 3,000 คำ ยังชอบซักถาม มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวได้เป็นเวลานานขึ้น ชอบฝึกหัดทำสิ่งใหม่ ๆ เล่นกับเพื่อน ๆ โดยเฉพาะการช่วยกันสร้างสิ่งต่าง ๆ หรือการเล่นสมมติ ชอบเล่นเกมแข่งขันโดยร่วมทีมกับเพื่อน ๆ ในการแข่งขันต้องการให้ผู้ใหญ่ตัดสินใจ บางครั้งรู้สึกไม่พอใจที่เด็กโตเล่นอย่างรุนแรง โดยทั่วไปต้องการยอมรับจากผู้ใหญ่

กีเซล และฮิลล์ (Gesell and Hg. 1946 : 354 - 355) กล่าวถึงพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กที่มีอายุ 4 - 6 ปี ดังนี้

อายุ 4 ปี เด็กจะร่วมมือกันเล่นกับเพื่อนสนิท

สนทนากับเพื่อน, มีการเล่นแบบจินตนาการ แต่มีพฤติกรรมต่อไปนคือ การกีดกันเพื่อน, พูดไม่มีสาระ, โต้เถียง, ทะเลาะวิวาท สนใจเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าสนใจผู้ใหญ่

ดูแล เด็กที่อายุน้อยกว่าหรือ เด็กช้อย

มีเพื่อนสนิทเป็นเพศเดียวกับตัวเอง

อายุ 5 ปี เล่นกับเด็กคนอื่นได้ดีโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีขนาดเล็ก
ไม่ยืนกรานที่จะเล่นวิธีที่ตัวเองชอบ และไม่วิตกกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรม
ของคนอื่น

ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน

ในการเล่นกันเองที่ไม่มีคนดูแล เด็กบางคนจะมีพฤติกรรมเกเรมาก,
ทำตัวเป็นนาย และร้องไห้มาก แต่ก็พร้อมที่จะหยุดได้ง่าย

เล่นกับเด็กนอกบ้านมากขึ้นและสัมพันธ์กันดีกว่าภายในบ้าน

อายุ 6 ปี เด็กสนใจที่จะคบเพื่อน มีเพื่อน อยู่กับเพื่อน และใช้คำว่า "เพื่อนที่
โรงเรียน" หรือ "เพื่อนเล่น"

อยู่กับเพื่อนได้นานแต่ในการเล่นถ้าไม่มีคนดูแลจะเล่นได้ไม่นานอาจจะ
ทะเลาะกัน ตีกัน และเด็กต่างฝ่ายจะไม่ยอมกัน

มีพฤติกรรมการเล่นเรื่องที่ไม่มีสาระมาก

มักจะทำตัวเป็นกบเต็น และเป็นนายในหมู่เพื่อน

บางคนจะไม่ยอมให้เด็กคนที่สามมาเล่นด้วย โดยมักจะถามว่า

"เธอจะเล่นกับคนนั้นหรือคนนี้ ฉันจะเล่นกับเธอ"

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1964 : 230 - 234) กล่าวว่า เด็กอายุ 2 - 6 ปี
เรียนรู้วิธีการที่จะติดต่อทางสังคมและสมาคมกับบุคคลภายนอก เด็กเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับ
บุคคลอื่นและให้ความร่วมมือในกิจกรรม ตลอดจนการเล่นเป็นกลุ่ม

จากการศึกษาของเฮอร์ลอค (Hurlock. 1964 : 338) พบว่า พัฒนคติและ
พฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท
การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การมีใจกว้างขวาง การเป็น
ที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ และพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพ ได้แบ่ง
ประเภทพฤติกรรมของเด็กตามความคาดหมายของสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ) 2. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ)

1. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้ว สร้างความพอใจ เป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น

2. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1964 : 380 - 384) ได้อธิบายรายละเอียดของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1. ความร่วมมือ เด็กจะหัดเล่น และหัดทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี และเป็นระยะเวลาที่นานขึ้นทีละน้อย ถ้าฝึกการรู้จักการทำกิจกรรม และรู้จักเล่นกับเพื่อนมากเท่าใด จะทำให้เขาร่วมมือและสามัคคีกับเพื่อน เวลาเล่นได้มากขึ้นเท่านั้น

2. การยอมรับจากสังคม เด็กกระตือรือร้นที่จะได้รับการรับรองเห็นชอบจากผู้อื่น ในวัยนี้เด็กจะสนใจเพื่อนเล่นมากขึ้น เด็กเริ่มจะเห็นว่า การรับรองเห็นชอบจากเพื่อนสำคัญกว่าผู้ใหญ่

3. ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อน ด้วยการเล่นด้วย คอยด้วย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

4. การเป็นผู้นำ เด็กที่จะมีลักษณะ เป็นผู้นำสำหรับวัยนี้ เป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ มีสติปัญญาสูงกว่า และอายุมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้เขาสามารถออกความคิดเห็น และแนะนำการเล่นแก่เด็กอื่น ซึ่งจะยินดีที่จะทำตาม เพราะติดนิสัยไว้วางใจในคำแนะนำของผู้ใหญ่

5. ความไม่เห็นแก่ตัว เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของที่ตนมีให้ผู้อื่น จะเข้าใจคนอื่นไม่หวงของ และช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าตนเอง

6. การเลียนแบบ ในการเล่นกับเด็กคนอื่น เป็นการกระทำที่เลียนแบบหรือเอาอย่างกัน

7. การแข่งขันกัน เด็กในวัยนี้ เด็กชายแข่งขันกันมากกว่าเด็กหญิง ถ้าแข่งขันกัน
ในทางที่ดี จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมดี แต่ถ้าแข่งขันทำพินัน และโอ้อวด จะทำให้อยู่ร่วมกัน
ในสังคมอย่างไม่เป็นสุข

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มีพฤติกรรมดังนี้

1. ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงความ
ก้าวร้าวรุนแรงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าใช้กำลังต่อสู้กัน เด็กที่ไม่มีโกรธชอบมักจะไม่เรียกร้อง
ความเอาใจใส่จากคนอื่นด้วยการหาเรื่องรังแกเพื่อน ๆ ไม่ว่าจะด้วยกำลังหรือคำพูด
2. การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน
เมื่อขัดใจกันเรื่องของการเล่นจะแย่งของกัน และจะร้องไห้ ทูบตี เมื่อเด็กโตขึ้นจะรู้จักปรับตัว
ต่อสังคมดีขึ้น ทำให้ทะเลาะบ่อยและรุนแรง
3. การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิด และพูดเกี่ยวกับ เรื่องของ
ตัวเอง
4. การใช้อำนาจเหนือคนอื่น โดยชอบทำตัวเป็นนาย พูดข่มขู่ผู้อื่น
5. การยั่วเย้า และรังแก หรือล้อเลียน ให้ผู้อื่นโมโห หรืออับอาย
6. พฤติกรรมปฏิเสธ โดยเด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทางวาจาในการ
ปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยนี้ ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้
ต่อสิ่งแวดล้อมที่บ้านและในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อเด็กในวัยนี้มากขึ้น และขึ้นอยู่กับความเข้าใจ
ในการพัฒนาการของเด็ก ความใกล้ชิด การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ดี
การแสดงตนเป็นแบบอย่าง และการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยให้กับเด็ก (นวรรตน์
วิฉะนนท์ 2527 : 32)

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 2 - 6 ขวบ จะพบว่า เมื่อเด็ก
อายุมากขึ้นเด็กจะมีประสบการณ์มากขึ้นตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องของ
พัฒนาการทางภาษา เป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาการทางสังคม เพราะการอยู่ในสังคมนั้น
เด็กจำเป็นต้องการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ทักษะของผู้อื่น และเป็นแนวทาง

เชื่อมโยงสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ด้วย เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้เด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมได้ ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราจัดประสบการณ์โดยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นหรือกับ เด็กต่างกลุ่มอายุ ก็จะช่วยทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กเริ่มสนใจกลุ่มสนใจกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นวัยที่น่าจะทำการทดลองเป็นอย่างยิ่ง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

มารี (Mary. 1981 : 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์, วิธีการเข้ากลุ่มเพื่อน, ความรู้สึกและวิธีการที่ไม่ได้ผลในการเข้ากลุ่มเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิคสังคมมิติ บันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่นด้วย วิดีโอ เทป คนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความ จากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมากกว่า มีปฏิสัมพันธ์มากกว่าและใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และมีวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผล น้อยกว่าเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่า และใช้พฤติกรรมทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

ดูลิตเติล (Doolittle. 1980 : 1940) ทำการศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดห้องเรียนกับพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาลที่เกิดขึ้น โดยการจัดกลุ่มตาม

- 1) กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในห้องเรียน
- 2) การใช้พื้นที่
- 3) พื้นที่ที่ใช้จัดกิจกรรม
- 4) การสำรวจที่สำหรับวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมเฉพาะอย่าง

วิธีการศึกษาใช้การสังเกตนักเรียน 16 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเล่นอิสระเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ก่อนและหลังการจัดห้องเรียนใหม่ การจัดห้องเรียนใหม่ได้จากการ

- 1) ตรวจสอบจำนวนผู้ใช้พื้นที่ต่าง ๆ แต่ละพื้นที่
- 2) ปรับหรือจัดที่ว่างใหม่
- 3) จัดส่วนต่าง ๆ สำหรับพื้นที่

4) จัดเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมถูกต้องหลัก ขณะสังเกตบันทึกพฤติกรรมและกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนทำ ลงในแผนกห้องเรียน พฤติกรรมที่พบก่อนจัดห้องเรียนใหม่ คือ การก้าวร้าว การรับความช่วยเหลือจากครู, การเล่นแบบต่างคนต่างเล่น (Parallel Play) การจัดเตรียมอุปกรณ์ การเก็บอุปกรณ์ การวิ่ง การใช้อุปกรณ์อย่างเหมาะสม การใช้อุปกรณ์อย่างไม่เหมาะสม การทำลายอุปกรณ์ การไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ และการไปหาเพื่อน แบบของกิจกรรมที่เล่นคือ ขุดดิน เล่นละคร วาด-ตัด ปะ-เขียน ต่อรูป ปายบิ้น ก่อสร้าง เล่นกินอาหารแบบสร้างสรรค์ เกม เล่นรูปสัตว์ หนังสือนิทาน ฟังเทป และเล่นเป็นช่างไม้

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงห้องเรียนใหม่ปรากฏว่า 1) เกือบรบกวนน้อยลง 2) มีการเล่นแบบร่วมมือกันมากขึ้น 3) มีการวิ่งคนเดียวอุปกรณ์มากขึ้น 4) การเก็บอุปกรณ์หลังจากเล่นมากขึ้น 5) การใช้อุปกรณ์เหมาะสมมากขึ้น 6) การไม่เข้าไปทักทายเกี่ยวข้องกับคนอื่นน้อยลง 7) การไปหาเพื่อนลดลง 8) มีการร่วมกิจกรรมเข้าด้วยกัน 9) มีการกระจายอำนาจเด็กไปทั่วห้องมากขึ้น 10) ใช้พื้นที่เล่นละครมากขึ้น และพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับ 1) พฤติกรรมก้าวร้าว 2) การรับช่วยเหลือครู 3) การวิ่ง 4) การเล่นคนเดียว และ 5) การเล่นแบบต่างคนต่างเล่น สรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพภายในห้องเรียนกับพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งชี้ให้เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 10 พฤติกรรม และที่นอกเหนือจากนี้แสดงให้เห็นว่า 1) การใช้พื้นที่ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือมีมากขึ้น 2) มีการร่วมมือกันมากขึ้นในการเล่นละคร

ซาโลมี (Salome. 1979 : 1349) ได้วิจัยถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในแง่ของ 1) วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2) วิธีการที่ใช้ในการรวมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม และ 3) การมีส่วนร่วมเล่นในกลุ่ม ตัวอย่างประชากรเป็นเด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน เป็นชายและหญิงเท่ากัน เขาได้สังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กเล่นกับกลุ่มเพื่อนครั้งละ 10 นาที โดยสังเกตเด็กทีละคนรวมเวลาที่สังเกตคนละ 70 นาที ตลอดเวลา 5 วันอาทิตย์ ขณะสังเกตฉบับที่ก่อกำเนิดแล้ว

ไบวิเคราะหฺพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายใน
 1) วิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม 2) วิธีการร่วมกับเด็กอื่นเป็นกลุ่ม 3) การมีส่วนร่วม
 เล่นในกลุ่มซึ่งมี 6 แบบ คือ Associative sharing, Cooperative sharing,
 Associative asserting, Cooperative asserting, Associative helping
 และ Copperative helping

วูด (Wood. 1977 : 4837) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็น
 ที่ยอมรับของสังคมกับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนระดับอนุบาล โดยใช้เด็กอนุบาลใน
 โรงเรียนเอกชน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร แยกเป็นเด็กชาย 15 คน
 และเด็กหญิง 10 คน ที่ใช้ภาษาพูดเดียวกันและเป็นศระระดับกลางเหมือนกัน การเก็บรวบรวม
 ข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วนคือ การมีอำนาจในสังคมได้จากกรสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคนใน
 ช่วงที่เด็กเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง รวมเวลาที่สังเกตคนละ 120 นาที ส่วนพฤติกรรม
 การเป็นที่ยอมรับในสังคม คือ การเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การสวมบทบาทเล่นเป็น
 ผู้ใหญ่ การแสดงออกหึงรักเพื่อนและเป็นศัตรูกับเพื่อน การแสดงกตัญญูใจต่อเพื่อน
 และการแสดงออกหึงรักและเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กันคือ การ
 ประจบผู้ใหญ่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ การใช้ผู้ใหญ่เป็นทางทำให้เกิดอำนาจ และการแข่งขัน
 กับกลุ่มเพื่อน

เลนบา (Lenba. 1937 : 121) พบว่าเด็กอนุบาลมักชอบแข่งขัน และจะ
 แข่งขันมากขึ้นตามอายุ เด็กจะเล่นได้นานถ้ามีการแข่งขัน และจะมีความต้องการการแข่งขัน
 ในสถานการณ์ต่างกัน

อัลเลน (Allen. 1970 : 119 - 127) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการแก้ไข
 พฤติกรรมของเด็กที่ทำร้ายผู้อื่น และก้าวร้าวรุนแรง คือ ไม้ให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่
 ก้าวร้าว และรุนแรง ปรากฏว่า เด็กมีพฤติกรรมที่รุนแรงลดลง

เชอร์เลย์ (Shirley. 1933 : 12) ทำการทดลองกับเด็ก พบว่า เด็กจะ
 มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม พฤติกรรมทางสังคมของเด็กต้องอาศัย
 วุฒิภาวะและการเรียนรู้เป็นสำคัญ เช่นเดียวกับ เดมมิล (Shirley. 1933 : 12)

อ้างอิงมาจาก Dennis. 1938) ให้ทดลองกับเด็กฝาแฝด เกี่ยวกับการสนองกลับต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก พบว่า พฤติกรรมทางสังคมในแต่ละวัยจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งจะต้องอาศัยวุฒิภาวะในแต่ละชั้นตอน

เมอร์ดราย และเนกูลา (Maudry and Nekula. 1939 : 193 - 215) ทดลองกับเด็ก 2 ขวบ พบว่า การตอบสนองกลับทางสังคมของเด็ก 2 ขวบ นอกจากจะมีความตอบสนองกลับกับเพื่อนแล้ว ยังมีการนำเอาสภาพแวดล้อม และของเล่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

วอร์เตอร์ส และคนอื่นๆ (Walter, Pearce and Dohms. 1957 : 15 - 16) ได้ศึกษาเด็กอายุ 3, 4 และ 5 ปี พบว่า เด็กเล่นกันในรูปของความรักโกร่มากกว่าความก้าวร้าว

ฮาโลว์ (Hallow. 1932 : 174) ทำการทดลองพบว่า การมีปะทะสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเด็กตอนต้น จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมเมื่อเด็กโตขึ้น

กอสลิน (Goslin. 1962 : 283 - 296) พบว่า เด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ร่าเริง เข้ากับคนง่าย เชื่อมั่นในตนเอง ไวต่อความรู้สึก และสนใจผู้อื่น และเช่นเดียวกับ แมกเคนเดรส (McCandless. 1961 : 511 - 516) พบว่า การยอมรับและไม่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนนั้นมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่กล่าวมาแล้วนั้นส่วนใหญ่จะใช้การสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลในขณะที่เด็กกำลังเล่น หรือเรียน เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก จากที่กล่าวมาแล้วยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเล่นต่างกลุ่มอายุกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในประเทศไทย จึงเป็นเรื่องที่นักการศึกษาจะทำการทดลองในการจัดสถานการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเล่นต่างกลุ่มอายุ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งเป็นการช่วยในการขยายขอบข่ายความรู้ทางวิชาการในวงการศึกษาปฐมวัย กับทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยให้เห็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมดังที่กล่าวมาแล้วให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. เอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเด็กด้วยวิธีการทางการสังเกต

3.1 ความหมายของการสังเกต

โชติ เพชรชื่น (โชติ เพชรชื่น 2524 : 24) ได้ให้ความหมายของการสังเกตว่า การสังเกตหมายถึง "การเฝ้าดูปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อทราบความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ต้องการศึกษา"

วิเชียร เกตุสิงห์ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2524 : 107) กล่าวถึงการสังเกตว่าเป็นวิธีการที่ต้องอาศัยหูตา มือ ฟัง และดูเป็นเครื่องมือสำคัญ แต่การดูและฟังนั้นจะมีจุดมุ่งหมายว่าดูอะไร และฟังสิ่งใดเป็นเรื่อง ๆ ไป และส่วนใหญ่มักจะต้องการบันทึกไว้เพื่อป้องกันการหลงลืม

นิยามที่กล่าวมานี้เป็นการสังเกตด้วยตนเอง การสังเกตในการวิจัยนั้นจะต้องทำอย่างมีระบบ อาจใช้วิธีการสังเกตด้วยตัวเอง หรือใช้เครื่องมืออย่างอื่นช่วยในการสังเกต เช่น ใช้แบบสอบถามหรือวิธีการสัมภาษณ์ก็ได้ ซึ่งถือว่าการสังเกตทางอ้อม การศึกษาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยนั้นไม่อาจใช้ภาษาสื่อความหมายได้ ดังนั้นต้องเก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกต

3.2 หลักการในการสังเกต

โชติ เพชรชื่น (โชติ เพชรชื่น 2525 : 24 - 25) ได้กล่าวถึงหลักการในการสังเกตไว้ 5 ข้อ ดังนี้

1. การสังเกตจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่า ต้องทราบสิ่งใดหรือเรื่องใด
2. ต้องกำหนดระยะเวลาในการสังเกต การกำหนดเวลาต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและปัจจัยของสิ่งหรือปรากฏการณ์ที่จะสังเกต
3. การสังเกตต้องทำให้สามารถทราบถึงปริมาณเกี่ยวกับสิ่งหรือปรากฏการณ์ ไม่ใช่ดูเฉย ๆ
4. การสังเกตจะต้องมีการบันทึกข้อเท็จจริงระหว่างการสังเกตทันที ไม่ใช่จำไว้ก่อน แล้วบันทึกภายหลังเมื่อเสร็จสิ้นการสังเกต

5. ผู้สังเกตจะต้องได้รับการฝึกฝนใช้เทคนิคสำหรับการสังเกตมาแล้ว
 อย่างดี ข้อเท็จจริงที่ได้จึงน่าเชื่อถือ ผลของการสังเกตที่ได้ควรจะได้อรรถรสกับผลจาก
 การสังเกตซ้ำ

ชวาล แพร์ตกุล (วินัย รังสีนนท์ 2524 : 81 อ้างอิงมาจาก ชวาล
 แพร์ตกุล) ได้กล่าวถึงหลักการสังเกตไว้ดังนี้

1. จำกัดการดูการฟัง เฉพาะเรื่อง ๆ ไป
2. ดูบ้างมีความหมาย คือ เห็นแล้วต้องแปลออก
3. ดูด้วยความพินิจพิจารณา จนสามารถเห็นรายละเอียดของเรื่องนั้น ๆ ได้
4. ดูแล้วควรมีการบันทึกไว้ในสมองให้ตรงตามที่ได้เห็นได้ยิน
5. ผู้สังเกตควรรู้ใช้ Checklist หรืออื่น ๆ ควบคู่ไปกับการสังเกตนี้ด้วยเสมอ

อนันต์ ศรีโสภกา (อนันต์ ศรีโสภกา 2527 : 157) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
 การสังเกตว่า

1. ควรจะวางแผนว่าจะสังเกตอะไรบ้างไว้ล่วงหน้า สิ่งที่น่าว่ายากในการสังเกต
 คือ การกำหนดพฤติกรรมอะไรบ้างในการสังเกต คล้ายกับการเลือกเนื้อหาวิชาที่จะทำการ
 ทดสอบในเรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นการสังเกตควรจะกำหนด
 พฤติกรรมที่จะทำการสังเกตให้ตรงจุดมุ่งหมาย

2. ควรกำหนดเวลาในการสังเกตให้อยู่ในลักษณะแบบสุ่ม เพื่อที่จะกำจัดความ
 คลาดเคลื่อนต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ควรกำหนดเวลาและระยะเวลาในการสังเกตนักเรียน
 แต่ละคนให้เป็นลักษณะแบบสุ่มและระยะเวลาในการสังเกตเพียงสั้น ๆ จะทำให้สังเกตนักเรียน
 ได้ทั่วถึง

3. พยายามทำให้การสังเกตสัมพันธ์กับการสอน ครูควรจะเตรียมการสอนไป
 พร้อมกับการเตรียมการสังเกต การสังเกตนักเรียนขณะที่กำลังสอนจะช่วยทำให้การสังเกต
 นั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและประหยัดเวลา

4. ควรบันทึกผลในการสังเกตทันที

5. ไม่ควรตีความหมายหรือสรุปข้อคิดเห็นของการสังเกตในระยะเวลาสั้น ๆ
ควรจะรอดจนกว่าการสังเกตทั้งหมดสิ้นสุดลง เพราะการตีความหมายจากการสังเกตครั้ง
ย่อย ๆ อาจจะไปขัดแย้งกับผลจากการสังเกตมาโดยตลอดก็ได้

6. ควรเตรียมรายการหรือแบบฟอร์มที่จะทำการสังเกตให้ชัดเจน ซึ่งจะทำให้การ
สังเกตมีระบบ และเป็นไปอย่างมีขั้น นักการสังเกตจำเป็นต้องรู้ว่าจะไปสังเกตอะไรบ้าง และ
สังเกตอย่างไร ก่อนที่จะไปลงมือในห้องเรียน หรือเดินเข้าไปในห้องสมุด หรือลงไปในสนาม
เด็กเล่นเพื่อทำการสังเกต

วิเชียร เกตุสิงห์ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2524 : 108) ได้เสนอแนะหลักใน
การสังเกตไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. วางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะสังเกตอะไร พฤติกรรมอะไรบ้าง ที่สนใจและไม่
ควรสนใจ พฤติกรรมอื่นที่ไม่ต้องการ ชื่อนี้สามารถกรวดลบไปจากวงอุปสรรคของ การ
สังเกต โดยการวิเคราะห์ความมุ่งหมายของการวิจัย และให้กำลังำัดควมหรือเ็นยารมปฏิมิตการ
ของพฤติกรรมที่จะวัด

2. ระวังความผิดพลาดคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเลือกเวลาสังเกต (Sampling
error) นั่นคือ ถ้าการสังเกตกระทำในช่วงเวลาหนึ่ง การที่จะสรุปให้คลุมไปถึงช่วงเวลา
อื่น ๆ ด้วย ต้องระวังเป็นอย่างมาก ถ้าจะให้ถี่ก็ควรสังเกตซ้ำหลาย ๆ ครั้งในเวลาต่างกัน

3. เมื่อไปทำการสังเกตเป็นไปอย่างมีระบบ ควรมีเครื่องมือประกอบการสังเกต
เช่น แบบสำหรับบันทึก ซึ่งอาจจะใช้ระบบรหัส หรือใช้แบบตรวจสอบรายการ หรือ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) หรือเครื่องมืออื่น ๆ ก็ได้ตามความเหมาะสม

4. ควรมีการฝึกซ้อมการสังเกตไว้เพื่อความชำนาญ หรือมีความไวต่อปรากฏการณ์
ที่เกิด ตลอดจนความคล่องแคล่วในการจดบันทึกและพยายามขจัดความลำเอียงส่วนตัว

5. ในขณะที่สังเกตยังไม่ควรมีการวิเคราะห์ความหมายพฤติกรรม เพราะถ้าพยายามตีความหมายขณะ
เห็นไว้ให้ละเอียดก่อน การตีความหมายทำภายหลัง (เพราะถ้าพยายามตีความหมายขณะ
สังเกตจะทำให้การสังเกตถูกรบกวน) และสังเกตเหตุการณ์เฉพาะอย่างให้เป็นอิสระจากกัน
เพื่อไม่ให้ปะปนกัน

6. ควรตรวจสอบความเชื่อถือได้ของการสังเกต นั่นคือควรใช้ผู้สังเกตอย่างน้อยสองคนในเรื่องเดียวกัน และดูความสอดคล้องของผู้สังเกตเหล่านั้น

3.3 โอกาสในการใช้การสังเกตในการทำวิจัย

โชติ เพชรชื่น (โชติ เพชรชื่น 2525 : 29) ได้กล่าวสรุปถึงโอกาสในการนำวิธีการสังเกตมาใช้ในการวิจัยได้ 2 กรณี คือ

1. ใช้ก่อนการศึกษาวิจัย ในกรณีที่เป็นเรื่องใหม่ สถานที่หรือชุมชนใหม่ การวางโครงการและแผนงานวิจัยที่รัดกุมกระทำได้ยากทีเดียว ทั้งนี้เพราะไม่มีข้อมูลประกอบ ดังนั้นจำเป็นต้องทำการสังเกตก่อนลงมือวางแผนการวิจัย เพื่อจะได้ทราบสถานการณ์ แบบแผนความเป็นอยู่ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ฯลฯ การสังเกตในขั้นนี้มักจะใช้วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วม คือเป็นสมาชิกของหมู่บ้าน ให้คนในหมู่บ้านยอมรับคนเสียก่อน ข้อมูลที่ได้อาจนำมาตั้งสมมติฐาน การกำหนดเวลา การเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีเก็บข้อมูล ตลอดจนแนวความคิดต่าง ๆ

2. การสังเกตระหว่างการทำวิจัย การสังเกตตอนนี้เป็นส่วนมากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย วิธีการอาจเป็นการสังเกตอย่างเดียว หรือใช้ร่วมกับวิธีอื่น ๆ ก็ได้ ในกรณีที่วิธีการอื่นอาจได้ข้อมูลที่ไม่ดี หรือไม่ครบถ้วนหรืออาจสังเกต เพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงของปัญหาหรือ เรื่องที่ได้ทำการวิจัยไปแล้วครั้งหนึ่ง

3.4 ประเภทของการสังเกต

เชลตีส (โชติ เพชรชื่น 2525 : 25 - 26 อ้างอิงมาจาก Selltiz. n.d.) ได้แบ่งประเภทของการสังเกตออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) การสังเกตแบบนี้สังเกตได้โดยกำหนดเรื่องเฉพาะไว้แล้ว รู้แน่นอนแล้วว่า พฤติกรรมชนิดใดต้องสังเกต และพฤติกรรมใดจะต้องเกิดขึ้นแน่นอนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เช่น การสังเกตพฤติกรรมของครูและชวงนักเรียนในห้องเรียน การสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วย วิธีสังเกตผู้ถูกสังเกตจะไม่รู้ตัว ข้อมูลที่สังเกตได้จะถูกบันทึกลงในแบบฟอร์มที่ได้กำหนดไว้ และอาจใช้ผู้สังเกตครั้งละหลาย ๆ คนก็ได้ เนื่องจากโครงสร้างในการสังเกตได้กำหนดไว้เป็นมาตรฐานเดียวกันอยู่แล้ว

การสังเกตแบบนั้นจะต้องระบุขอบเขตและจำกัดความของเรื่องให้ชัดเจน จะต้องมี การซักซ้อมทำความเข้าใจให้ชัดเจนเหมือนกันทุก ๆ คน สำหรับผู้สังเกตว่า พฤติกรรมอะไร จัดเข้าอยู่ในประเภทนี้บ้าง ปฏิกริยาอะไรที่จะจัดให้อยู่ในระดับ มาก ปานกลาง หรือน้อย ไม่ควรรีให้ผู้สังเกตทำตามความรู้สึกของตนเอง พฤติกรรมใดที่เห็นว่าค่อนข้างจะเข้าใจกันยาก ก็ตัดไปเสีย

2. การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Nonstructured Observation)

การสังเกตแบบนี้ใช้หมายถวายเป็นสังเกตเรื่อยเปื่อยไป เป็นการสังเกตในเรื่องหรือพฤติกรรม ที่ได้กำหนดไว้เช่นเดียวกัน แต่จะสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ และสิ่งอื่น ๆ ด้วย เช่น สภาพแวดล้อม ที่เกิดพฤติกรรมนั้น ความมุ่งหมายของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ตัวพฤติกรรมเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด เกิดขึ้นระหว่างใครกับใคร เป็นต้น การสังเกตแบบนี้มีขอบเขตค่อนข้างจะกว้างขวาง เหมาะ สำหรับการสำรวจสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นระยะแรกที่ผู้วิจัยไม่ค่อยจะมีภูมิหลัง เมื่อได้รับความรู้เพียงพอที่จะจำกัดขอบเขตของเรื่องได้แล้ว ก็ควรจะใช้วิธีการสังเกตแบบมี โครงสร้างต่อไป

บอร์ก (โชติ เพชรชื่น 2525 : 26 อ้างอิงมาจาก Borg. n.d.) ได้ เสนอแนะการสังเกตจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งวิธีการนี้นิยมใช้กันสำหรับการวิจัยทาง การศึกษาและจิตวิทยา สังเกตง่ายกว่าสถานการณ์จริง เพราะสามารถทำการควบคุมตัวแปร บางตัวได้ อย่างไรก็ตามการสังเกตในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นนี้จะต้องระวังพฤติกรรมบางอย่าง ที่มีใช้พฤติกรรมจริง การจดบันทึกพฤติกรรมดังกล่าวไว้ ก็อาจจะได้ข้อมูลผิดพลาดไปได้

3.5 ข้อดีข้อเสียและข้อควรระวังในการสังเกต

ก. ข้อดีของการสังเกต

โชติ เพชรชื่น (โชติ เพชรชื่น 2525 : 29) กล่าวถึง ข้อดีของการสังเกต ไว้ดังนี้

1. ช่วยในการเก็บข้อมูลบางอย่างที่ผู้ถูกศึกษาไม่ให้บอก เพราะเขาคิดว่าไม่ค่อย สำคัญ ช่วยในการเก็บข้อมูลที่ผู้ถูกศึกษาสื่อความหมายด้วยภาษาไม่ได้ เช่น เด็กเล็ก ๆ และ ช่วยในการเก็บข้อมูลที่ผู้ถูกศึกษาไม่เต็มใจจะบอก ไม่กล้าจะบอก เพราะเขาเกรงว่า อาจ ผิดกฎเกณฑ์บางอย่างหรืออาจนำความเสื่อมเสียมาสู่ตน

2. การสังเกตที่มีระบบ จะช่วยให้เก็บข้อมูลง่าย รวดเร็ว สามารถบันทึกข้อบกพร่องที่น่าสนใจได้ทันที

3. การเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสังเกต สามารถใช้ตรวจสอบความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของข้อมูลที่เก็บโดยวิธีอื่น ๆ

4. หากมีเหตุการณ์อะไรที่เกิดขึ้นระหว่างการสังเกต ก็อาจเก็บข้อมูลได้ทันที ไม่ต้องหึ่งคำบอกเล่าของผู้อื่น

5. การเก็บข้อมูลทำการทดลอง ซึ่งให้ความคุมตัวแปรนั้น ใช้วิธีการสังเกตเป็นการเหมาะสม

อนันต์ ศรีโสภกา (อนันต์ ศรีโสภกา 2527 : 158) กล่าวถึง ข้อดีของการสังเกตไว้ 3 ประการ คือ

1. การสังเกตนักเรียน การทำงานตลอดจนนิสัยในการทำงานของนักเรียนเป็นประจำ ช่วยให้ครูสามารถประเมินความก้าวหน้า ของนักเรียนได้ต่อเนื่อง

2. วิธีการสังเกตใช้เวลาไม่มากนัก

3. ข้อมูลได้จากการสังเกตมีคุณค่าต่อนักวิจัยอย่างมากในการประเมินผลการเรียนการสอนของครู และมีข้อมูลอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเก็บได้ด้วยวิธีอื่น

ข. ข้อเสียของการสังเกต

โชติ เพชรชื่น (โชติ เพชรชื่น 2525 : 30) กล่าวถึง ข้อเสียของการสังเกตไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. ความจำกัดของเหตุการณ์ เหตุการณ์บางอย่างเจ้าของเขาไม่อนุญาตให้สังเกต เพราะ เป็นเรื่องส่วนตัวหรือ เรื่องพิธีกรรมบางประเภท และเหตุการณ์บางอย่างมิได้มีตามกำหนดการที่กำหนดมาให้

2. ถ้าหากผู้สังเกตไม่เข้าใจ ขาดความรู้ ขาดประสบการณ์เพียงพอ การเก็บข้อมูลก็จะคลาดเคลื่อน

3. การใช้นักคนอื่นร่วมเป็นผู้สังเกต มีตัวแปรที่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนมาก อาทิ อคติประจำตัว การคาดคะเนเรื่องราวต่าง ๆ มักจะสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง ปรากฏการณ์ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

4. ถ้าหากผู้ถูกสั่งเกตรู้ตัว อาจสร้างพฤติกรรมเสแสร้งให้ปรากฏได้

ก. ข้อควรระวังในการใช้วิธีการสังเกต

โชติ เพชรชื่น (โชติ เพชรชื่น 2520 : 30 - 31) กล่าวถึง ข้อควรระวัง 2 ประการ ดังนี้

1. วิธีการสังเกตจะมีประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการ ดังนี้

- 1.1 ลักษณะของข้อมูลกับความประสงค์สอดคล้องตรงกัน
- 1.2 วางระเบียบและข้อปฏิบัติในการสังเกตไว้ชัดเจน
- 1.3 แบบฟอร์มสำหรับบันทึกความสอดคล้องกับ เรื่องที่จะศึกษา
- 1.4 มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้

2. คุณลักษณะของผู้สังเกต

- 2.1 ให้ความสนใจในการสังเกตอย่างจริงจัง
- 2.2 ตระหนักในความสำคัญของข้อมูล ไม่นำความเคยชินที่เคยพบเห็นมาใช้
- 2.3 ทำใจให้เป็นกลาง ลดอคติ และสรุปผลที่สังเกตได้เท่านั้น
- 2.4 การจดบันทึก กับผลการสังเกตต้องตรงกัน ไม่ต้องเสริมความคิดเห็น

ในการสังเกต

เพิ่มเติม

ง. การลดอคติของผู้สังเกต

โชติ เพชรชื่น (โชติ เพชรชื่น 2525 : 31) กล่าวถึงการลดอคติของผู้สังเกตไว้ดังนี้

ณทุกขณะเมื่อเกิดหรือความลำเอียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ ไม่มากก็น้อย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตที่จะได้ผลดี ก็ต้องลดอคติดังกล่าวให้น้อยลงไป วิธีการลดอคติก็ต้องระวังอิทธิพลต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นคือ

1. อิทธิพลของตัวผู้สังเกต

ผู้ถูกสังเกตเมื่อรู้ตัวว่าจะมีคนมาสังเกต ก็รู้สึกตื่นเต้น หรือกังวลใจ จึงได้มีการ ซักซ้อม นึกหมายเตรียมการเป็นพิเศษ เช่น ครูผู้สอนและนักเรียนทราบว่า เช้านี้จะมีผู้มา สังเกตการเรียนการสอน ทั้งครูและนักเรียนก็จะแสดงพฤติกรรมบางอย่าง ๆ ที่ไม่ใช่ พฤติกรรมที่แท้จริงของตน ดังนั้นผู้สังเกตจึงไม่ควรบอกให้เขารู้ตัว และการสังเกตก็ไม่ควร จะสังเกตในช่วงเวลาแรก ๆ ของการเรียนการสอน

2. ผู้สังเกตมีอคติในกัวยอยู่แล้ว

การที่ผู้สังเกตมีประสบการณ์แตกต่างกัน การให้แปลความหมายหรือสรุปความหมาย เกี่ยวกับทักข้อมูลนั้น อาจจะถูกเข้าใจหมายได้ แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องทำเช่นนี้ ก็ควรจะใช้ ผู้สังเกตตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ละคนมีอิสระในการสังเกตและไม่ควรจะอยู่ใกล้กัน จากนั้นก็ นำผลมาตรวจสอบหาความเชื่อมั่น

3. ข้อผิดพลาดในการจัดลำดับที่

ผู้สังเกตแต่ละคนย่อมจัดลำดับที่สิ่งที่ได้พบเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการอธิบาย ความหมายของพฤติกรรมหรือสิ่งที่พบแตกต่างกันนั่นเอง การลดข้อผิดพลาด ข้อนี้ก็ต้องฝึกฝน ผู้สังเกตให้มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับเดียวกันเสียก่อน

จ. ข้อผิดพลาดที่มักเกิดขึ้นในการสังเกต

ไซคี เพชรขึ้น (ไซคี เพชรขึ้น 2525 : 32 - 51) ได้กล่าวถึงข้อผิดพลาด ที่เกิดขึ้นในการสังเกต คือ

1. นิสิตนักศึกษาไม่ฝึกฝนผู้สังเกตให้เก่งพอ ทำให้ได้ข้อมูลที่ขาดความเชื่อมั่น
2. ใช้แบบฟอร์มบันทึกการสังเกตที่มีรายละเอียด หรือสิ่งที่ต้องกระทำมากเกินไป
3. ผู้สังเกตถูกรบกวนบ่อย ๆ หรือ การเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ของการสังเกต ไม่ได้บอกกันล่วงหน้า หรือลักษณะของสภาพการณ์ที่จะเปลี่ยนไปนั้น ผู้สังเกตไม่เคยได้รับการฝึกฝนมาเลย

4. ขอร้องผู้สังเกตให้ดำเนินการจำแนกความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมที่เกิดขึ้น มากไปจนผู้สังเกตกังวลใจและต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ อันอาจทำให้ละเลยสารอื่น ๆ ก็ได้

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเด็กด้วยวิธีการทางการสังเกต ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสังเกตในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. หลักในการสังเกต

- 1.1 กำหนดพฤติกรรมในการสังเกตคือ พฤติกรรมทางสังคม
- 1.2 มีเครื่องมือประกอบการสังเกต
- 1.3 มีการขออนุญาตบันทึกข้อมูลจากวิดีโอก่อนเก็บข้อมูลจริง
- 1.4 รู้และจำรหัสของพฤติกรรมทางสังคมได้ทุกข้อ เพื่อสะดวกในการบันทึก
- 1.5 บันทึกพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยใช้วิดีโอ
- 1.6 กำหนดเวลาในการสังเกต และสู่มเวลาการสังเกตแต่ละครั้ง

2. ประเภทของการสังเกตและสถานการณ์ในการสังเกต

การสังเกตครั้งนี้เป็นการสังเกตแบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดเรื่องที่จะสังเกตไว้แล้ว และเป็นการสังเกตแบบมีการควบคุมเวลา กลุ่มตัวอย่างสถานการณ์ และมีการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเด็ก ซึ่งการสังเกตครั้งนี้ได้กำหนดสถานการณ์ในการสังเกตไว้ 3 แห่ง คือ กลางแจ้ง ในห้องเรียนที่ 1 และห้องเรียนที่ 2 การสังเกตพฤติกรรมดังกล่าวผู้วิจัยป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ใช่พฤติกรรมจริงของเด็กปฐมวัย โดยไม่สังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยการเล่นบทบาทสมมติ หรือเลียนแบบชีวิตจริงของเด็ก

สมมติฐานในการวิจัย ✓

1. การเล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน
2. การเล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน
3. การเล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

5. ไม่ใช้ผู้สังเกตหลายคน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของการจัดลำดับที่
6. ไม่จัดให้ผู้สังเกตได้ทำงานอย่างอิสระเสรี จากผู้สังเกตคนอื่น ๆ
7. ไม่วางระบบการจัดเก็บข้อมูล ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจเกิดความสมบูรณ์
8. ไม่ส่งกลุ่มตัวอย่าง มาใช้ศึกษาอย่างเหมาะสม

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

ในการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนมีวิธีการศึกษาหลายวิธี แต่วิธีการสังเกตและการเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กจะทำให้ได้รับความรู้และความเข้าใจเด็กมากกว่าวิธีอื่น แต่จะต้องไม่มีการควบคุมเด็กที่ทำการสังเกตหรือมีการควบคุมน้อยมาก (Hurlock. 1964 : 238) การสังเกตเป็นวิธีการพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาเด็ก แต่การสังเกตจะมีความหมายมากยิ่งขึ้นถ้าผู้สังเกตได้ศึกษาข้อมูลที่จะเป็นเงื่อนไขหรือเป็นแนวทางที่นอกเหนือจากการเฝ้าดูเด็กอย่างเฉย และจะห้วงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กด้วยการบันทึก ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นรูปแบบ อันตบและลำดับขั้นของพัฒนาการของเด็กได้ (Draper and Draper. 1977 : 3)

มีดิมัส (Medinrus. 1976 : 7 - 57) ได้กล่าวถึงการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมว่า สามารถจัดอันดับตามความประสงค์ในการศึกษาเพื่อตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ได้ โดยเขาแบ่งการสังเกตออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การสังเกตตามธรรมชาติ (Naturalistic Observation) ใช้ศึกษาด้านชีวประวัติและพฤติกรรมตามธรรมชาติทั่ว ๆ ไปของเด็ก
2. การสังเกตแบบมีการควบคุม (Controlled Approaches to Observation) เช่น ควบคุมเวลา กลุ่มตัวอย่าง สถานการณ์ ใช้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม เน้นมองบอถึงความถี่ของเหตุการณ์ที่สามารถแสดงถึงลักษณะนิสัยของเด็ก และใช้เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเด็กได้ด้วย
3. การศึกษาจากเด็กคนอื่น (Other Child Study Methods) รวมทั้งการให้เด็กตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบบุคลิกภาพ การทดสอบทางจิตวิทยา และการสัมภาษณ์ ใช้ศึกษาข้อมูลได้หลายด้านคือ ทัศนคติ ความสามารถด้านสติปัญญา การแก้ปัญหาพฤติกรรม และ การเข้าใจเด็กโดยดูจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก

บทที่ 3

๕ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. เวลาที่ใช้ในการทดลอง
4. การดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 อายุ 4 ปี ถึง 5 ปี เกิดภายใน พ.ศ. 2525 โรงเรียนจิตจรรย์วิทยานนทบุรี ปีการศึกษา 2529 จำนวน 2 ห้อง ซึ่งทั้ง 2 ห้องนี้จัดห้องเรียนแบบเดียวกัน

การเลือกโรงเรียนการทดลองใช้หลัก ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่มีชั้นบริหารทารก อนุบาล 1 และอนุบาล 2 ซึ่งรับนักเรียนอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป
2. ภายในโรงเรียนไม่มีสภาพแวดล้อมในการจัดสถานการณ์การเล่นที่ผู้วิจัยต้องการจัดในการทดลองครั้งนี้
3. ผู้บริหารมองเห็นความสำคัญของการเล่นในการพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย
4. ผู้บริหารยินดีให้ความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 โรงเรียนจิตจำรูญวิทยา อ.ปากเกร็ด นนทบุรี จำนวน 18 คน ให้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ดังนี้

1. จากห้องเรียนทั้งหมดมา 2 ห้องเรียน ห้องเรียนทั้ง 2 ห้องนี้จำห้องเรียนแบบเดียวกัน สุ่มโดยวิธีจับสลากมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 23 คน
2. จากเด็กจำนวน 23 คน สุ่มเด็กที่เกิดในปี พ.ศ. 2525 ให้จำนวน 16 คน สุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน โดยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. อุปกรณ์ที่ผู้วิจัยใช้กลุ่มทดลอง ดังนี้ ๑. ฉากการณ์ มีรายละเอียด (ภาพแนวก ก.) ดังนี้

1.1 การเล่นทราย ประกอบด้วยอุปกรณ์ดังนี้ กระบะทรายขนาด 2×2 เมตร ทรายละเอียด จำนวน 10 อัน กรวดพลาสติก จำนวน 10 อัน ดินเหนียว จำนวน 10 ใบ และตะแกรงร่อนทรายพลาสติก จำนวน 10 อัน

1.2 การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ ประกอบด้วยอุปกรณ์ดังนี้ พลาสติกสร้างสรรค์แบบที่ 1 จำนวน 6 ชุด พลาสติกสร้างสรรค์แบบที่ 2 จำนวน 6 ชุด (1 ชุดสามารถเล่นได้ 1 คน)

1.3 การเล่นบล็อก ประกอบด้วยอุปกรณ์ดังนี้ รถลากไปป์บล็อกใหญ่ขนาดพิเศษ 1 ชุด และบล็อกขนาดเล็ก ชุด Town Building Blocks ของ Voila 1 ชุด

2. แบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ภาพแนวก ข.)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคมของเค้าโครงวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยในด้านพื้นฐานพฤติกรรมทางสังคม
2. ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมที่ควรสังเกตของเด็กปฐมวัย จากการสัมภาษณ์ครูปฐมวัย จำนวน 10 ท่าน
3. ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีประสบการณ์การเล่นบล็อก การเล่นทราย และการเล่นพลาสติกสร้างสรรค์มาแล้ว โดยกำหนดอายุเด็กที่จะสังเกต คือ 4 - 6 ปี จำนวน 20 คน ดังนี้
 - ครั้งที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กขณะที่ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในสถานการณ์การเล่นทราย การเล่นบล็อก และการเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ
 - ครั้งที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กขณะที่ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในสถานการณ์การเล่นทราย การเล่นบล็อก และการเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ โรงเรียนอนุบาลสามเสน
4. นำพฤติกรรมจัดหมวดหมู่ โดยเลือกพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายกัน จุดประสงค์เดียวกันมาจัดไว้ในพวกเดียวกัน
5. นำหัวข้อพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข ดังมีรายนามต่อไปนี้

อาจารย์ ดร. พัทธมา ชัชพงษ์ รองศาสตราจารย์วารภรณ์ รักวิจัย อาจารย์ผ่องพรรณ เอกอาวุธ อาจารย์ยุพิน อุปการะนาระ	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ วิทยาลัยครูสวนดุสิต

อาจารย์กัญญา เกตุกล้า ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอนุบาลสามเตน

6. กำหนดวิธีการบันทึกเหตุการณ์ทางสังคม และจัดทำแบบบันทึกที่มีช่องสำหรับใส่ชื่อและกลุ่ม เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์

การหาความเที่ยงตรง (validity) ของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของแบบบันทึกความถี่นี้ ใช้วิธีการแบบหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) โดยนำแบบบันทึกความถี่ให้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัย พิจารณาเพื่อปรับปรุงเนื้อหาและให้แน่ใจว่าเครื่องมือมีความสามารถจับเหตุการณ์ทางสังคมได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยตรวจสอบ ดังนี้

ครั้งที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่า ในแต่ละหัวข้อของเหตุการณ์ทางสังคมสามารถแบ่งเป็น เหตุการณ์ทางสังคมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

ครั้งที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการแก้ไขหัวข้อของเหตุการณ์ทางสังคมและดูรายละเอียดของเหตุการณ์ย่อยในแต่ละหัวข้อว่าครอบคลุมเนื้อหาที่จะสังเกต ซึ่งปรากฏผลการร่าง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการตรวจสอบแบบบันทึกความถี่ของเหตุการณ์ทางสังคมของผู้เชี่ยวชาญ

เหตุการณ์ทางสังคม	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1. การเป็นผู้นำ	100 %	100 %
2. การเป็นผู้ตาม	100 %	100 %
3. การเข้ากลุ่ม	80 %	100 %
4. การร่วมเล่น	60 %	100 %
5. การใช้สิทธิ์ของตน	80 %	100 %
6. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	60 %	100 %
7. การมองการกระทำของตน	60 %	80 %
8. การป้องกันตนเอง	80 %	100 %

เวลาที่ใช้ในการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้ ใช้เวลาทั้งหมด 60 คาบ ๆ ละ 20 นาที ตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 ถึงวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2530

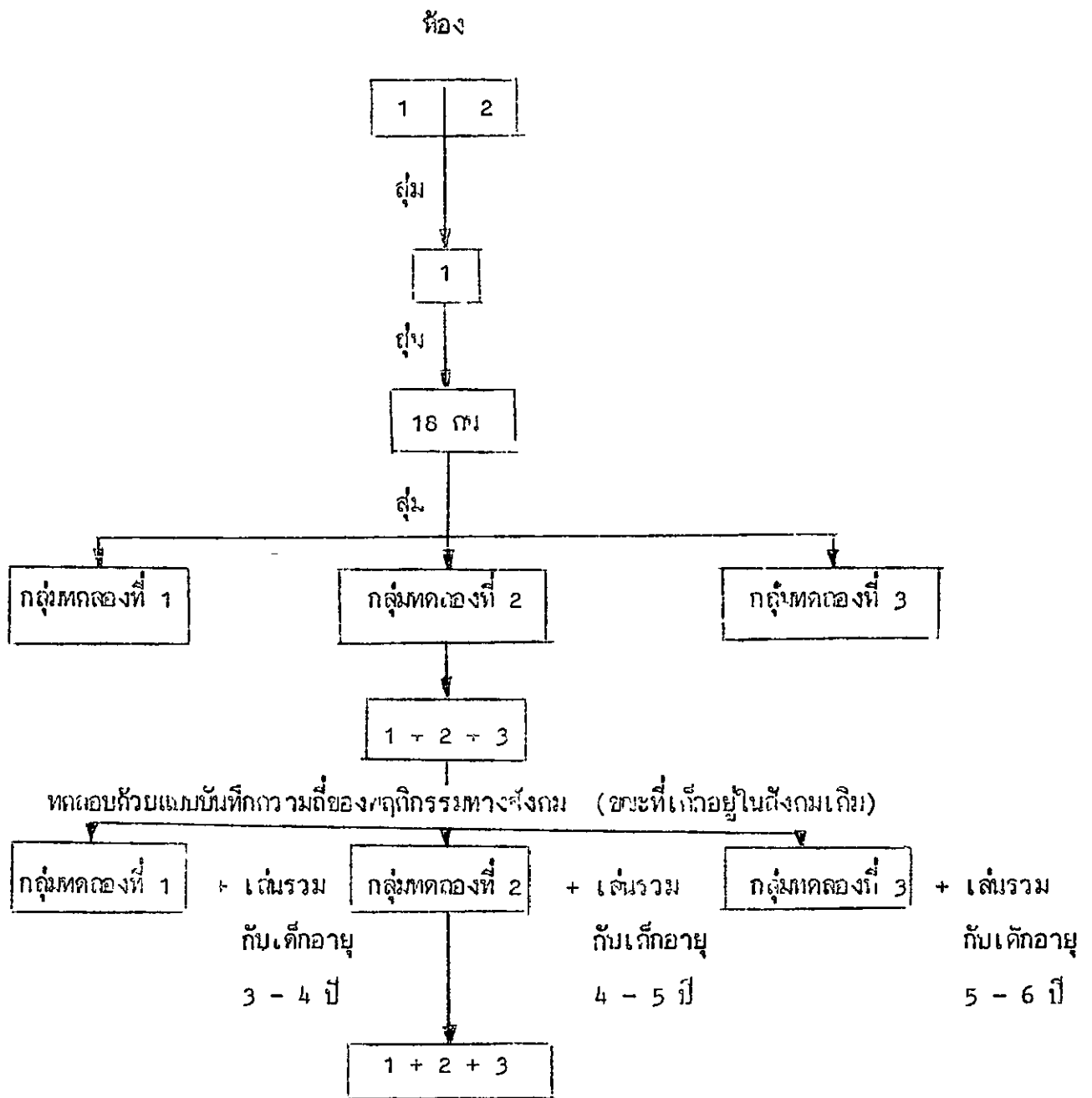
การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Multigrup pretest - posttest designs (ชูกรี วังกรัตนะ 2528 : 107) ตามตารางต่อไปนี้

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	ทดสอบหลัง
(R)F ₁	T ₁	X ₁	T ₂
(R)E ₂	T ₁	X ₂	T ₂
(R)E ₃	T ₁	X ₃	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- E₁ แทน กลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 1
 E₂ แทน กลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 2
 E₃ แทน กลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 3
 T₁ แทน การสังเกตกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง
 X₁ แทน การเล่นของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เล่นร่วมกับเด็กอายุ 3 - 4 ปี ต่างห้องเรียน
 X₂ แทน การเล่นของกลุ่มทดลองที่ 2 ที่เล่นร่วมกับเด็กอายุ 4 - 5 ปี ต่างห้องเรียน
 X₃ แทน การเล่นของกลุ่มทดลองที่ 3 ที่เล่นร่วมกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี ต่างห้องเรียน
 T₂ แทน การสังเกตกลุ่มทดลองหลังการทดลอง

ทดลองเก็บก๊วยแบบบันทึกความถี่ของเหตุการณ์ทางสังคมชุดเดียวกันกับการทดสอบ
ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 60 นาที (ตั้งเกณฑ์คะแนนเข้าสู่วัยสังคมเกม)

แผนภูมิแสดงรายละเอียดของกลุ่มทดลอง

ในการดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ความเข้มเขมณ ดังนี้

1. ทดสอบก่อนการทดลอง (pretest) ใช้วิธีการบันทึกโดยวิธีโหว แล้วจึงนำ
ความถี่ของเหตุการณ์ที่บันทึกได้มาบันทึกลงในแบบบันทึกความถี่ของเหตุการณ์ทางสังคม

2. จัดทดลองการเล่นต่างกลุ่มอายุ ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 (อายุ 4 - 5 ปี) เล่นร่วมกับเด็กต่างกลุ่มอายุ (3 - 4 ปี)
ต่างห้องเรียน

กลุ่มทดลองที่ 2 (อายุ 4 - 5 ปี) เล่นร่วมกับเด็กต่างกลุ่มอายุ (4 - 5 ปี)
ต่างห้องเรียน

กลุ่มทดลองที่ 3 (อายุ 4 - 5 ปี) เล่นร่วมกับเด็กต่างกลุ่มอายุ (5 - 6 ปี)
ต่างห้องเรียน

การจัดการเล่นต่างกลุ่มอายุแต่ละกลุ่มกระทำโดยการจับสลาก ดังนี้

2.1 จากนักเรียนชั้นอนุบาลารก (1 ห้อง) จำนวน 10 คน อายุ 3 - 4 ปี
เกิดในปี พ.ศ. 2526 จับสลากมา 6 คน

2.2 จากนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 (1 ห้อง) จำนวน 26 คน อายุ 4 - 5 ปี
เกิดในปี พ.ศ. 2525 จับสลากมา 6 คน

2.3 จากนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 (1 ห้อง) จำนวน 32 คน อายุ 5 - 6 ปี
เกิดในปี พ.ศ. 2524 จับสลากมา 6 คน

เด็กแต่ละกลุ่มอายุถูกสุ่มให้เล่นกับเด็กกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มโดยการจับสลาก

3. การเล่นในสถานการณ์การเล่น 3 แห่ง ให้เป็นการเล่นอิสระ โดยจับสลาก
ให้ผู้ช่วยผู้วิจัยดูแลการเล่นอยู่ห่าง ๆ ดังนี้

ผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 1 ดูแลการเล่นบล็อก

ผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 2 ดูแลการเล่นพลาสติกวางลวด

ผู้ช่วยผู้วิจัยคนที่ 3 ดูแลการเล่นทราย

สำหรับผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตการเล่นต่างกลุ่มของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม

ตลอดระยะเวลาการทดลอง

จัดตารางการเล่นของกลุ่มทดลองที่ 1, 2 และ 3 ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 แห่ง
คือ ทราย พลาสติกสร้างสรรค์ และบล็อก โดยหมุนเวียนการเล่นแห่งละ 1 วัน ๆ ละ 2 คาบ ๆ
ละ 20 นาที ตั้งแต่เวลา 14.30 - 15.10 น. ตามตารางที่กำหนดให้ ใช้ตลอดเวลาการ
ทดลองรวม 60 คาบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางการเล่นของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม

สถานการณ์การเล่น	กลุ่มการทดลองที่ 1 คาบที่ ...	กลุ่มการทดลองที่ 2 คาบที่ ...	กลุ่มทดลองที่ 3 คาบที่ ...
ทราย	1-2, 7-8, 13-14, 19-20, 25-26, 31-32 37-38, 43-44, 49-50 55-56	3-4, 9-10, 15-16 21-22, 27-28 33-34, 39-40 45-46, 51-52 57-58	5-6, 11-12, 17-18 23-24, 29-30, 35-36 41-42, 47-48, 53-54 59-60
พลาสติกสร้างสรรค์	5-6, 11-12, 17-18 23-24, 29-30 35-36, 41-42, 47-48 53-54, 59-60	1-2, 7-8, 13-14 19-21, 25-26 31-32, 37-38 43-44, 49-50 55-56	3-4, 9-10, 15-16 21-22, 27-28, 33-34 39-40, 45-46, 51-52 57-58
บล็อก	3-4, 9-10, 15-16 21-22, 27-28, 33-34 39-40, 45-46, 51-52 57-58	5-6, 11-12, 17-18 23-24, 29-30, 35-36 41-42, 47-48, 53-54 59-60	1-2, 7-8, 13-14 19-20, 25-26, 31-32 37-38, 43-44, 49-50 55-56

4. กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม มีการเรียนการสอนและทำกิจกรรมตามหลักสูตรของโรงเรียนจิตรจรรย์วิทยา โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการสอน ตลอดเวลาในการทดลอง

5. ทดสอบหลังการทดลอง (posttest) ใช้การบันทึกวิดีโอ แล้วจึงนำความถี่ที่บันทึกได้มาบันทึกลงไว้ แบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคมยุคเดียวกับที่นำไปใช้สังเกตการณ์ก่อนการทดลอง

การทดลองใช้แบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคม

1. ให้ผู้บันทึกภาพทดลองบันทึกภาพโดยการใช้อุปกรณ์ทั้ง 3 สถานการณ์ โดยกำหนดให้บันทึกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่นำไปในกลุ่มทดลองจำนวน 18 คน บันทึกทีละคนขณะกำลังเล่นกับเพื่อน ระยะเวลา 2 นาที เพื่อดูว่าสามารถบันทึกภาพและเสียงขณะที่เด็กกำลังเล่นได้ชัดเจนพอที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยสามารถถอดพฤติกรรมเหล่านี้รวมมาเป็นบรรยายใช้ตรงกับเหตุการณ์จริงที่เด็กแสดงออก และเพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่บันทึกภาพ โดยใช้อุปกรณ์เข้าใจและบันทึกได้ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทดลองใช้แบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยถอดพฤติกรรมทางสังคมที่ได้จากภาพที่บันทึกจากวิดีโอ เป็นคำบรรยายลงในแบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคม (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข.) / ให้ผู้เชี่ยวชาญที่วิเคราะห์พฤติกรรมที่ประสงค์และไม่ประสงค์ ตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่ามีรายละเอียดชัดเจนพอสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมที่ต้องการได้

วิธีการบันทึกภาพโดยวิดีโอ

1. ผู้ที่ทำหน้าที่บันทึกวิดีโอ ต้องอยู่ในสถานที่ที่สามารถบันทึกพฤติกรรมของเด็กได้ตลอดเวลา และไม่อยู่ในตำแหน่งที่หันเหความสนใจของเด็กจากการเล่นตามปกติ

2. การบันทึกวิดีโอ ให้เริ่มเมื่อได้รับสัญญาณให้เด็กลงเล่นได้จึงเริ่มบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กแต่ละคน โดยทำการบันทึกภาพขณะที่เด็กกำลังเล่นกับกลุ่มของตนที่ละคน ระยะเวลา 2 นาที จนครบ 18 คน ในสถานการณ์การเล่น 3 แห่ง ตามตารางการบันทึกวิดีโอ

ตารางการบันทึกวิดีโอ

เวลาในการฝึก	สถานการณ์การเล่น	ระยะเวลา
เวลา 9.00 - 9.40 น.	การเล่นบล็อก	40 นาที หรือ 2 คาบ
เวลา 10.00 - 10.40 น.	การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์	40 นาที หรือ 2 คาบ
เวลา 11.00 - 11.40 น.	การเล่นทราย	40 นาที หรือ 2 คาบ

หมายเหตุ ในการบันทึกก่อนและหลังการทดลองใช้ตารางเดียวกัน

3. การสุ่มเด็กเพื่อการบันทึกภาพโดยใช้วิดีโอ เด็กในกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มจะมีสี่ประจำกลุ่มและหมายเลขประจำตัวติดอยู่ที่อกเสื้อของเด็ก ผู้บันทึกภาพได้บันทึกภาพตามที่ผู้วิจัยจับฉลากขึ้นมา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยกำหนดการบันทึกภาพโดยใช้วิดีโอในแต่ละสถานการณ์ของกลุ่มทดลอง ทั้ง 3 กลุ่ม ขณะเล่นด้วยกัน (อยู่ในสังคมเดิม) จำนวน 18 คน โดยสุ่มให้บันทึกทีละคนคนละ 2 นาที จนครบ 18 คนต่อ 1 สถานการณ์ และเริ่มสุ่มให้บันทึกใหม่อีกทีละคนขณะกำลังเล่นกับเพื่อนในสถานการณ์การเล่นใหม่จนครบ 18 คน ตามสถานการณ์การเล่นที่กำหนดไว้ในตารางการบันทึกภาพโดยการใช้อีวีดีโอในหน้า 48

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยที่เป็นครูประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่างช่วยกันถอดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจากวิดีโอเป็นคำบรรยายลงในแบบบันทึกพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าพฤติกรรมที่บันทึกได้นั้นเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยดูสถานการณ์ในการเล่นของเด็กประกอบการพิจารณา ดังนี้

อาจารย์วัฒนา บุญฤทธิ์ ค. ภาควิชาการอนุบาลศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต
กรุงเทพฯ ฯ

อาจารย์รุ่งระวี ภาควิชาดุริยางค์ โรงเรียนอนุบาลสาธิต แผน อ. วิทยาไท กรุงเทพฯ ฯ

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ท่านและของผู้วิจัย มาตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประสงคและไม่งประสงคก่อกำการบันทึกลงในแบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีหลัก 2 : 1

3. นำข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วมาบันทึกลงในแบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคม

4. เนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นพฤติกรรมที่สนใจในสังคมทั่วไปสนใจและเห็นได้

ชัดเจนคือ พฤติกรรมการเป็นผู้ว่าและการเป็นผู้นำ เมื่อใ้ทำงานวิจัยนี้กว้างขวางออกไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นผู้นำและผู้ตามของเด็กในกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ณะเ่นกับเด็กต่างกลุ่ม โดยไม่คำนึงถึงว่าจะ เป็นพฤติกรรมที่เ่งประสงคหรือไม่งประสงค ผู้วิจัยได้สังเกตกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม ในสถานการณ์การเล่น 3 แห่ง เมื่อเริ่มทำการทดลองและก่อนสิ้นสุดการทดลอง ในคาบที่ 1-2, 3-4, 5-6 และคาบที่ 55-56, 57-58, 59-60 รวมเป็นการสังเกต 2 ครั้งใหญ่ 6 ครั้งย่อย ซึ่งการสังเกตแต่ละครั้งให้ถึงเกดเด็กกลุ่มละ 2 คน ในสถานการณ์การเล่นที่ผู้วิจัยกำหนดให้ตามตารางการสังเกต ดังนี้

ตารางการสังเกตขณะทำการทดลอง

กลุ่มทดลองที่	คาบที่ 1-2, 55-56	สังเกตคนที่	คาบที่ 3-4, 57-58	สังเกตคนที่	คาบที่ 5-6, 59-60	สังเกตคนที่
1	การเล่นทราย	1-2	การเล่นบล็อก	3-4	การเล่นพลาสติก	5-6
2	การเล่นพลาสติก	1-2	การเล่นทราย	3-4	การเล่นบล็อก	5-6
3	การเล่นบล็อก	1-2	การเล่นพลาสติก	3-4	การเล่นทราย	5-6

การสังเกต ผู้วิจัยกำหนดการสังเกตเด็กทีละคน คนละ 2 นาที ขณะกำลังเล่นกับ
เด็กต่างกลุ่มของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่ม ตามสถานการณ์การเล่นที่กำหนดไว้ในตารางหน้า 49
โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมรวมการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ดูรายละเอียด
ภาคผนวก ข.) และได้บันทึกข้อมูลจากการสังเกตครั้งนี้เป็นความถี่ จากนั้นนำความถี่ที่
สังเกตได้มาเปรียบเทียบพฤติกรรมรวมการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม
ขณะทำการทดลองโดยใช้ ไค - สแควร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม โดยนำความถี่ที่
เพิ่มขึ้นหรือลดลงของแต่ละกลุ่มในแต่ละพฤติกรรมมารวมกันเป็นความถี่ที่สังเกตได้จาก
พฤติกรรมทั้งหมด
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม โดยนำ
เอาความถี่ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ในแต่ละพฤติกรรมมารวมกัน
เป็นความถี่ที่สังเกตได้จากพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม โดย
นำเอาความถี่ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ในแต่ละพฤติกรรมมา
รวมกัน เป็นความถี่ที่สังเกตได้จากพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมทั้งหมดของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง
โดยใช้ χ^2

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

- O แทน ค่าความถี่ที่สังเกตได้จากการสังเกต (Observed frequency)
E แทน ค่าความถี่ที่คาดหวัง หรือความถี่ที่ได้ตามทฤษฎี (Expected frequency)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง เป็นพฤติกรรมรวม พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ในแต่ละพฤติกรรม

การเสนอผลการทดลองเป็นกราฟแท่ง ได้เสนอรวมกันเป็น 3 กราฟ ดังนี้
กราฟข้อที่ 1 เป็นการแสดงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพฤติกรรมทางสังคมซึ่งยังไม่ได้แบ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์.

กราฟข้อที่ 2 เป็นการแสดงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์

กราฟข้อที่ 3 เป็นการแสดงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์

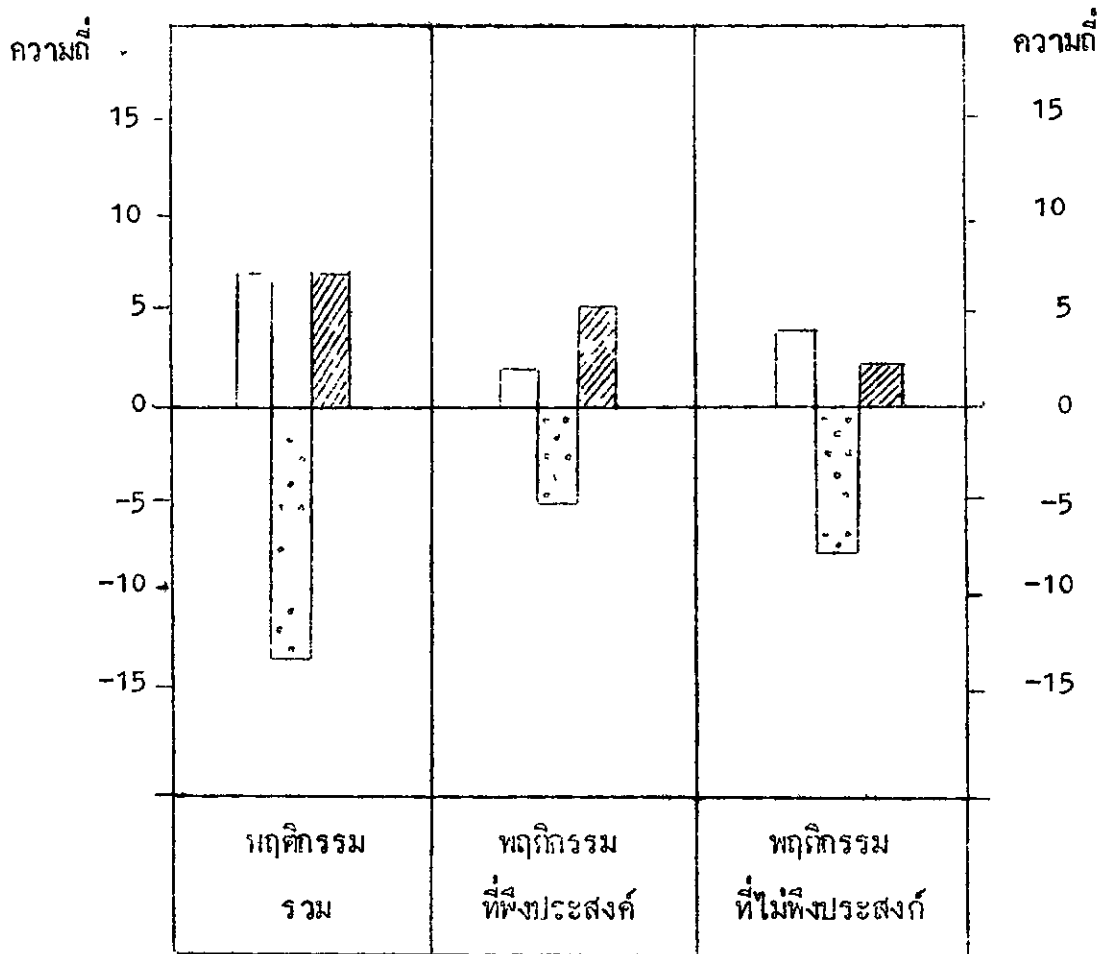
วิธีการอ่านกราฟ

กำหนดให้เส้น 0 เป็นเส้นแบ่งครึ่งการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพฤติกรรมทางสังคมหลังการทดลอง

ถ้ากราฟแท่งอยู่เหนือเส้น 0 หมายความว่า มีการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมหลังการทดลอง

ถ้ากราฟแท่งอยู่ใต้เส้น 0 หมายความว่า มีการลดลงของพฤติกรรมหลังการทดลอง

1. การเป็นผู้นำ

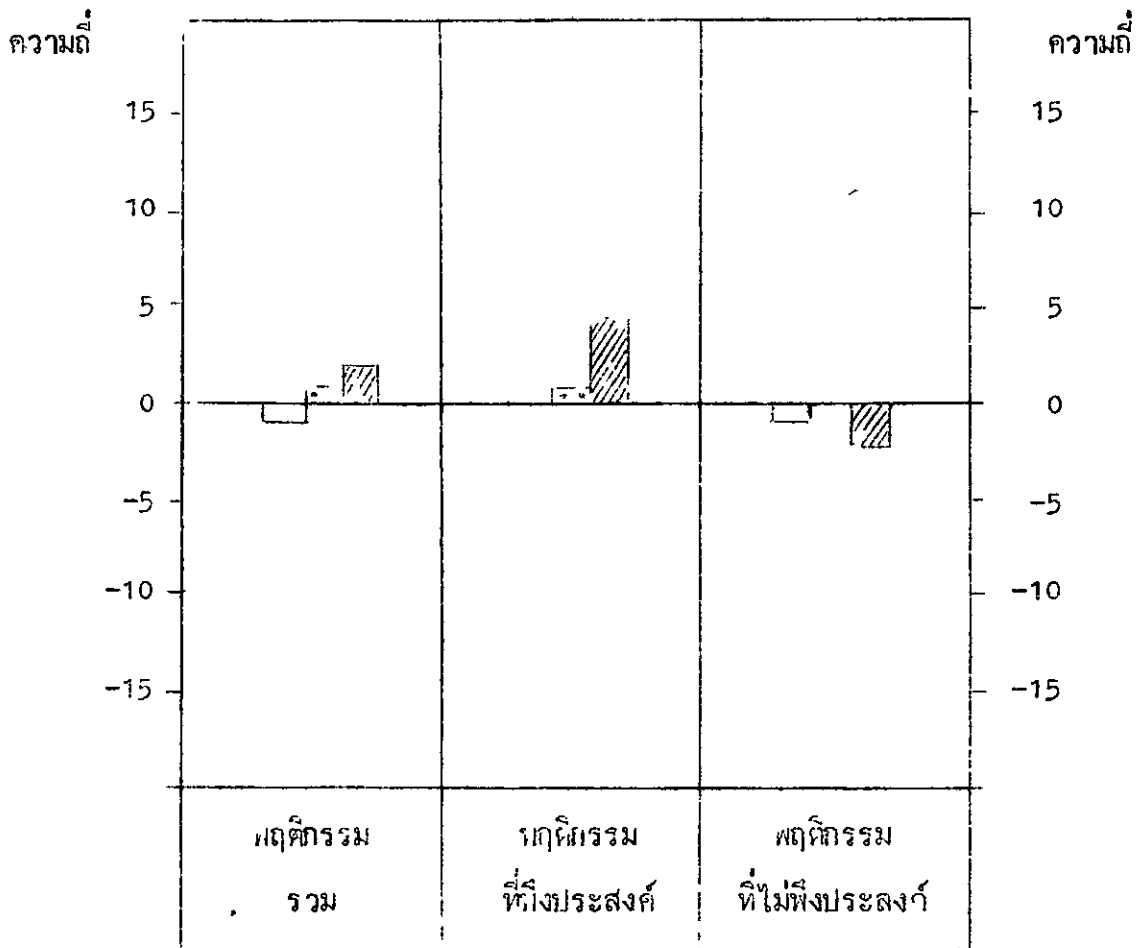

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 □ (dotted) = กลุ่มทดลองที่ 2 ▨ = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 1 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นผู้นำของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม หลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 1 พบว่า การเล่นแก่งกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการเป็นผู้นำสูงขึ้น และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการเป็นผู้นำลดลง โดยกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ลดลง

2. การเป็นผู้ตาม

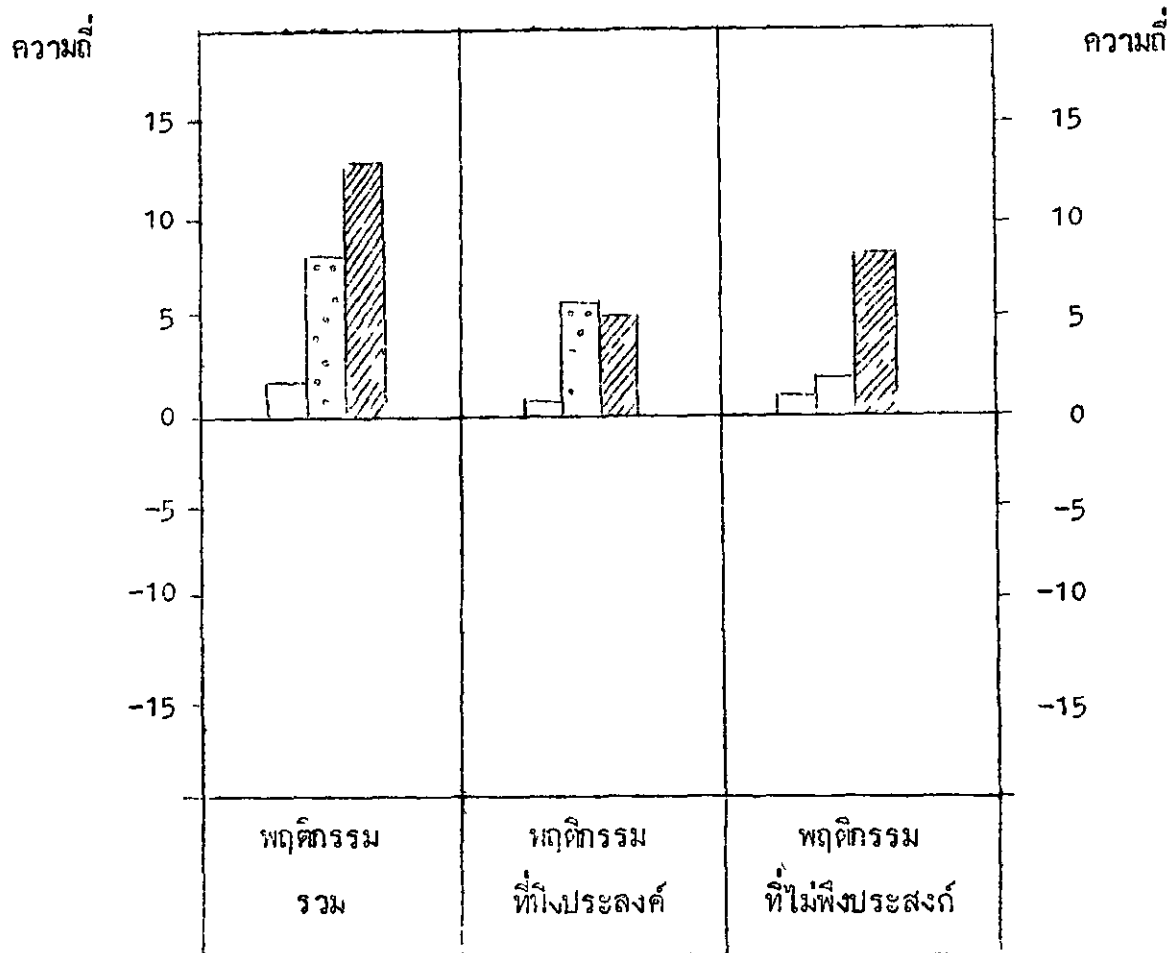

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 □ (dotted) = กลุ่มทดลองที่ 2 ▨ = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 2 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นผู้ตามของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 2 พบว่า การแตกต่างกันกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการเป็นผู้ตามลดลง กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมดังกล่าวสูงขึ้นเล็กน้อย โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่ฟังประสงค์ที่สุด และไม่ฟังประสงค์ลดลง

3. การเข้ากลุ่ม

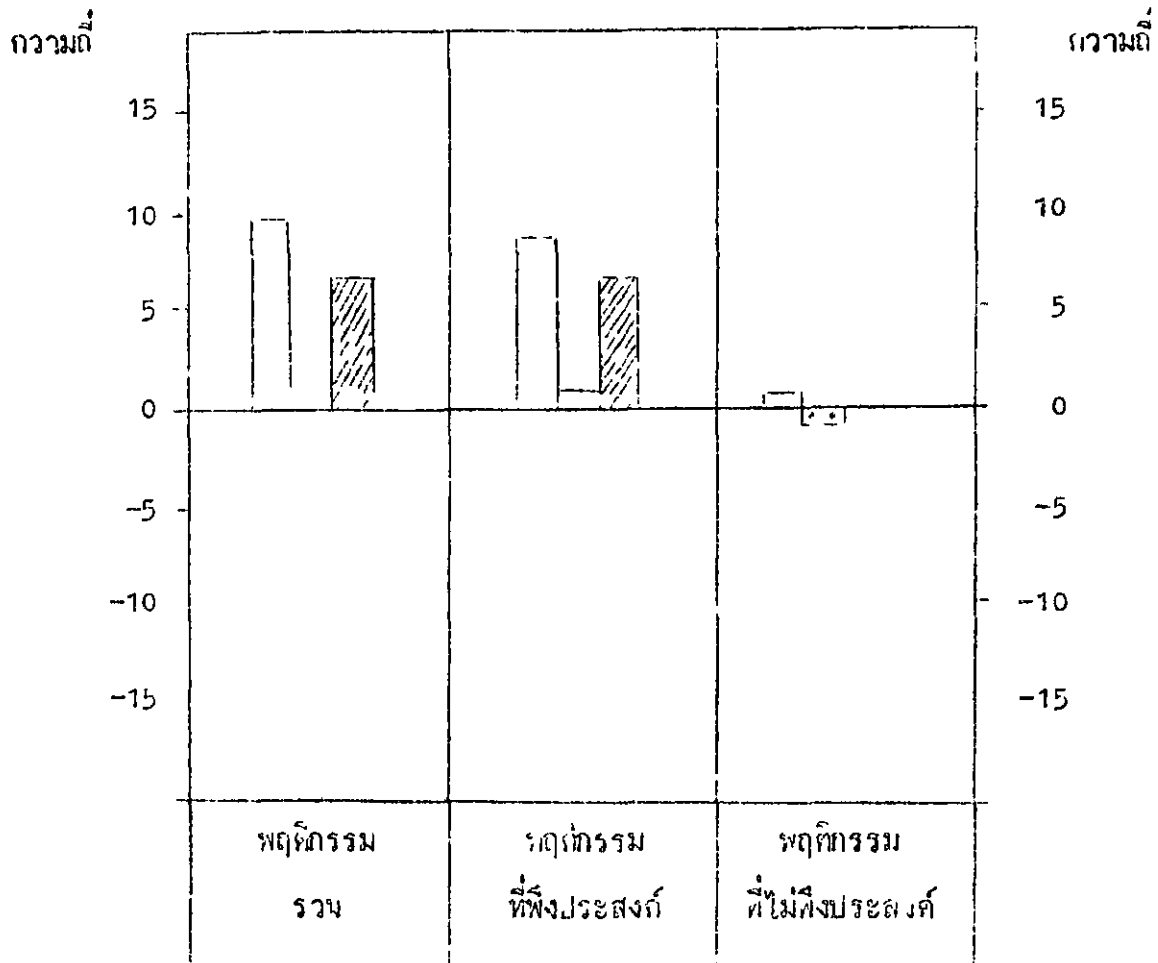

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 □ (dotted) = กลุ่มทดลองที่ 2 □ (hatched) = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 3 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการเข้ากลุ่มของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม หลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 3 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการเข้ากลุ่มสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมที่เฝ้าระวังสูงที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่ไม่เฝ้าระวังสูงที่สุด

4. การร่วมมือ

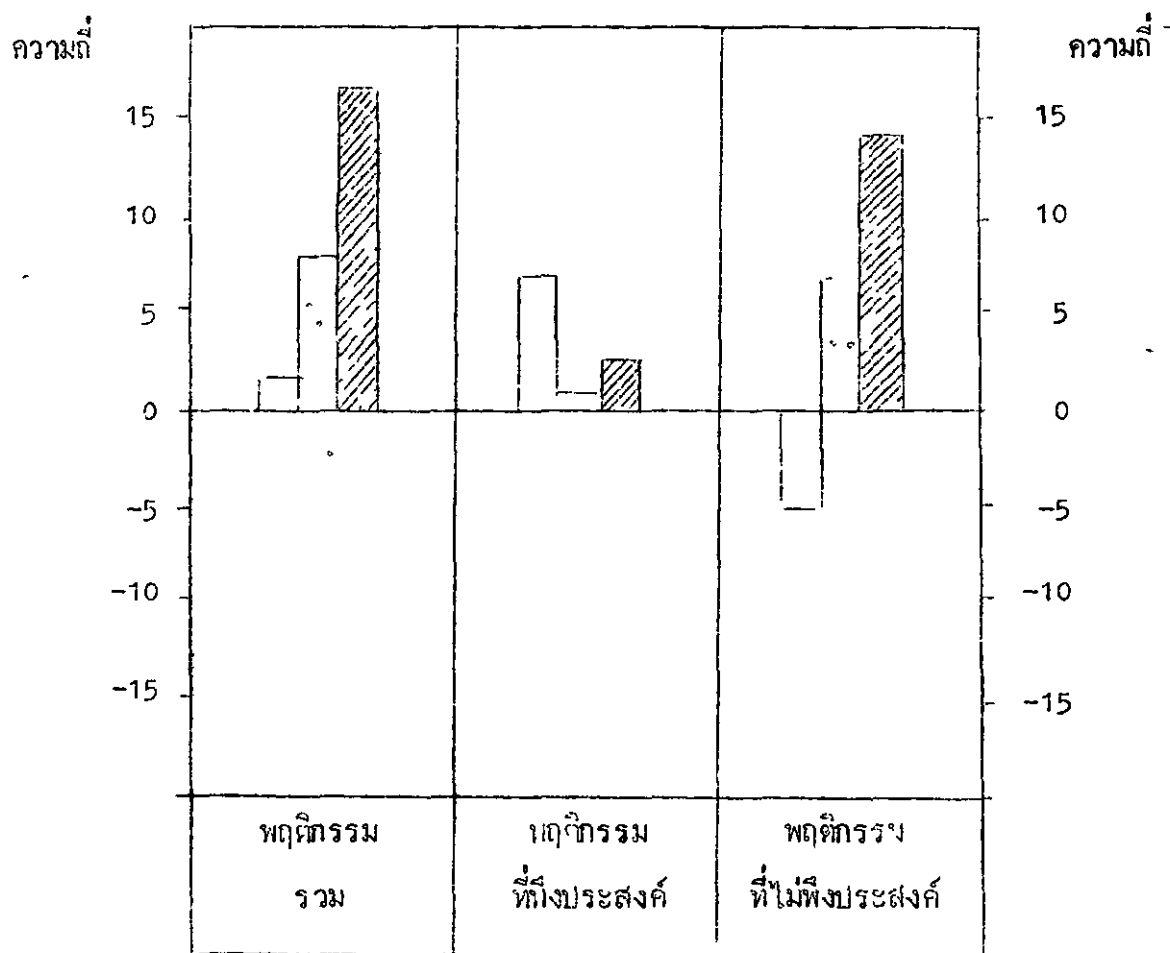

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 □ (dotted) = กลุ่มทดลองที่ 2 ▨ = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 4 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม หลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 4 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการร่วมมือสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีารแสดงพฤติกรรม ที่พึงประสงค์มากที่สุด

5. การใช้สิทธิของคน

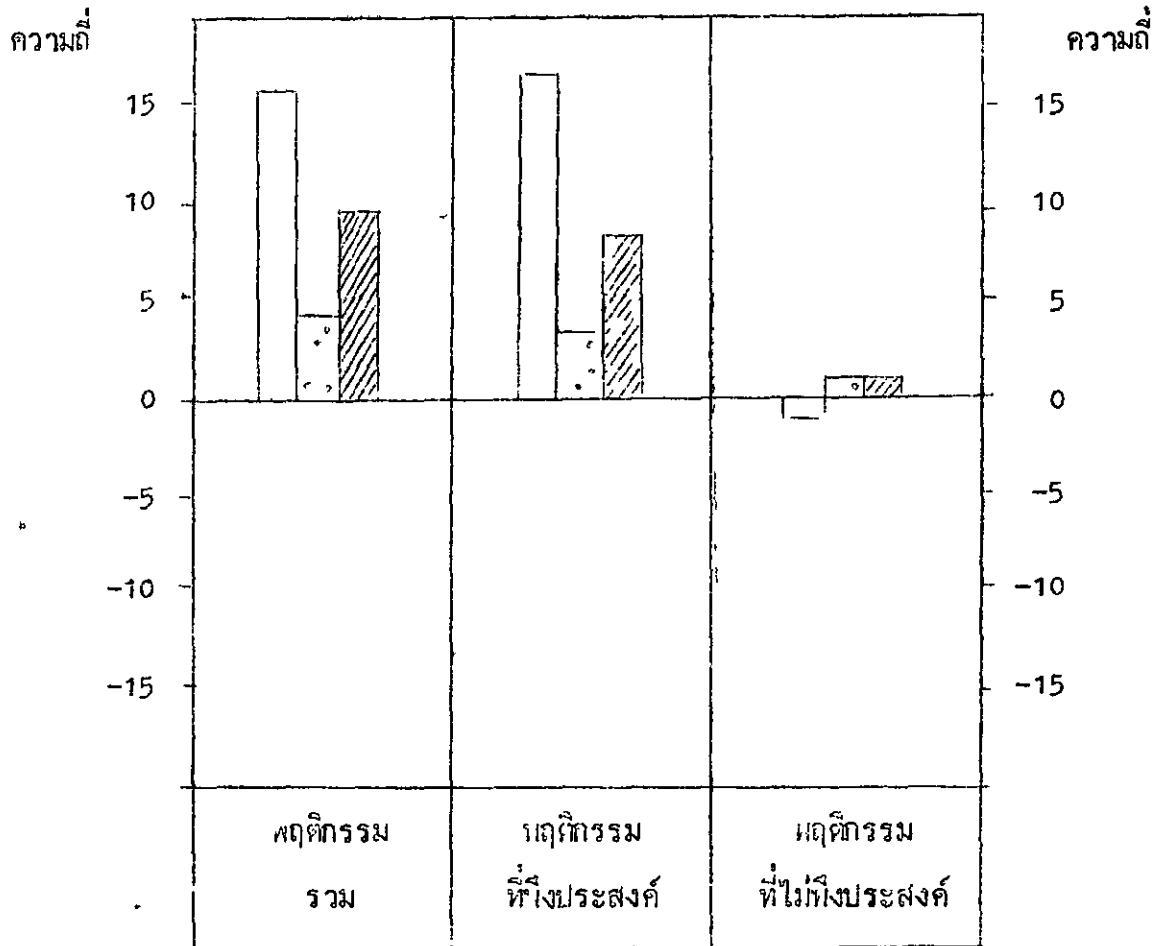

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 □ (dotted) = กลุ่มทดลองที่ 2 ▨ = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 5 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สิทธิของคนของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 5 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการใช้สิทธิของคนสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สุด และที่ไม่พึงประสงค์ลดลง กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด

6. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

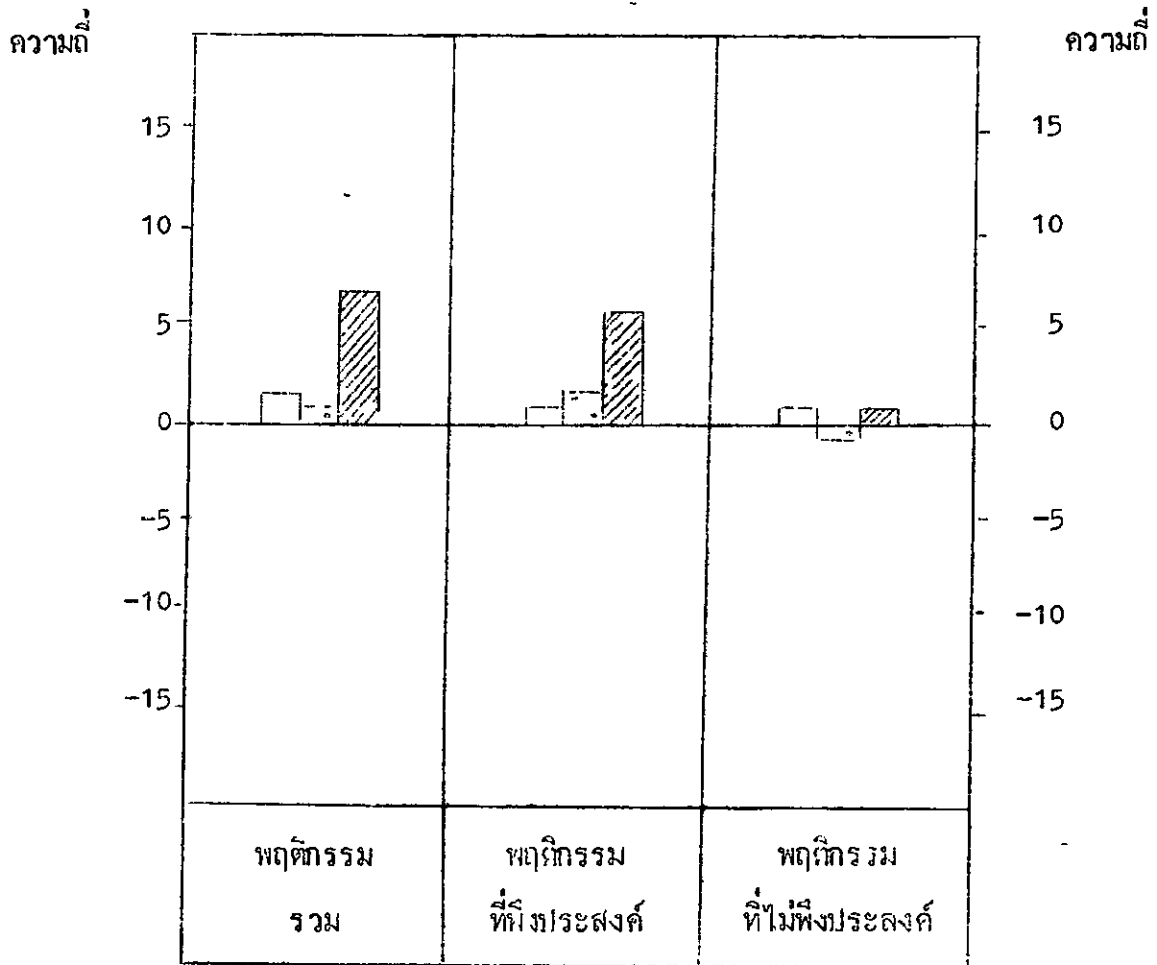

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 □ (dotted) = กลุ่มทดลองที่ 2 ▨ = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 6 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 6 พบว่า การเดินถ่วงกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สูงที่สุด

7. การมองการกระทำของตน

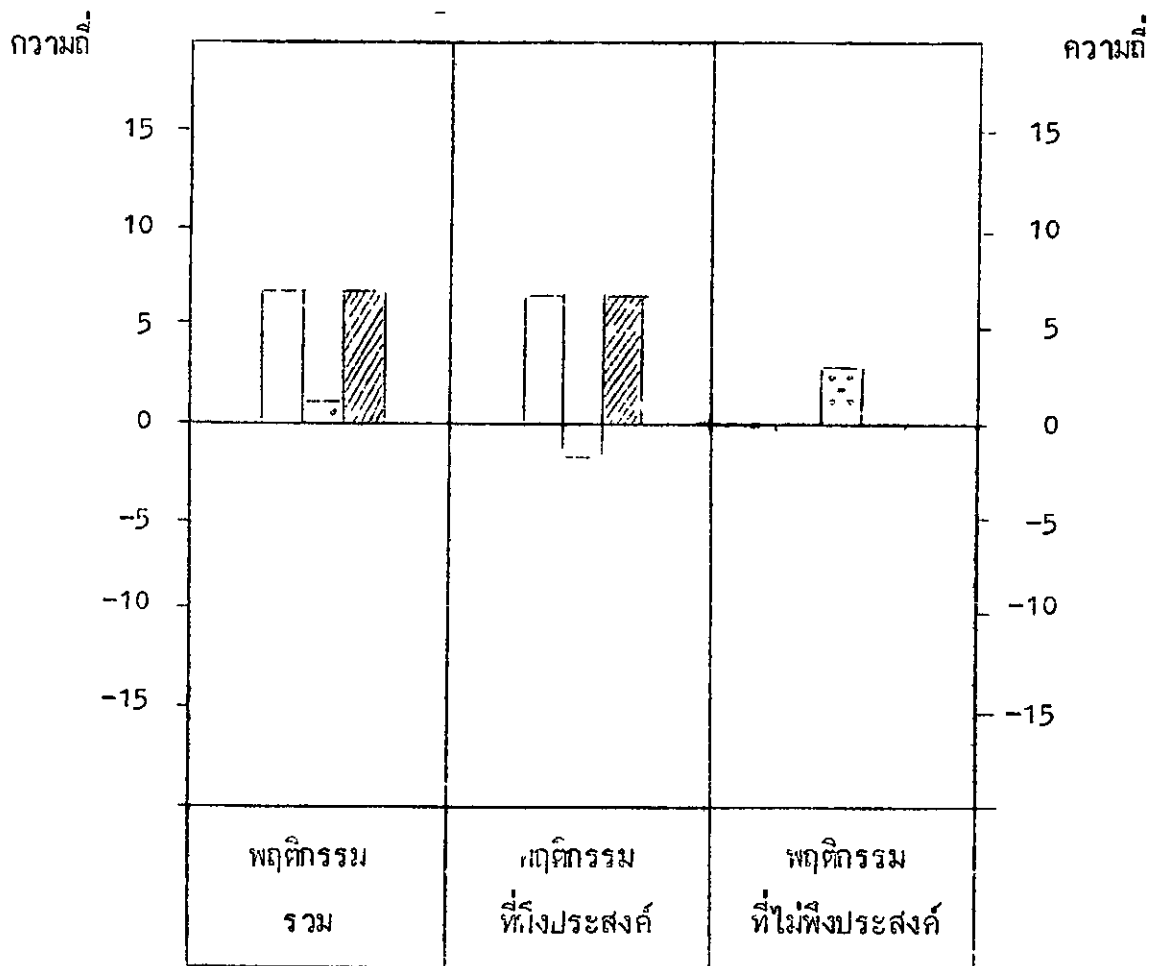

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 □ (dotted) = กลุ่มทดลองที่ 2 □ (hatched) = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 7 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมองการกระทำของตนเองของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มหลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 7 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการมองการกระทำของตนเองสูงขึ้น โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สูงที่สุด

8. การป้องกันตนเอง

□ = กลุ่มทดลองที่ 1 ▨ = กลุ่มทดลองที่ 2 ▩ = กลุ่มทดลองที่ 3

ภาพประกอบ 8 กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มถึงการทดลอง

จากภาพประกอบ 8 พบว่า การเล่าเรื่องกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ลดลง และที่ไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม หลังการทดลอง

กลุ่มทดลองที่	ความถี่	χ^2
1	45	43.607
2	10	
3	70	

$$\chi^2(.01, 2) = 9.21$$

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม หลังการทดลอง

กลุ่มทดลองที่	ความถี่	χ^2
1	46	35.419
2	4	
3	43	

$$\chi^2(.01, 2) = 9.21$$

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์สูงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม
หลังการทดลอง

กลุ่มทดลองที่	ความถี่	χ^2
1	-1	36.186
2	6	
3	27	

$$\chi^2(.01, 2) = 9.21$$

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด

พฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำและการเป็นผู้ตาม

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามที่สังเกตได้ของ
กลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการทดลอง ซึ่งปรากฏผลตามตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์เป็นผู้ตามของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการ
ทดลอง

พฤติกรรมการณ์ทางสังคม	ความถี่ของ กลุ่มทดลองที่ 1	ความถี่ของ กลุ่มทดลองที่ 2	ความถี่ของ กลุ่มทดลองที่ 3	χ^2
1. การเป็นผู้นำ	24	17	4	13.732
2. การเป็นผู้ตาม	3	21	9	15.271

$$\chi^2(.01, 2) = 9.21$$

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าความถี่ที่เด็กกลุ่มทดลองเล่นกับเด็กต่างกลุ่ม มีการ
แสดงพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการทดลอง แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำสูงที่สุด และ
กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำต่ำที่สุด และแสดงให้เห็นว่าการที่เด็กกลุ่มทดลอง
เล่นกับเด็กต่างกลุ่ม มีการแสดงพฤติกรรมการณ์เป็นผู้ตามของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการ
ทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรม
การณ์เป็นผู้ตามสูงที่สุด

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่อายุ 4 - 5 ปี หลังจากมีการเล่นกับเด็กต่างกลุ่ม โดยให้ทำการทดลองดังนี้ กลุ่มตัวอย่าง จากชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 18 คน ที่มีอายุ 3 - 4 ปี เกิดในปี พ.ศ. 2525 โรงเรียน จิตจำรูญวิทยา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จากนั้นสุ่มแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และสุ่มให้กลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มเล่นกับเด็กต่างกลุ่ม ดังนี้ เล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า เรียนอยู่ชั้นอนุบาลทารก เล่นกับเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน เรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ต่างห้องเรียน และเล่นกับเด็กที่อายุมากกว่า เรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในสถานการณ์การเล่น 3 แห่ง คือ การเก็บผัก การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การเล่นทราย เล่นเวลา 6 ชั่วโมง ึ่งการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง และศึกษาพฤติกรรมการณ์การ เป็นผู้นำและการ เป็นผู้ตามของเด็กปฐมวัยระหว่างการทดลอง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังจากมีการเล่นต่างกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. อุปกรณ์ประกอบการเล่น บล็อก พลาสติกสร้างสรรค์ ทราย
2. แบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคม โดยถอดพฤติกรรมทางสังคมจากวีดิโอเป็น

คำบรรยาย

3. แบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคม
4. แบบสังเกตพฤติกรรมการณ์การ เป็นผู้นำและการ เป็นผู้ตาม

เวลาที่ใช้ในการทดลอง

- การดำเนินการทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2530 - วันที่ 23 มีนาคม 2530 เป็นการกีฬา 2529 รวมเวลาที่ใช้ในการทดลอง 8 สัปดาห์
1. ตั้งกล้องวิดีโอเพื่อให้เกิดเกิดความคุ้นเคยตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2530 - วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530
 2. การทดสอบก่อนการทดลอง วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530
 3. การทดสอบหลังการทดลอง วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2530
 4. ระหว่างการทดลองให้เกิดลงเล่นต่างกลุ่ม เริ่มตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 ถึง วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2530 (รวมเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์)

การดำเนินการทดลอง

เมื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนจิตรจักรุญช์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุ 4 - 5 ปี เกิดในปี พ.ศ. 2525 ได้มา 18 คนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. แบ่งเด็กกลุ่มตัวอย่าง 18 คนเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม โดยการจับฉลาก
2. สุ่มเด็กทำงานดูให้เล่นกับเด็กกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่ม จนครบ 3 กลุ่ม โดยการจับฉลาก
3. ดุ่มสีและหมายเลขให้เด็กในกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่ม โดยวิธีการจับฉลาก
4. ดุ่มให้ผู้ช่วยผู้วิจัยประจำสถานการณการเล่น 3 แห่ง โดยวิธีการจับฉลาก
5. แนะนำผู้ช่วยผู้วิจัยในการปฏิบัติก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง กำหนดรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ในภาคผนวก
6. แนะนำผู้บันทึกพฤติกรรมโดยใช้วิดีโอ ถึงวัตถุประสงค์ของการบันทึก เวลาในการบันทึก และการทำตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของเด็ก การทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจ
7. ทดสอบก่อนการทดลอง ใช้การบันทึกพฤติกรรมโดยวิดีโอ ขณะที่กลุ่มทดลอง 3 กลุ่มอยู่ในสังคมเดิม

8. สังกะสีระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเป็นผู้นำและการเป็น
ผู้ตามของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะกำลังเล่นกับเด็กต่างกลุ่ม

9. ทดสอบหลังการทดลอง ใช้การบันทึกพฤติกรรมโดยใช้วีดีโอ ขณะที่กลุ่มทดลอง
3 กลุ่มอยู่ในห้องเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังการทดลองแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยที่เป็นครูประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่างช่วยกัน
ถอดพฤติกรรมทางสังคมจากการบันทึกโดยวีดีโอ เป็นคำบรรยายลงในแบบบันทึกพฤติกรรมทาง
สังคม และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ โดยใช้เกณฑ์
การตัดสินพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ 2 : 1 จากนั้นนำข้อมูลที่ให้มา
บันทึกลงในแบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคม เสนอข้อมูลของพฤติกรรมทางสังคมของ
กลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มในแต่ละพฤติกรรมมาวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมโดยทั่วไปของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม
โดยใช้กราฟ
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม
โดยใช้กราฟ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง
3 กลุ่ม โดยใช้กราฟ

จากให้นำข้อมูลของพฤติกรรมทางสังคมในแต่ละพฤติกรรมของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่ม
มารวมกัน และนำข้อมูลของพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ในแต่ละพฤติกรรมของแต่ละ
กลุ่มทดลองมารวมกัน และนำข้อมูลของพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ในแต่ละพฤติกรรม
ของแต่ละกลุ่มมารวมกัน และนำข้อมูลที่ให้มาวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมทั้งหมดของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม
หลังการทดลอง โดยใช้ x^2
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม
หลังการทดลอง โดยใช้ x^2

๓. วิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุการณ์ทางสังคมที่ไม่วิ่งปะทะสังสรรค์ของกลุ่มทดลอง
3 กลุ่มภายใต้การทดลอง โดยใช่ x^2

นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตระหว่างการศึกษาทดลองไปใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทาง
ผู้นำและการแก้ไขปัญหาระหว่างการทดลองที่ผู้วิจัยเห็นว่ามี วิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุการณ์
การแก้ไขผู้นำและการแก้ไขของผู้ทดลอง 3 กลุ่ม ในการทดลอง โดยใช่ x^2

๗. สรุปผลการศึกษาก่อน

จากการทดลองให้เด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 18 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง
3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มเด็กต่างกลุ่ม ต่างห้องเรียน เด็กที่มีอายุ 3 - 4 ปี 4 - 5 ปี และ
๖ - 6 ปี ในเวลา ๓ ชั่วโมง ในสถานศึกษาระดับ 3 แห่ง เกิด การเล่นนอก
การเล่นพลาสต์โมดสร้างสรรค์ และการเล่นทวอย จากที่ ได้ให้มาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมทาง
สังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มตั้งการทดลอง โดยใช่แบบสังเกตการณ์ของเหตุการณ์ทางสังคม
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมมา เรเห็นผู้นำและการแก้ไขผู้ตามของกลุ่มทดลอง
3 กลุ่มระหว่าง เระ ดทดลอง โดยใช่แบบสังเกตพฤติกรรมทาง เป็นผู้นำและการแก้ไขผู้ตาม
ระหว่าง การทดลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

๗. วิเคราะห์ให้ทราบสรุป สรุปผลการทดลองว่า

๑. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรม
การแก้ไขผู้ตาม และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการแก้ไขผู้ตามโดย โดยกลุ่มทดลองที่ 2
มีพฤติกรรมที่ต่างไปจาก ๓ กลุ่มละไม่ปะทะสังสรรค์เลย

๒. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการแก้ไขผู้ตามโดย
กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการแก้ไขผู้ตามโดย โดยกลุ่มทดลองที่ 3
มีพฤติกรรมที่ต่างไปจาก ๓ กลุ่ม และใช้สิ่งประหลาดที่สุด

๓. การเล่นต่างกลุ่มอายุ ทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการแก้ไขผู้ตามโดย
โดยกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการแก้ไขผู้ตามโดย และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการ
ไม่วิ่งปะทะสังสรรค์เลย

4. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรม การร่วมมือสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงที่สุด
5. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการใช้สิทธิของตน สูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงที่สุด และที่ไม่พึงประสงค์ลดลง กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด
6. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้าสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงที่สุด
7. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการมองการกระทำ ของตนสูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงที่สุด
8. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง สูงขึ้น โดยกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ลดลงและไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น

จากการวิเคราะห์ด้วย χ^2 ปรากฏผลการทดลองในตาราง 2 - 5

1. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกัน ซึ่งทั่วไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูง ที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด
2. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน
3. การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคม ที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด
4. การที่เด็กในกลุ่มทดลอง เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ การแสดงพฤติกรรมการ เป็น ผู้นำของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการทดลอง แตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการ เป็นผู้นำสูงที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมการ เป็นผู้นำต่ำที่สุด และการที่ เด็กในกลุ่มทดลอง เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ การแสดงพฤติกรรมการ เป็นผู้นำ ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการทดลองแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการ เป็นผู้นำสูงที่สุด

อภิปรายผล

จากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กแต่ละกลุ่มระหว่างการทดลอง พบว่า ลักษณะการเล่นและการเรียนรู้พฤติกรรมของเด็กในแต่ละกลุ่มมีรูปแบบที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ กลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพทางการเล่นเป็นเพื่อน เมื่อเด็กในกลุ่มทดลองจับคู่เล่นกับเด็กที่เป็นน้อง เด็กในกลุ่มทดลองจะแสดงพฤติกรรมแบบเดียวกับเด็กต่างกลุ่ม ซึ่งหมายถึงเด็กในกลุ่มทดลองที่ 1 ที่อายุน้อยกว่าจะแสดงพฤติกรรมโดยการเลียนแบบผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดกัน หรือที่ตนชื่นชอบในลักษณะที่สมมติว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่ เมื่อเล่นกับเด็กที่อายุน้อยกว่าสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเชอร์และคนอื่น ๆ (Hoffman, 1963 : 295 - 318 อ้างอิงมาจาก Sears, 1957) เชอร์พบว่า เมื่อให้เด็กอายุ 5 ปี เป็นคู่กับเด็กที่ไม่ให้ใครมาหยิบขนมมันฝรั่ง และให้เด็กอายุน้อยกว่าเข้าไปในถัง บราจว่า เด็กอายุ 5 ปี แสดงพฤติกรรมเหมือนกันโดยรู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่ที่คอยดูแลขนม ดังนั้น กลุ่มทดลองที่ 1 จึงมีการเรียนรู้จากการแสดงพฤติกรรมแบบเดียวกัน

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กที่อายุใกล้เคียงกัน สถานภาพทางการเล่นเป็นเพื่อน เมื่อเด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 จับคู่กับเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน เด็กจะไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เนื่องจากเด็กยังไม่คุ้นเคยที่จะเล่นด้วยกัน และไม่มีแรงจูงใจที่จะให้เด็กเล่นด้วยกัน จึงเห็นสาเหตุทำให้เด็กส่วนมากกลับเข้าไปเล่นในกลุ่มที่ตนคุ้นเคยกันมาก่อน ทำให้เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 มีการเรียนรู้ส่วนมากจากกลุ่มของตน

กลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุมากกว่า สถานภาพในการเล่นเป็นน้อง เด็กอายุมากกว่าจะแสดงพฤติกรรมแบบเดียวกัน อีกทั้งตนเองเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นกลุ่มทดลองที่ 3 จึงมีการเรียนรู้ส่วนมากโดยการสังเกตตัวแบบ

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้เด็กในกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มมีสถานภาพในการเล่นและการเรียนรู้แตกต่างกันในระหว่างการทดลอง

พฤติกรรมทางสังคมของคนโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมทางสังคมที่หึงประสงค์และไม่หึงประสงค์ การพิจารณาพฤติกรรมที่หึงประสงค์และไม่หึงประสงค์ที่เด็กแสดงออกมานั้นจะเป็นพฤติกรรมที่หึงประสงค์หรือไม่หึงประสงค์ขึ้นอยู่กับการเล่นของเด็ก

บุคคลในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่ เช่น คนในชุมชน ผู้ใหญ่ในบ้าน ครูในโรงเรียน เป็นต้น จึงบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ให้การชี้แนะ แนะนำพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์แก่เด็กทั้งทางตรง และทางอ้อม เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในการเล่นกับเด็กต่างกลุ่มภายในโรงเรียน ดังนั้นในการพิจารณาวิเคราะห์ พฤติกรรมทางสังคมโดยใช้สภาพการณ์การเล่นประกอบการวิเคราะห์ให้ จึงเป็นการวิเคราะห์ ของครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กเป็นเวลานานพอสมควร การพิจารณาในครั้งนี้ ได้คำนึงถึงวุฒิภาวะและการเรียนรู้ของเด็กวัย 4 - 5 ปีเป็นหลักสำคัญในการพิจารณา แยกการพิจารณาการวิเคราะห์พฤติกรรมในครั้งนี้อาจเปลี่ยนไป ถ้าการพิจารณาไม่ใช่เป็นการพิจารณาของครูปฐมวัยหรือไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่คำนึงถึงวุฒิภาวะและการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้เป็นสำคัญ

ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์จากการ เรียนรู้ของเด็กระหว่างการทดลอง จะพบว่า เด็กในกลุ่มทดลองจะมีลักษณะการเรียนรู้ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ดังนี้

3 1. การเรียนรู้โดยการได้ลงมือกระทำจริง การเรียนรู้เช่นนี้จะช่วยให้เด็กมองเห็น ลักษณะของพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และสังคมไม่ยอมรับ ให้โดยเด็กจะแสดงพฤติกรรมโดย การลองผิดลองถูก ถ้าพฤติกรรมใดได้รับการตอบสนอง เด็กจะรู้สึกประสพผลสำเร็จจากการ กระทำนั้น เด็กจะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้แบบ Operant-Conditioning ของ Skinner ที่ว่าพฤติกรรมใดเมื่อได้รับแรงเสริมจะเพิ่มขึ้น เมื่อไม่ได้รับแรงเสริมจะลดลง (สงวน สิทธิบัตร 2529 : 24)

ดังนั้น การเรียนรู้โดยการลงมือกระทำจริง จึงเป็นสาเหตุทำให้เด็กแสดงพฤติกรรม ที่พึงประสงค์มากกว่าที่ไม่พึงประสงค์

3 2. การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ เด็กปฐมวัยจะเลียนแบบชั่วแวบที่เห็นในสื่อหรือ ชี้นำโดยไม่คำนึงถึงว่าดีหรือไม่ดี จึง สวมบา เวทย์มุกุต (สวมบา พรพิชญ์มุกุต 2525 : 70)
ให้นำการวิจัยอิทธิพลของตัวแบบพบว่า เด็กปฐมวัยจะเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบโดย ไม่คำนึงถึงว่าพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ดี ดังนั้นเด็กจึงมีการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และ ไม่พึงประสงค์ได้ทั้ง 2 ทาง จากการเลียนแบบ

ดังนั้น การเลียนแบบจากตัวแบบจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การแสดงพฤติกรรมทางสังคม
ในบางพฤติกรรมเกิดขึ้นได้ดัง 2-ทาง

แต่อย่างไรก็ตามผลการทดลองครั้งนี้ยังไม่ได้ถือว่าเด็กจะเกิดการ เปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมทางสังคมที่หวังประสงค์และไม่หวังประสงค์อย่างถาวร เช่นเดียวกับเด็กเกิดการ
เรียนรู้พฤติกรรมจากเด็กต่างกลุ่มเอ俞ขณะทำการทดลอง และเมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม
เด็กจะทำพฤติกรรมที่เคยแสดงแล้วประสบผลสำเร็จมาทดลองใช้ ส่วนองเดียวกันเด็กจะจำ
พฤติกรรมจากตัวแบบมาทดลองใช้เช่นกัน ถ้าพฤติกรรมใดที่เด็กไม่ได้รับการควบคุม
เด็กจะกระทำซ้ำอีก ถ้าพฤติกรรมใดก็ตามที่เด็กแสดงออกไปได้รับการควบคุม พฤติกรรมนั้น
ก็จะลดลง และหายไปในที่สุด ทั้งนี้ในการอภิปรายผลการทดลองครั้งนี้ เป็นเพียงสรุปผล
การเล่นต่างกลุ่มอายุ กับการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กในกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มเท่านั้น
ดังจะอภิปรายผลเบิรรายพฤติกรรมดังนี้

ภา ประกอบ 1

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมกรเป็นผู้นำจ ภาประกอบ 1 พบว่า การเล่นต่าง
กลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 5 มีพฤติกรรมกรเป็นผู้นำสูงขึ้น และกลุ่ม
ทดลองที่ 2 มีการแสดงพฤติกรรมถึงกล่าวถกลง โดยที่กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมที่หวัง
ประสงค์และไม่หวังประสงค์ถกลง

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สด ภาทาง
การเล่นเป็นที จากการสังเกตระหว่างการทดลองพบว่า เด็กในกลุ่มทดลองส่วนมากจะแสดง
พฤติกรรมกรเป็นผู้นำไ้องระหว่างกรทดลอง เช่น ยืนร้องเข้ากลุ่ม ำเสียงในการเล่น
เป็นต้น จึงทำให้เกิดในกลุ่มทดลองที่ 1 มีโอกาสได้แสดงพฤติกรรมกรเป็นผู้นำด้วยตัวเอง
เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิมจึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมกรเป็นผู้นำสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กว กลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน สด ภาทาง
การเล่นเป็นที จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว กลุ่มทดลองที่ 2 และเด็กต่างกลุ่ม
ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อเล่นในกลุ่มทดลองที่ 2 แสดงลักษณะการเป็นผู้นำกับเด็กต่างกลุ่ม

มักจะถูกปฏิบัติต่อจากเด็กต่างกลุ่ม ซึ่งทำให้เด็กในกลุ่มทดลองไม่ประสงค์จะจริงจังในการกระทำของตน เมื่อกลับเข้าห้องเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการเป็นผู้นำทดลอง เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า สถานการณ์ทางการเล่นเป็นอิสระ จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า จะแสดง พฤติกรรมการเป็นผู้นำอิสระ เช่น มองห้องเข้ากลุ่ม นำมือลงในการเล่น เป็นต้น จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีโอกาสได้สังเกตพฤติกรรมการเป็นผู้นำอิสระ เมื่อกลับเข้าห้องเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการเป็นผู้นำโดยการเลียนแบบ จึงทำให้การทดลองพฤติกรรมการเป็นผู้นำสูงขึ้น

ถ้าพิจารณาพฤติกรรมการเป็นผู้นำที่ประสงค์และไม่ประสงค์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 มีการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวครบทั้ง 2 ด้าน จึงเป็นผลจากการเรียนรู้แบบ Operant Conditioning ของ Skinner ที่ว่า พฤติกรรมใดเมื่อได้รับแรงเสริมจะเพิ่มขึ้น เมื่อไม่ได้รับแรงเสริมจะลดลง (ตรงน จีทีซี เคียกรุณ 2529 : 24)

ภาพที่ ๒

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการเป็นผู้นำ จากการทดลอง 2 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการเป็นผู้นำครบทั้ง 2 ด้าน และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมดังกล่าวตั้งแต่เด็กวัย โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมที่ประสงค์เพิ่มขึ้น และไม่สนใจประสงค์ลดลง

เนื่องจากเด็กปฐมวัย มีลักษณะของการบังคับตัวเองเป็นจุดศูนย์กลางอยู่ จึงทำให้พฤติกรรมการเป็นผู้ตามแทบจะไม่มีมาพบเลย เช่น ถ้าใจ ความพฤติกรรมที่มีประสงค์และไม่ประสงค์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่ประสงค์เพิ่มขึ้น เมื่อมาวางกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุมากกว่า สถานการณ์การเล่นเป็นอิสระ จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองที่ 2 มีแนวโน้มการทดลองพฤติกรรมการเป็นผู้ตามที่ตัวเอง เมื่อกลับเข้าห้องเดิม กลุ่มทดลองที่ 2 จึงมีพฤติกรรมการเป็นผู้ตามเพิ่มขึ้น เหมือนเด็กวัย โดยไม่พฤติกรรมที่ประสงค์สูงที่จุดและไม่ประสงค์ลดลง จึงเป็นผล

จากการเรียนรู้แบบการได้ลงมือกระทำจริง (Learning by doing) (John Dewey. 1916 : 165 - 178) และสอดคล้องกับกฎของการฝึก (Law of Exercise) ของ ธอร์นไคล์ (ประพันธ์ อิศรปริศน 2522 : 110)

ภาพประกอบ 3

จากการวิเคราะห์เหตุการณ์การเข้ากลุ่มจากภาพประกอบ 3 พบว่า การเล่น
ต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีเหตุการณ์การเข้ากลุ่มสูงขึ้น โดยที่กลุ่มทดลองที่ 2
มีเหตุการณ์ที่ถึงประเภทธ์สูงสุด และกลุ่มทดลองที่ 3 มีเหตุการณ์ที่ไม่ถึงประเภทธ์สูงสุด

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพทางการเล่น
เป็นของตนเอง จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า สถานภาพการเล่นจึงใจให้ที่บริเวณ
เข้ากลุ่มเมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม สถานภาพการเล่นไม่มีแรงจูงใจในการเข้ากลุ่ม จึงทำให้
กลุ่มทดลองที่ 1 มีเหตุการณ์การเข้ากลุ่มสูงขึ้นเล็กน้อย

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กอายุใกล้เคียงกัน สถานภาพทางการเล่น
เป็นของตนเอง จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 และเด็กต่างกลุ่ม
ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มักจะกลับใจเล่นในกลุ่มของตน การแสดง
เหตุการณ์การเข้ากลุ่มส่วนมากมักจะเกิดขึ้นในเฉพาะกลุ่มของตน เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม
จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีเหตุการณ์การเข้ากลุ่มสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า สถานภาพทางการ
เล่นเป็นของตนเอง จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ 3 มักจะ
แสดงลักษณะของการเข้ากลุ่มตามคำสั่งของพี่ คำนองเด็กพี่ที่มีลักษณะของการนำกลุ่ม
โดยการเล่นเป็นของตัวเองเข้ากลุ่ม เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีเหตุการณ์การ
เข้ากลุ่มสูงขึ้น

ถ้าพิจารณาเหตุการณ์การเข้ากลุ่มที่ถึงประเภทธ์โดยไม่มีประเภทธ์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ 2
มีเหตุการณ์การเข้ากลุ่มที่ถึงประเภทธ์สูงสุด ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้แบบการได้ลงมือกระทำจริง
(Learning by doing) (John Dewey. 1916 : 165 - 178) และสอดคล้องกับกฎ

ของการฝึก (Law of Exercise) ของ ธอร์นไคเกอร์ (ประสาธน์ อิศรปริภา 2522 : 110) และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสภ์สูงที่สุด ซึ่งเกิดผลจากการเลียนแบบ จากตัวแบบ (สงวน สิทธิลิขสิทธิ์ 2528 : 25)

ภาพประกอบ 4

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เร่วมมือจากภาพประกอบ 4 พบว่า การเสริมต่างกลุ่ม ทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นและกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมกึ่งกล่าววงเกม โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมความร่วมมือที่ถึงประสภ์สูงที่สุด

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียง ๓ ตามภาพทางการเล่นเป็นคู่ จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองจะแสดงพฤติกรรมการร่วมมือกับเด็กที่อายุน้อยกว่า เช่น การช่วยเหลือน้อง และยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งของน้องร้องขอ เป็นต้น กลุ่มทดลองที่ 1 จึงมีโอกาสแสดงพฤติกรรมการร่วมมือกับน้องด้วยตัวเอง เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเกม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน ๓ ตามภาพทางการเล่นเป็นคู่ จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 และเด็กต่างกลุ่ม จะไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จึงทำให้เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 จะกลับไปเล่นในกลุ่มของตน การแสดงพฤติกรรมการร่วมมือจะพบมากมักจะเกิดขึ้นในเฉพาะกลุ่มของตน เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเกม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมร่วมมือวงเกม

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุมากกว่า ๓ ตามภาพทางการเล่นเป็นคู่ จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า พี่มักแสดงพฤติกรรมการร่วมมือกับน้อง โดยการช่วยเหลือน้อง ให้อีกฝ่ายหนึ่งของน้องร้องขอ ทำให้เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 มีโอกาสในการสังเกตพฤติกรรมการร่วมมือของพี่ระหว่างการทดลอง เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเกม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการร่วมมือสูงขึ้น

ถ้าพิจารณาพฤติกรรมการร่วมมือที่ถึงประสภ์สูงและไม่ถึงประสภ์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการร่วมมือที่ถึงประสภ์สูงที่สุด ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้โดยการได้ลงมือกระทำจริง (Learning by doing) (John Dewey. 1916 : 163 - 170) และสอดคล้องกับกฎ

ของการฝึก (Law of Exercise) ของ ฮอร์บิกซ์ (ประสาธ อภิปรินดา
2522 : 110)

ภาพประกอบ 5

จากการวิเคราะห์เหตุการณ์การใช้อิทธิพลของลมจากภาพประกอบ 5 พบว่า การเล่น
ต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการใช้สิทธิของลมสูงขึ้น โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1
มีพฤติกรรมที่เฝงประสงค์สูงที่สุด และที่ไม่เฝงประสงค์ลดลง และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรม
ที่ไม่เฝงประสงค์สูงขึ้นมาที่สุด

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพทางการเล่น
เป็นเฝง จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กจะเฝงผลของลมเฝงให้เฝง มากกว่าจะ
เรียกร้องสิทธิในการเล่นร่วมกับ สถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มทดลองใช้อิทธิพลของลมน้อยลง
เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการใช้สิทธิของตนเองสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน สถานภาพทางการเล่น
เป็นเฝง จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองที่ 2 แสดงพฤติกรรม
ไม่ยอมขยับเฝงกับและกัน ทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 แสดงพฤติกรรมใช้อิทธิพลของตนเองส่วนมากใน
เฉพาะกลุ่มของตน เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการใช้สิทธิ
ของตนเองสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุมากกว่า สถานภาพทางการเล่น
เป็นเฝง จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กที่มีอายุมากจะแสดงพฤติกรรม
เสียเฝง เฝงให้เฝงมากกว่าที่จะเรียกร้องสิทธิของตนเองในการเล่นร่วมกับ จึงทำให้เด็กในกลุ่มทดลอง
ที่ 3พยายามเรียกร้องสิทธิในการเล่นกับเฝง และมักจะเฝงรับการยอมเฝงจากเฝง ก็เฝงยอมเฝงให้
ของเฝงกับเฝง เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการใช้สิทธิของ
ตนเองสูงขึ้น

ถ้าพิจารณาพฤติกรรมใช้อิทธิพลของลมที่เฝงประสงค์และไม่เฝงประสงค์ พบว่า
กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมใช้อิทธิพลของลมที่เฝงประสงค์สูงที่สุด และที่ไม่เฝงประสงค์ลดลง

ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้โดยการได้ลงมือกระทำจริง (Learning by doing) (John Dewey, 1916 : 163 - 178) และสอดคล้องกับกฎของการฝึก (Law of Exercise) ของ ธอร์นไคค์ (ประสาธ อภิปรปรีดา 2522 : 110) กลุ่มทดลองที่ 3 มีการใช้สิทธิของตนเองที่ไม่ฟังประลองที่สูงที่สุด ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ทางสังคมโดยการเลียนแบบตัวแบบ (สงวน สิทธิเลิศอรุณ 2529 : 25)

ภาพประกอบ 6

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าจากภาพประกอบ 6 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าสูงขึ้น โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 มีการแสดงพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ฟังประลองที่สูงที่สุด

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพทางการเล่นเป็นที่ จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ 1 มักจะต้องแก้ไขปัญหาคณะที่ตัวเองอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเด็กต่างกลุ่มอยู่ในวัย 3 - 4 ปี ซึ่งตามหลักพัฒนาการเด็กวัยนี้จะยังอยู่ในขั้นของการมีตัวเองเป็นศูนย์กลาง มักจะเกิดการทะเลาะกันแย่งของเล่นกัน จึงทำให้เด็กในกลุ่มทดลองที่ 1 จะต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับน้องในลักษณะที่สมมติว่าตนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นกลุ่มทดลองที่ 1 จึงมีโอกาสในการแสดงพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาคณะที่ตัวเอง เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาคณะที่ตัวเองสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน สถานภาพทางการเล่นเป็นเพื่อน จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 และเด็กต่างกลุ่มไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 มีการแสดงพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาคณะที่ตัวเองส่วนมากอยู่ในเฉพาะกลุ่มของตนเอง เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาคณะที่ตัวเองสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า สถานภาพทางการเล่นเป็นที่ จากการสังเกตระหว่างการทดลอง พบว่า เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเฝ้าปัญหา

เนื่องจากน้องที่มีอายุ 4 - 5 ปี ยังมีลักษณะของการยึดตัวเองเป็นจุดศูนย์กลางอยู่ และมีการแย่งของเล่นบ้าง ทะเลาะกันบ้าง แต่ช่วยยกว่าเด็ก 3 - 4 ปี ทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีโอกาสในการวิ่งเล่นกิจกรรมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของที่ เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเต็ม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมแก้ไขปัญหาคณะหน้าสูงขึ้น

ที่ วิจัยสภาพกิจกรรมการแก้ไขปัญหาคณะหน้าที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมแก้ไขปัญหาคณะหน้าที่พึงประสงค์สูงที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้โดยการได้ลงมือกระทำจริง (Learning by doing) (John Dewey. 1916 : 163 - 178) และสอดคล้องกับกฎของการฝึก (Law of Exercise) ของ ธอร์นไคท์ (ประสาธ อัครปริศา 2522 : 110)

ภาพประกอบ 7

จาก วิเคราะห์พฤติกรรมของการเล่นของหนจากภาพประกอบ 7 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการเล่นที่สูงขึ้น โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงที่สุด

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า สถานการณ์ในการเล่นเป็นเหตุ จากการวิ่งเล่นระหว่างการเล่น พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ 1 จะแสดงการชี้แนะแนะนำ หรือว่ากล่าวตักเตือนน้องแสดงพฤติกรรมที่รู้สึกไม่พอใจ จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีโอกาสเรียนรู้ถึงความรู้สึกที่ตนไม่พอใจต่อผู้อื่น จากพฤติกรรมของน้องอย่างมองผู้อื่น เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเต็ม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการเล่นที่สูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกับ สถานการณ์ในการเล่นเป็นเพื่อน จากการเล่นระหว่างเด็กทดลอง พบว่า เด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 และเด็กต่างกลุ่มไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน และมักจะมีการว่ากล่าวตักเตือนกันส่วนมากในการเล่นกลุ่มของตน เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเต็ม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการเล่นที่สูงขึ้นเล็กน้อย

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุมากกว่า สถานการณ์ในการเล่นเป็นน้อง จากการเล่นระหว่างการเล่น พบว่า เด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า มักจะ

แสดงการชี้แนะ แนะนำหรือว่ากล่าว เมื่อกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมที่รู้สึกไม่พอใจ จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 ได้มีโอกาสได้แสดงถึงความรู้สึกกับการกระทำของตนเอง เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมระมัดระวังการกระทำของตนเองสูงขึ้น

ถ้าพิจารณาจากพฤติกรรมการมองการกระทำของตนเองที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงสุด ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้โดยการได้ลงมือกระทำจริง (Learning by doing) (John Dewey. 1916 : 163 - 178) และสอดคล้องกับกฎของการฝึก (Law of Exercise) ของ ธอร์นไคต์ (ประสาธน์ วัชรปรีชา 2522 : 110)

ภาพประกอบ 8

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากภาพประกอบ 8 พบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองสูงขึ้น โดยที่กลุ่มทดลองที่ 2 มีการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ลดลง และที่ไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพทางการเล่นเป็นที่ จากการตั้งเขตระหว่างการเล่น พบว่า เด็กต่างกลุ่มที่มีอายุน้อย มักจะเข้าไปก้าวร้าวการเล่นของที่อยู่เสมอ ซึ่งธรรมชาติของเด็กแล้วในการเล่นย่อมมีการแสดงลักษณะของการป้องกันตนเอง จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีโอกาสได้แสดงพฤติกรรมการป้องกันตนเองระหว่างการเล่น เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองสูงขึ้น

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน สถานภาพทางการเล่นเป็นเพื่อน จากการตั้งเขตระหว่างการเล่น พบว่า เด็กในกลุ่มทดลอง และเด็กต่างกลุ่มจะไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มักจะกลับเข้ามาเล่นในกลุ่มของตนเอง ทำให้การเล่นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม การป้องกันตนเองจะเป็นในลักษณะของการป้องกันผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตน ไม่ว่าจะป้องกันในลักษณะใดก็ตาม เพื่อนร่วมกลุ่มจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมนั้น เช่น ส่งเสริมให้เพื่อนทำ ช่วยทำหรือทำอะไร ผสมผสาน เป็นต้น เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม

กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองสูงขึ้นไปเล็กน้อย เนื่องจากสภาพแวดล้อมในสังคมเกม ไม่มีแรงจูงใจให้มีการป้องกันในลักษณะของกลุ่ม

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า สถานภาพทางการเล่นเป็นน้อง จากการสังเกตระหว่างการเล่นพบว่า เมื่อน้องเข้าไปก้าวการเล่นเล่นของพี่ ที่จะแสดงพฤติกรรมการป้องกันตนเอง และเมื่อพี่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเล่นของน้อง บางครั้งน้องยอมรับการกระทำของพี่ บางครั้งไม่ยอมรับการกระทำของพี่ น้องจะแสดงพฤติกรรมการป้องกันตนเองออกไป จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 ได้มีโอกาสในการสังเกตการป้องกันตนเองจากพี่และมีโอกาสได้แสดงพฤติกรรมการป้องกันตนเองด้วยตัวเอง เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเกม จึงทำให้กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองสูงขึ้น

ถ้าพิจารณาด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ 2 มีการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ลดลง และไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้แบบ Operant Conditioning ของ Skinner ที่ว่า พฤติกรรมใดเมื่อได้รับแรงเสริมจะเพิ่มขึ้น และเมื่อไม่ได้รับแรงเสริมจะลดลง (ดวงาน สิทธิเลิศรุณ 2529 : 24) และสอดคล้องกับกฎของการฝึก (Law of Exercise) ของ ธอร์นิกเก้ (ประภาศ อิศรปริศา 2522 : 110)

ตาราง 2

จากการวิเคราะห์จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด กลุ่มทดลองที่ 2 มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียง สถานภาพในการเล่นเป็นพี่ กลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียง สถานภาพในการเล่นเป็นน้อง กลุ่มทดลองที่ 3 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า สถานภาพในการเล่นเป็นน้อง จึงทำให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ระหว่างการทดลองของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเกม จึงทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันด้วย จึงสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่ว่า สิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์จะเป็น

ตัวกำหนดพฤติกรรม (พรณี ช. เจนจิต 2528 : 161) การที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 แสดงพฤติกรรมโดยการเลียนแบบ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดยการเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการเรียนรู้สังคมได้มากที่สุด (สงวน สิทธิเลิศอรุณ 2529 : 25) การที่กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมต่ำที่สุด เนื่องมาจากกลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กที่อายุใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บอสซาร์ด และคาร์เตอร์ (Hymovich. 1980 อ้างอิงมาจาก Bossard and Carter) พบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีพี่น้องหลายคนมักมีโอกาสในการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ปราศจากพี่น้อง

ตาราง 3

จากการวิเคราะห์จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ใกล้เคียงกัน เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพในการเล่นเป็นพี่ กลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน สถานภาพในการเล่นเป็นเพื่อน กลุ่มทดลองที่ 3 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า สถานภาพในการเล่นเป็นน้อง จึงทำให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ระหว่างการทดลองของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่ว่า สิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม (พรณี ช. เจนจิต 2528 : 161) การที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บอสซาร์ด และคาร์เตอร์ (Hymovich. 1980 อ้างอิงมาจาก Bossard and Carter) พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีพี่น้องหลายคนมักมีโอกาสในการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ปราศจากพี่น้อง

ตาราง 4

จากการวิเคราะห์จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้ พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ กลุ่มทดลองที่ 3 มีการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด เนื่องจาก ประสบการณ์ในการเรียนรู้ระหว่างการทดลองของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน เนื่องจาก กลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพในการเล่นเป็นพี่ กลุ่มทดลอง ที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน สถานภาพในการเล่นเป็นเพื่อน กลุ่มทดลองที่ 3 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่า สถานภาพในการเล่นเป็นน้อง จึงทำให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ระหว่างการทดลองของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกัน เว้นกลับเข้าสู่สังคมเดิม จึงทำให้กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่ว่า สิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม (เพอร์ซี่ ช. เจนจิก 2528 : 161) การที่กลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมทาง สังคมที่ไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นสูงที่สุด เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมส่วนมาก โดยการเลียนแบบ จึง สวานา พรทัตมกุล (สวานา พรทัตมกุล 2525 : 70) ให้ทำ การวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยจะเลียนแบบตัวแบบไม่ว่าจะถูกหรือผิด ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มทดลอง ที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์สูงที่สุด

ตาราง 5

จากการวิเคราะห์จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า การที่เด็กกลุ่มทดลองเล่นกับ เด็กต่างกลุ่มอายุ การแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมท้าวเป็นผู้นำสูงสุด และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมการเป็นผู้รับคำสั่งที่ถูกต้อง และแสดงให้เห็นว่า การที่เด็กกลุ่มทดลอง เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ การแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ตามของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มขณะทำการ ทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่กลุ่มทดลองที่ 2 มีการแสดงพฤติกรรมสูงที่สุด

เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ 1 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สถานภาพในการ เป็นที่ กลุ่มทดลองที่ 3 ได้เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุมากกว่าสถานภาพในการเล่นเป็นน้อง ดังนั้นกลุ่มทดลองที่ 1 จึงมีการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำกับน้องในระหว่างการเล่น และ กลุ่มทดลองที่ 3 มีการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำต่ำที่สุด สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2 ได้เล่นกับ เด็กต่างกลุ่มอายุที่มีอายุใกล้เคียงกัน สถานภาพในการเล่นเป็นเพื่อน เนื่องจากระหว่าง การทดลองเด็กในกลุ่มทดลองที่ 2 กับเด็กต่างกลุ่มอายุไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จึงทำให้การเล่นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ทำให้กลุ่มทดลองที่ 2 มีแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ตาม สูงกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามเป็นไปตามสถานการณ์ และบทบาทของตน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีบทบาทที่ว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่ง เสมอ (สงวน สิทธิลิขสิทธิ์ 2529 : 57 อ้างอิงมาจาก Homanny)

๕. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการทดลองในครั้งนี้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ง่ายในระยะเวลาสั้น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้รับ การให้เด็กมี โอกาสเล่นด้วยกัน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมได้มากกว่าการให้เด็กเล่น เฉพาะกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน การที่เด็กอายุน้อยกว่ากับ เด็กที่มีอายุมากกว่ามีโอกาสเล่น ด้วยกัน ทำให้เด็กทั้ง 2 ระดับอายุรับรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน เด็ก ที่มีอายุน้อยกว่าจะรับรู้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าเด็กที่อายุมากกว่า และการที่เด็กอายุ น้อยกว่ากับ เด็กที่มีอายุมากกว่าได้เล่นด้วยกัน ทำให้เด็กที่มีอายุมากกว่า เรียนรู้พฤติกรรมการใช้ สิทธิของตนที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมการแก้ไขข้อขัดแย้งหน้าได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า และเด็กที่มีอายุน้อยกว่าเรียนรู้พฤติกรรมการเป็นผู้ตามในที่พึงประสงค์ได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุ มากกว่า

จากผลการทดลองที่กล่าวมาแล้ว ถ้าพิจารณาถึงการคละอายุภายในโรงเรียน ครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กที่มีอายุต่างกัน ในแต่ละพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถจัดกิจกรรมให้เด็กมีการเล่นแบบคละอายุ

ได้เหมาะสม แต่เนื่องจากพฤติกรรมสามารถเกิดได้ทั้งทางที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ จึงควรมีการอบรมควบคุมไปด้วย และผลการทดลองครั้งนี้ยังทำให้ครูปฐมวัยสามารถลดปัญหา พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในบางพฤติกรรมได้ เช่น เด็กขาดลักษณะของการเป็นผู้นำ ครูควร ให้เด็กมีโอกาสได้เล่นกับน้องเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำบ้าง หรือ เด็กที่ไม่รู้จักการใช้สิทธิของตน ครูควรจะให้เด็กได้มีโอกาสได้เล่นร่วมกับเด็กที่อายุน้อยกว่า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม ในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งอย่างลึกซึ้งเป็นรายพฤติกรรม เช่น การเล่นต่างกลุ่มอายุกับ พฤติกรรมการเป็นผู้นำ โดยแบ่งรายละเอียดของพฤติกรรมการเป็นผู้นำ และศึกษาว่าเด็ก กลุ่มใดมีการเรียนรู้พฤติกรรมการเป็นผู้นำในลักษณะใดมากที่สุด เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยในระดับประถมศึกษา เพื่อดูว่าจะมีผลการเรียนรู้ในแต่ละพฤติกรรมแตกต่างกัน หรือไม่
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเล่นต่างกลุ่มอายุมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ การศึกษาเด็ก โรงพิมพ์พิมพ์เนศ กรุงเทพฯ ฯ 2526, 223 หน้า
ชนิดา รัชทรัพย์เมือง สังคมวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525,
183 หน้า

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล
ไทยวัฒนาพานิช กรุงเทพฯ ฯ 2521, 181 หน้า

ชูศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์เจริญผล
กรุงเทพฯ ฯ 2525, 370 หน้า

แบบแผนการทดลองและสถิติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2528, 309 หน้า

โชติ เพชรชื่น เอกสารประกอบการวิจัย 715 สัมมนาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 170 หน้า

ประภาพรรณ สุวรรณสุข "การเล่นของเด็ก" การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพฯ ฯ 2524, 269 หน้า

"เด็กกับการเล่น" พฤติกรรมวัยเด็ก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
กรุงเทพฯ ฯ 2526, 459 หน้า

ผ่องพรรณ เอกอาวุธ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคม
ของนักเรียนระดับปฐมวัย เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน
ภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 178 หน้า อัดสำเนา

พรรณี ชูทัย เจนจิต "อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อเด็ก" พฤติกรรมวัยเด็ก
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2526, 459 หน้า

ภรณ์ คุรุรัตน์ "พัฒนาการของเด็กในวัย 3 - 6 ปี" เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน ชมรมไทย -
อิสราเอล 2523, 130 หน้า

มานิตย์ มานิตย์เจริญ พจนานุกรมไทย เอกศิลป์การพิมพ์ 2514

- มานพ ภาษิตวิไลธรรม การประเมินโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรการศึกษาประจำการ
 ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 221 หน้า
- เยาวพา เกษะคุปต์ ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนกับชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528, 139 หน้า
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ "การเล่นเป็นนักเรียนของเด็ก" เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 2
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ ๒ 2524, 133 หน้า
- วราคม ทีสุกะ มนุษย์กับสังคม โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต กรุงเทพฯ ๒ 2524, 124 หน้า
- วินัย รังสีนนท์ "หลักการสังเกต วัดและประเมินผลพฤติกรรมเด็กปฐมวัย" พฤติกรรม
การสอนปฐมวัยศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพฯ ๒ 2524, 272 หน้า
- ศรีสมวงศ์ วรณศิริสิน การเล่นของเด็กไทย โรงพิมพ์ไทยเกษม กรุงเทพฯ ๒ 2520,
 397 หน้า
- สมสมร วงษ์อยู่น้อย เอกสารประกอบการสอนวิชาวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย
 สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2521, 89 หน้า
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิน และคนอื่น ๆ สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ไทยวัฒนาพานิช
 2521, 182 หน้า
- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ เพียงความรักเท่านั้นยังไม่พอ แปลจาก
 Love is not enough by Broho Betlenthien 2522, 478 หน้า
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย
 โรงพิมพ์ตรีเตชา กรุงเทพฯ ๒ 2528, 694 หน้า
- เสาวลักษณ์ สิงห์วงษา พฤติกรรมการสอน การพูด เสียง ท่าทาง และแบบของภาษาของ
อาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 65 หน้า
- อรวรรณ วงษ์รักภักดิ์ พฤติกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้น ปรินญาณีพันธ์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 2527, 97 หน้า

อนุชิต เมฆศิรินทร์ เครื่องเล่นเด็ก วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517,
60 หน้า

อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพอาจารย์เกร็ดวัลย์ ขจรพันธ์ 2524, 102 หน้า

อนันต์ เกร็ดโสภา หลักการวิจัยเบื้องต้น โรงพิมพ์วัฒนาพานิช กรุงเทพฯ 2527,
312 หน้า

Allen, K. Eileen, Turner, Keith D., and Ewerett, Ranalette M. -
"A Behavior Modification Classroom for Head Start Children with
Problem Behavior," Exceptional Children. 37(1970) 119 - 127

Barclson and Stinner in Marine E. Brocheuridge & E. Lec Vincent
Child. Development Physical Psychological Growth Through Adolescence.
5th.ed., Philadelphaz sourder Co , 1966.

Dewey, John. "Experience and Thinking" Democracy and Education
Macmillan 1916. 434 p.

Doolittle, Harriet. "The Effect on Children's Behavior of A Change
in The Physical Design of Kindergarten Classroom," Dissertation
Abstracts International. 41 (November 1960) 1940 - A

Dorr D. and E. Fcy "Relative Power of Symbolic Adult and Peer
Models in the Modification of Children's Moral Choice Behavior"
Journal of Personality and Social Psychology. 29, 3, 335 - 341,
1974.

Dirkmyer, Don C. Child Development. The Emerging Self. Praetice
Hall International, Inc., 1965.

Draper, Henry L. and Draper, Mary Wanda. Studying Children Observing &
Observing & Participation. Illinois Chas A. Bennett Co.,
Inc.,

English, Harace B. Child Psychology. New York, Henry Holt and
Company Inc., 1951.

Gesell, Arnold and Ilg, Frances I. The Child From Five to Ten.
New York, Harper and Brothers Publishers, 1946.

Good, Carter V. Dictionary of Education. McGraw - hill Book,
Co., Inc., 1973. 681 p.

Goslin, P A. "Accuracy of Self Perception and Social Accystance,"
Sociometry. 5(1962) 283 - 296.

Halow, G. Play Behavior and the Choice of Play Meterials of
Pre-school Children. Chicago Universities of Chicago, Press,
1932.

- Hammond, Sarah Leeper, Dales, Ruth J. Skipper, Dora Sikes, and Witherspoon, Ralph L. Good Schools for Young Children. New York, The Mac Millan Publishing, Co., Inc., 1967.
- Hoffman, Martin L. "Childrenning Practices and Moral Development - Generalizations from Empirical Reserch" Child Development Vol. 34. 1963. p. 295 - 318
- Hurlock Elizabeth B. Child Development. New York McGraw - Hill Book Co., 1964.
- Child Development. 6th.ed., New York, McGraw - Hill Book Co., Inc., 1978. 570 p.
- Maier, Henry W. Three Theories of Child Development. Revised ed. Harper & Row, Publishers, 1969.
- Mary, Joan. "Peer Interaction Competencies of Preschoolers Rates High or Low in Sociometric Status," Dissertation Abstracts International. 41 (May 1981) - 4603 - A
- Maudry M., and Nekula, N. "Social Relations between Children of The Same Age During the First Two Years of Lifo," Journal Genet. Psychology. 54(1939) . 193 - 215
- Medinnus, G.R. and Johnson, R.C. Child and Adolescent Psychology Behavior and Development. New York John & Sons, Inc., 1969.
- Page, Thomas and Marshall. International Dictionary of Education. Nichols Publishing, Company, 1977.
- Salome, Estes. "Play with Peer - A Comparison of the Social Interaction of Preschool Girls and Boys," Dissertation Abstracts International. 40 (September 1979) - 1349 - A
- Sullivan, Henry Stack. Child Development The Emerging Self. New York - Prentice - hall International, Inc., 1956.
- walter, J., Pearce D., and Dohms, L. "Affication and Aggression Behavior or Preschool Children," Child Development. 28 (1967) - 15 - 26
- Wood, Helen Louise. "The Relationship Between Sociometric Status and Social Competence in Kindergarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 (February 1977) 4837 - A

ภาคผนวก

การคำนวณ ก.

1. อุปกรณ์ประกอบการเล่นทราย

ประกอบด้วย

1. พลับพลาสติก	จำนวน	100	อัน
2. กราดพลาสติก	จำนวน	10	อัน
3. ถังพลาสติก	จำนวน	10	ใบ
4. ตะแกรงร่อนทรายพลาสติก	จำนวน	10	อัน

การเล่น เล่นในกะบะทราย สร้างด้วยไม้ตีคพื้นดิน ขนาด 2 × 2 เมตร บรรจุ

ทรายละเอียดให้เต็ม

2. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ ประกอบด้วยพลาสติกสร้างสรรค์ 2 แบบ คือ

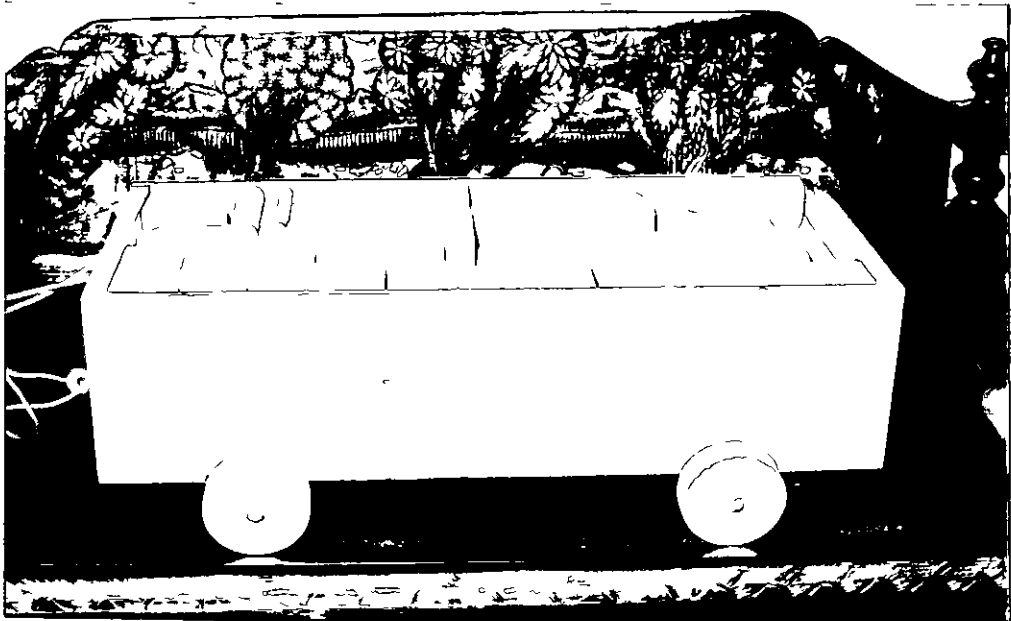
2.1 พลาสติกสร้างสรรค์แบบที่ 1

2.2 พลาสติกสร้างสรรค์แบบที่ 2

3. การเล่นเกม ประกอบด้วยการเล่นเกม 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 บล็อกเล็ก ของ Vaila จำนวน 82 ชิ้น

แบบที่ 2 บล็อกใหญ่ ของร้านพิมพ์ศึกษากรณ์ จำนวน 72 ชิ้น

ภาคผนวก ข.

การปฏิบัติตนสำหรับผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ขณะทำการทดลอง

1. ไม่เข้าไปชี้แนะการเสริมขณะเด็กกำลังเล่น
2. เมื่อเด็กทะเลาะกันรุนแรง ให้ห้ามเด็กทันที แล้วดำเนินการดังนี้
 - 2.1 ถามว่า "เกิดอะไรขึ้น"
 - 2.2 "ใครทะเลาะกับใคร"
 - 2.3 "แล้วคิดว่าเราจะทำอย่างไร"
 - 2.4 "ครูจะไม่เข้าไปตัดสิน แต่ครูจะให้พวกเธอตัดสินกันเอง"

คิดว่าจะทำอย่างไร

3. ในกรณีที่เด็กทะเลาะกันแล้วมาฟ้อง ให้ปฏิบัติเหมือนข้อ 2
4. ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนในแบบฟอร์มที่กำหนดให้

แบบเอ รมการชี้แนะการดำเนินการเล่นบล็อก

ผู้ช่วยผู้วิจัยรับเด็กกลุ่มทดลองที่จะเล่นไปห้องเรียน และไปรับเด็กต่างกลุ่มที่เล่นกับเด็กในกลุ่มทดลอง เพื่อเล่นในห้องเรียนที่ 1 (รับเด็กตามตาราง หน้า 46)

ขั้นตอนการลงเล่น

ให้เด็กเลือกเล่นบล็อก ต่อไปนี้

- มุมบล็อกไม้ชุดเล็ก
- มุมบล็อกไม้ชุดใหญ่

ก่อนให้เด็กลงเล่นผู้ช่วยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

บอกให้เด็กทราบกติกาการเล่น

1. สัญญาณเรียกกลับเมื่อหมดเวลาเล่น "ครบมือ 3 ครั้ง" ให้เด็กทุกคนหยุดเล่นเก็บของเล่น และกลับมารวมกลุ่มที่หน้าห้องเรียน
2. การเล่นห้องเล่นเป็นกลุ่ม เพราะมีอุปกรณ์จำกัดในการเล่น
3. ห้ามขว้างปาของเล่น เพราะจะทำให้เกิดอันตราย
4. จูงใจให้เด็กเล่นร่วมกัน เช่น ให้เด็กแสดงความคิดเห็นว่าควรเล่นกันอย่างไร หรือพูดชักชวนให้เด็กเล่นร่วมกัน ตัวอย่างเช่น หนูชอบหรือรักเพื่อนคนไหน? และคิดว่าการเล่นกับผู้อื่นดีหรือเปล่า? อยากลองเล่นคูใหม่? เป็นต้น
5. บอกให้เด็กกลุ่มทดลองจับคู่กับกลุ่มที่เป็นเด็กต่างกลุ่ม ขณะที่ลงเล่นทุกครั้ง ใครจะจับคู่กับใครก็ได้ แต่จับคู่ในกลุ่มของตัวเองไม่ได้

หลังเลิกเล่นแล้วผู้ช่วยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

1. ถามว่าใครมีเพื่อนใหม่ ชื่ออย่างไรบ้าง?
2. พาเด็กทั้งหมดไปล้างมือ
3. ภาเด็กกลับเข้าห้องเรียนเดิมของแต่ละกลุ่ม

แบบฟอร์มการชี้แนะการดำเนินการเล่นทราย

ผู้ช่วยผู้วิจัยรับเด็กกลุ่มทดลองที่จะเล่นทราย และไปรับเด็กต่างกลุ่มที่เล่นกับเด็กในกลุ่มทดลองเพื่อมาลงเล่นในกระบะทราย (รับเด็กตามตาราง หน้า 46)

ขั้นตอนในการเล่น

วางอุปกรณ์การเล่นไว้เป็นกลุ่ม ดังนี้ พลั่ว กราด ถัง และตะแกรง ให้เด็กเลือกอุปกรณ์การเล่นได้ตามใจชอบและลงเล่นในกระบะทราย เด็กสามารถเปลี่ยนอุปกรณ์การเล่นทรายได้ตลอดเวลา

ก่อนให้เด็กลงเล่น ผู้ช่วยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

บอกเด็กให้ทราบกติกาการเล่น

1. สัญญาเรียกกลับเมื่อหมดเวลาเล่น "ครบมือ 3 ครั้ง" ให้เด็กทุกคนหยุดเล่น เก็บของเล่นและกลับมารวมกลุ่มที่เสาธงทันที
2. การเล่นต้องเล่นเป็นกลุ่มในกระบะทราย เพราะมีอุปกรณ์จำกัดในการเล่น
3. ห้ามไม่ให้ขีว้างปาของเล่น หรือโยนทรายขึ้นบนท้องฟ้า เพราะจะทำให้เกิดอันตรายได้
4. จูงใจให้เด็กเล่นร่วมกัน เย็น ให้เด็กแสดงความคิดเห็นว่าควรเล่นกันอย่างไร หรือบอกชักชวนให้เด็กเล่นร่วมกัน ตัวอย่างเช่น หนูชอบหรือรักเพื่อนคนไหน? และคิดว่าการเล่นกับผู้อื่นดีหรือเปล่า? อยากลองเล่นคูใหม่? เป็นต้น
5. บอกให้เด็กกลุ่มทดลองจับคู่กับกลุ่มที่เป็นเด็กต่างกลุ่ม ขณะที่ลงเล่นทุกครั้ง ใครจะจับคู่กับใครก็ได้ แต่จับคู่ในกลุ่มของตัวเองไม่ได้

หลังเลิกเล่นแล้วผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

1. ถามว่าใครมีเพื่อนใหม่ ชื่ออะไรบ้าง?
2. พาเด็กทั้งหมดไปล้างมือ
3. พาเด็กกลับเข้าห้องเรียน เดิมของแต่ละกลุ่ม

แบบฟอร์มการชี้แนะการดำเนินการเล่นพลาสติกสร้างสรรค์

ผู้ช่วยผู้วิจัยรับเด็กกลุ่มทดลองที่จะเล่นในห้องเรียน และไปรับเด็กต่างกลุ่มที่เล่นกับเด็กในกลุ่มทดลอง เพื่อเล่นในห้องเรียน 2 (รับเด็กตามตาราง หน้า 46)

ขั้นตอนการลงเล่น

ให้เด็กเลือกเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ ต่อไปนี้

- มุมพลาสติกสร้างสรรค์แบบที่ 1
- มุมพลาสติกสร้างสรรค์แบบที่ 2

ก่อนให้เด็กลงเล่น ผู้ช่วยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

บอกให้เด็กทราบกติกาการเล่น

1. สัญญาเรียกกลับเมื่อหมดเวลาเล่น "ตบมือ 3 ครั้ง" ให้เด็กทุกคนหยุดเล่นเก็บของเล่นและกลับมารวมกลุ่มที่หน้าห้องเรียน
2. การเล่นต้องเล่นเป็นกลุ่ม เพราะมีอุปกรณ์จำกัดในการเล่น
3. ห้ามไม่ให้ข่วนปาของเล่น เพราะจะทำให้เกิดอันตราย
4. จูงใจให้เด็กเล่นร่วมกัน เช่น ให้เด็กแสดงความคิดเห็นว่าควรเล่นกันอย่างไร หรือพูดชักชวนให้เด็กเล่นร่วมกัน ตัวอย่างเช่น หนูชอบหรือรักเพื่อนคนไทย? และคิดว่าการเล่นกับผู้อื่นดีหรือเปล่า? อยากรองเล่นดูไหม? เป็นต้น
5. บอกให้เด็กกลุ่มทดลองจับคู่กับกลุ่มที่เป็นเด็กต่างกลุ่ม ขณะที่ลงเล่นทุกครั้ง ใครจะจับคู่กับใครก็ได้ แต่จับคู่ในกลุ่มของตัวเองไม่ได้

หลังเลิกเล่นแล้ว ผู้ช่วยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

1. ถามว่าใครมีเพื่อนใหม่ ชื่ออะไรบ้าง?
2. พาเด็กทั้งหมดไปล้างมือ
3. พาเด็กกลับเข้าห้องเรียนเดิมของแต่ละกลุ่ม

พฤติกรรมทางสังคม

1. การเป็นผู้นำ

หมายถึง พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการชี้แนะ แนะนำหรือการสอนเพื่อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

2. การเป็นผู้ตาม

หมายถึง พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการทำตาม หรือปฏิบัติตามคำสั่งของเพื่อน หรือยอมตามในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

3. การเข้ากลุ่ม

หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการพูดหรือการกระทำเมื่อเข้าไปมีความสัมพันธ์กับกลุ่มหรือบุคคลอื่น หรือขณะอยู่ร่วมกันกับกลุ่ม หรือบุคคลอื่นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

4. การร่วมมือ

หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงปฏิกิริยาสนองตอบต่อการร้องขอและไม่ร้องขอของเพื่อน ตลอดจนการให้ความร่วมมือในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

5. การใช้สิทธิของตน

หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการเข้าใจว่าตนเองและเพื่อนมีสิทธิที่จะเล่นของเล่นได้เท่ากัน หรือใครจะเล่นกับใครก็ได้ ตลอดจนการใช้สิทธิในการเล่นกับเพื่อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

6. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเมื่อมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และได้ทำการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดปัญหานั้น ๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

7. การมองการกระทำของตน

หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกต่อการกระทำของตน เมื่อผู้อื่นพูดถึงหรือแสดงท่าทีเกี่ยวกับการแสดงนั้น ๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

8. การป้องกันตนเอง

หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกทางวาจาหรือท่าทางที่ทำให้ผู้อื่นหยุดหรือไม่กล้าแสดงความก้าวร้าว หรือข่มขู่ตนเอง หรือการป้องกันเพื่อไม่ให้เพื่อนเข้ามาใช้สิทธิในการเล่นของตนที่กำลังดำเนินอยู่ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

แบบฟอร์มการบันทึกพฤติกรรม

ชื่อ.....นามสกุล..... กลุ่มทดลองที่.....

ผู้ตรวจข้อมูล.....

สถานการณ์จริง	พฤติกรรมที่สังเกตได้	ตรงกับพฤติกรรมที่สังเกต	+	-

แบบบันทึกความดีของกิจกรรมทางสังคมของแก่นบุญวัย

ชื่อ นามสกุล กลุ่มคนที่ วัน/เดือน/ปี

..... สิ่งก่อนการทดลอง หลังการทดลอง

บันทึกกิจกรรมที่เิทางร่สงก (+)			บันทึกกิจกรรมที่ไม่เิทางร่สงก (-)			
รวม	ทราบ	น.ล.ล.	บ่อก	ทราบ	บ่อก	รวม
ความดี	ความดี	ความดี	ความดี	ความดี	ความดี	ความดี
	กิจกรรมทางสังคม 1. การเป็นผู้เ้า 2. การเป็นผู้ตาม 3. การเข้าร่วมกลุ่ม 4. การร่วมมือ 5. การใช้สิทธิของตน 6. การแก้ปัญหาเฉพาะที่เ้า 7. การมองการกระทำของตน 8. การเียงกับตนเอง					

พยายเขต พ.ล.ล. หมายถึง ผลาญดีที่สร้างแวงร่ก

วิธีสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามระหว่างการทดลอง

1. นำพฤติกรรมการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามมาจัดลงแบบฟอร์มเทียบสะดวกในการสังเกตและการวิเคราะห์โดยบันทึกเป็นความถี่

2. เวลาสังเกตใช้รายละเอียดของพฤติกรรมการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามจากแบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นพฤติกรรมพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

แบบสังเกตพฤติกรรมการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตามระหว่างการทดลอง

กลุ่มทดลองที่ เวลาที่ใช้ในการสังเกต 2 นาที สถานการณ์ : คน

(2 คาบแรก)

พฤติกรรม ทางสังคม	คาบที่ _____		คาบที่ _____		คาบที่ _____		รวมความถี่
	ทราาย		พ.ส.ส.		บล็อก		
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	
1. การเป็นผู้นำ							
2. การเป็นผู้ตาม							

(2 คาบสุดท้าย)

พฤติกรรม ทางสังคม	คาบที่ _____		คาบที่ _____		คาบที่ _____		รวมความถี่
	ทราาย		พ.ส.ส.		บล็อก		
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	
1. การเป็นผู้นำ							
2. การเป็นผู้ตาม							